

Manuela Kujundžić

Šime Labor

Martina Glučina
Miljenko Hajdarović
Valerija Turk Presečki

UREMEPLOU

PRIRUČNIK

Manuela Kujundžić, Šime Labor

Martina Glučina, Miljenko Hajdarović, Valerija Turk Presečki

Vremeplov 5

priručnik za učiteljice i učitelje

Izdavač
Profil Klett d.o.o.
Zagreb, Petra Hektorovića 2

Za Izdavača
Dalibor Greganić

Direktorica uredništva
Petra Stipaničev Glamuzina

Urednik
Miljenko Hajdarović

Lektorica
Anita Škvorc Brajda

Prijelom
Miljenko Hajdarović

Tisak
Cerovski d.o.o., Zagreb

SADRŽAJ

- 1. Što su ishodi učenja i čemu služe?** (Valerija Turk Presečki) ... 7
- 2. Vrednovanje** (Martina Glučina) ... 11
- 3. Korištenje digitalnih obrazovnih sadržaja uz udžbenik Povijesti** (Miljenko Hajdarović) ... 16
- 4. Prijedlog godišnjega izvedbenog kurikulumu iz Povijesti za 5. razred osnovne škole** (Manuela Kujundžić i Šime Labor) ... 19
- 5. Prijedlozi priprema** (Manuela Kujundžić i Šime Labor) ... 23

1. Što su ishodi učenja i čemu služe?

Jednu od bitnih odrednica u kurikularnome pristupu planiranju čini potreba za jasnom predodžbom što su svrha i očekivani rezultati procesa učenja i poučavanja. Središnji dio predmetnih kurikuluma čine odgojno-obrazovni ishodi. Ishodi učenja predstavljaju tvrdnje koje sadrže ključna znanja, vještine i stavove koje učenici trebaju razviti radom na određenome gradivu. Ishodi predstavljaju očekivane rezultate učenja za određeno razdoblje ili period.

Ishodi učenja predstavljaju važan iskorak za planiranje nastave. Iako ishodovno planiranje nastave već neko vrijeme postoji u hrvatskome obrazovnom sustavu, usvajanjem predmetnih kurikuluma takvo je planiranje određeno kao standard. Za nastavu povijesti to je osobito važno jer planiranje nastavnih aktivnosti koje su orijentirane prema sadržaju, umjesto prema rezultatima učenja, može dovesti do toga da učenici predmet doživljavaju kao hrpu podataka i sadržaj neprimjenjiv za svakodnevni život.

Ishodi učenja nastavniku omogućuju dublje promišljanje o sadržaju vodeći prije svega računa o rezultatima učenja i postignućima učenika. Prebacujući fokus na razvoj predmetnih i generičkih kompetencija, planiranje nastave prema ishodima omogućuje učinkovitije planiranje metoda rada i nastavnih aktivnosti. Ishodi su važni i za učenike jer ako im na razumljiv način objasnimo koja je svrha neke aktivnosti, tad će oni bolje razumijeti što se od njih očekuje i koji je krajnji cilj učenja.

Kako čitati odgojno-obrazovne ishode iz predmetnoga kurikuluma?

Odgojno-obrazovni ishodi u kurikulumu Povijesti navedeni su u cijeloj vertikali učenja nastavnoga predmeta, dakle od 5. razreda osnovne škole do 4. razreda gimnazije. Raspisani su prema domenama kao organizacijskim područjima kurikuluma. Kurikulum je organiziran oko pet domena: Društvo, Ekonomija, Znanost i Tehnologija, Politika i Filozofsko-religijsko i kulturno područje. Domene su organizirane po načelu područja ljudske djelatnosti u prošlosti.

Odgojno-obrazovni ishodi u tablicama kurikuluma označeni su kratkim oznakama koje redom označavaju predmet, razinu školovanja (OŠ/SŠ), domenu, razred i redni broj ishoda. Primjerice, kratica POV SŠ A.1.1. označava da se odnosi na ishod za predmet Povijest, u domeni A. Društvo, te da se radi o prvome ishodu u navedenoj domeni u prvome razredu gimnazije.

Uz glavne odgojno-obrazovne ishode u kurikulumu je navedena razrada ishoda i razina usvojenosti „dobar“. Razrada ishoda povezuje glavni odgojno-obrazovni ishod sa sadržajima učenja unutar pojedine domene. Razina usvojenosti „dobar“ ne znači ocjenu „dobar“, nego služi kao okvir za procjenu ostvarenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinoga ishoda na kraju razreda. Opis preostalih razina – zadovoljavajuća, dobra, vrlo dobra i iznimna – nalazi se u metodičkome priručniku predmeta.¹

¹ Kurikulum za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine Br. 27/2019 od 20.3.2019. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html)

Grafički prikazano to izgleda ovako:

A. Društvo		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
POV OŠ A.5.1. Učenik <i>objašnjava</i> dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.	Učenik: <i>uspoređuje</i> život ljudi u starije i mlade kameno doba u svijetu i na hrvatskome povijesnom prostoru; <i>objašnjava</i> društvene promjene: raslojavanje društva i teritorijalne zajednice u metalno doba (Vučedolska kultura, Iliri i Kelti) na hrvatskome povijesnom prostoru i u širem okruženju; <i>opisuje</i> društveni život u državama uz rijeke Tigris, Eufrat i Nil s posebnim osvrtom na razvoj pravnih normi; <i>objašnjava</i> društveni život u grčkim gradovima-državama i uzroke grčke kolonizacije na Sredozemlju i Jadranu; <i>opisuje</i> ustroj rimskog društva uzevši u obzir rimske zakone.	Učenik <i>opisuje</i> društvene promjene i život ljudi u prapovijesti na primjerima iz svijeta i s hrvatskoga povijesnog prostora, društveni život na primjerima država Staroga Istoka te društveni život u grčkim gradovima-državama i rimskoj državi s posebnim osvrtom na hrvatski povijesni prostor.

Razine planiranja

Odgojno-obrazovni ishodi planiraju se na više razina. Ishodi na razini predmeta propisani su u predmetnome kurikulumu. Kad ih povežemo s temom iz određene domene spuštamo ih na razinu tematskih ishoda. Unutar pojedine teme tematski se ishodi konkretiziraju na razini nastavne jedinice čime postaju ishodi aktivnosti. Svaka od razina ima svoj opseg, prosječno vrijeme te svrhu i funkciju.²

Prva razina: Odgojno-obrazovni ishodi predmeta

Kao što je prethodno navedeno, radi se o ishodima koji su propisani predmetnim kurikulumom. U kurikulumu Povijesti ishodi predmeta razrađeni su za svaku domenu po godini učenja.

Od učenika se očekuje da do kraja nastavne godine ostvari sve odgojno-obrazovne ishode predmeta. Na kojoj će razini učenik ostvariti predmetne ishode ovisi o razini složenosti (od zadovoljavajuće razine do izvrsne).

Promotrimo, primjerice, ishod predmeta za 5. razred POV OŠ D.5.1. *Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.* On je napisan općenito, obuhvaća široko područje i kronološki cijelo razdoblje staroga vijeka. Za ostvarivanje ovako obimnoga odgojno-obrazovnog ishoda potrebna je cijela nastavna godina pa odgojno-obrazovni ishod više sadržava opću ideju što bi učenik trebao znati konkretno u slučaju ovoga ishoda u domeni Politike na kraju nastavne godine. Planiranje po tako obuhvatnome ishodu nije moguće na razini nastavnoga sata, tako da se ishod predmeta mora preoblikovati na konkretniju i specifičniju razinu teme i nastavnih aktivnosti.

Druga razina: Tematski ishodi

Drugu razinu planiranja čine tematski ishodi. Planiraju se tako da ishode predmeta nastavnik povezuje sa sadržajem pojedinih tema u predmetnome kurikulumu. Kurikulum Povijesti po godini učenja sadrži 16 obveznih tema i još najmanje dvije izborne teme. U tematskoj razradi za svaku je temu, dakle, potrebno oblikovati tematske ishode kojima je definirano

² Lorin W. Anderson (ed.), *Teaching for learning; a reference guide for results-oriented teachers*, Thessaloniki: Center for Democracy and Reconciliation, 2013: 77.

što čini rezultat učenja u pojedinoj temi.

Promotrimo ponovo ishod POV OŠ D.5.1. *Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.* Kad ga preoblikujemo na tematskoj razini, povezujemo ga s konkretnim sadržajem.

U temi *Grčki gradovi-države: Sparta i Atena* jedan od tematskih ishoda mogao bi biti da *Učenik analizira obilježja grčkih polisa* ili *Učenik istražuje politički ustroj Atene i Sparte.*

Tematski ishodi uži su od ishoda predmeta, ali još uvijek obuhvaćaju šire vremensko razdoblje planiranja i zahtijevaju daljnju konkretizaciju na razini nastavne jedinice ili aktivnosti.

U tematskim ishodima zato je moguće koristiti glagole koji impliciraju nešto duže vrijeme učenja. Primjeri takvih glagola prema revidiranoj Bloomovoj taksonomiji su glagoli: istražiti, obrazlagati, analizirati, uspoređivati, raspravljati, konstruirati, primjenjivati i sl.

Treća razina: Ishodi na razini aktivnosti

Ishodi na razini aktivnosti dobivaju se operacionalizacijom tematskih ishoda. Ishodi na razini nastavnih aktivnosti planiraju se u okviru nastavnih jedinica ili još specifičnije – za pojedine aktivnosti unutar nastavne jedinice. Ključni je razlog takve konkretizacije ograničeno vrijeme koje se planira izdvojiti za razradu pojedine aktivnosti.

Ova razina ishoda predstavlja jasno određena očekivanja, stoga moraju biti osmišljena precizno i na način da ih je na kraju procesa učenja moguće formativno provjeriti.

Na primjeru ishoda POV OŠ D.5.1. *Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku* njegova razrada na razini aktivnosti mogla bi glasiti: Koristeći se kartom, učenik objašnjava utjecaj reljefa na nastanak polisa.

Promotrimo operacionalizaciju ishoda POV OŠ D.5.1. za tri razine:

Primjer 1.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku. **(PREDMETNI ISHOD)**
Učenik analizira obilježja grčkih polisa. **(ISHOD TEME)**
Koristeći se kartom, učenik objašnjava utjecaj reljefa na nastanak polisa. **(ISHOD AKTIVNOSTI)**

Primjer 2.

POV SŠ B.1.1. Učenik analizira ulogu i važnost gospodarskih aktivnosti u prapovijesti i starome vijeku. **(PREDMETNI ISHOD)**
Učenik istražuje kontinuitete i promjene u rimskome gospodarstvu. **(ISHOD TEME)**
Povezujući podatke iz udžbenika i prikaz na reljefu iz Pompeja, učenik izdvaja obilježja gradske privrede. **(ISHOD AKTIVNOSTI)**

Kako oblikovati dobar ishod?

1. odgojno-obrazovni ishodi predmeta

Zadani kurikulumom, ostvaruju se kroz cijelu školsku godinu.

2. tematski ishodi

Povezuju kurikulume predmeta s konkretnom temom.

3. ishodi aktivnosti

Razraduju ishod teme na razinu ishoda aktivnosti.

Kako bi se ishod dobro oblikovao, potrebno je poznavati njegove temeljne dijelove. Ishodi sadrže „subjekt“, koji označava na koga se ishod odnosi, a to je učenik. Ishodi svih razina započinju riječi „Učenik....“ Nakon toga dolazi glagol koji određuje razinu kognitivnih procesa i koji govori što učenik čini. Glagol se navodi u 3. licu jednine prezenta. Treći dio ishoda čini objekt koji se odnosi na sadržaje učenja.³

Učenik kategorizira posljedice velikih zemljopisnih otkrića. Subjekt + glagol + objekt.

U oblikovanju ishoda treba voditi računa o njegovim obilježjima. Sljedeće upute odnose se, u prvome redu, na ishode aktivnosti s kojima se nastavnici susreću u svakodnevnome planiranju nastave. Ishodi trebaju biti:

a) mjerljivi

Dobro oblikovani ishod možemo provjeriti ili vrednovati na kraju procesa učenja (vrednovanje za učenje i kao učenje). U tom smislu potrebno je izbjegavati nemjerljive glagole, poput glagola razumjeti, uočiti, razmotriti, biti svjestan, biti sposoban, steći znanja o..., naučiti o..., znati više o... razumjeti, razvijati stav o ... i sl.

b) konkretni i specifični

Ovaj zahtjev odnosi se na činjenicu da ishod ne bi trebao biti preopćenit ili na višem nivou od ishoda aktivnosti. Tako, primjerice, ishodu *Učenik istražuje širenje rimske vlasti na Sredozemlju* nedostaje konkretizacija. U ishodu *Radom na izvoru učenik izdvaja uzroke rimske ekspanzije na Sredozemlju* jasnije je određeno što se želi postići u konkretnome slučaju.

c) usmjereni na rezultat učenja

U oblikovanju ishoda nastavnici često navode aktivnost koju učenici rade na satu, umjesto krajnjih rezultata učenja. Ishodi su očekivani rezultati učenja, dok su aktivnosti sredstva kojim dolaze do tih rezultata. Ishodi odgovaraju na pitanje *Što će učenici naučiti na kraju procesa učenja*, dok aktivnost odgovara na pitanje *kako će to naučiti, tj. na koji način*.⁴ Ishod *Učenik izrađuje lentu vremena o širenju rimske države* primjer je loše oblikovanoga ishoda jer opisuje što učenici rade, tj. njihovu aktivnost. Ako ishod preoblikujemo tako da *Učenik, koristeći se lentom vremena, objašnjava faze širenja rimske države*, tad govorimo o rezultatima učenja (ishodima).

d) planirani u ostvarivome vremenu

Ovaj zahtjev odnosi se vremensko planiranje procesa učenja i poučavanja. Ishode valja osmisliti tako da učeniku omogućuju dovoljno vremena da ga savlada kroz planirane aktivnosti.

Popis literature:

- Koren, Snježana. *Čemu nas uči Povijest? Nastava povijesti, ideje o učenju/poučavanju i ishodi učenja*. Zagreb, Profil, 2014: 49-70.
- Lorin W. Anderson (ed.), *Teaching for learning; a reference guide for results-oriented teachers*. Thessaloniki: Center for Democracy and Reconciliation, 2013: 73-97.

³ Koren, Snježana. *Čemu nas uči Povijest? Nastava povijesti, ideje o učenju/poučavanju i ishodi učenja*. Zagreb, Profil, 2014: 55-56.

⁴ Lorin W. Anderson (ed.), *Teaching for learning; a reference guide for results-oriented teachers*, Thessaloniki: Center for Democracy and Reconciliation, 2013: 93-94.

2. Vrednovanje

Vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini kompetencija: znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima, a sastavnice su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje.

(Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi; NN 112/2010)

Vrednovanje postignuća učenika postupak je određivanja ostvarenosti odgojno-obrazovnih očekivanja ili ishoda definiranih kurikulumskim dokumentima. Učitelj/nastavnik na temelju podataka dobivenih vrednovanjem procjenjuje razine učenikovih postignuća. Ta procjena izražava se kroz elemente vrednovanja nastavnoga predmeta, pridavanjem određenih brojeva ili opisnih vrijednosti.

Vrednovanje predstavlja osjetljivo područje jer može imati i negativne posljedice na učenje i poučavanje. Svrha vrednovanja nije samo pružiti informaciju o učenikovim postignućima, već i pružiti podršku učenju i napredovanju. Učenike motivira za učenje, roditeljima pomaže u razumijevanju postignuća njihove djece, a učitelje/nastavnike usmjerava u daljnjem planiranju poučavanja.

Vrednovanje i izvješćivanje o učenikovim postignućima i napredovanju, uz kurikulumске dokumente i procese učenja i poučavanja, predstavljaju treću ključnu sastavnicu kurikulumskoga sustava. Sve sastavnice toga sustava međusobno su povezane.

Vrste vrednovanja

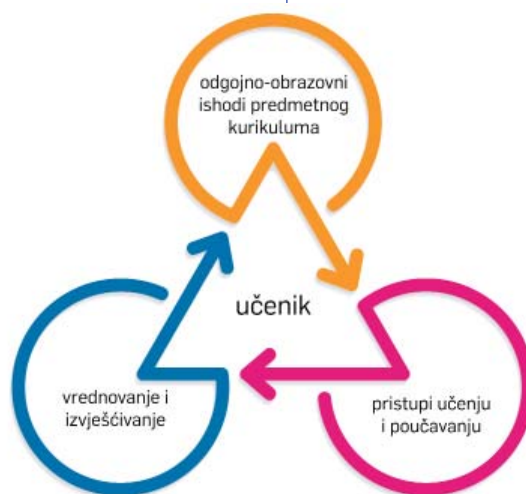
S obzirom na svrhu vrednovanje može biti:

- dijagnostičko
- sumativno
- formativno.

Dijagnostičko vrednovanje najčešće se provodi u svrhu inicijalne procjene na početku nastavne godine, a da bi se ostvarila njegova potpuna svrha trebalo bi ga provoditi i prije obrade nove nastavne teme kako bi se utvrdila razina predznanja i vještina kod učenika prije početka procesa poučavanja. Temeljem informacija prikupljenih dijagnostičkim vrednovanjem učitelj prilagođava i planira nastavni proces i svoje poučavanje.

Tradicionalni pristup vrednovanju uglavnom se temelji na procjeni učenikovih postignuća, odnosno rezultata učenja. Obično se provodi na kraju procesa učenja (na kraju određenoga obrazovnog razdoblja ili na kraju obrade nastavne cjeline) te u pravilu rezultira ocjenom. Taj oblik vrednovanja je **sumativno vrednovanje**.

S druge strane **formativno vrednovanje** odvija se u svim fazama procesa učenja. Svrha formativnoga vrednovanja je prikupljanje informacija o napredovanju učenika, utvrđivanje manjkavosti u učenju, a osobito prepoznavanje jakih strana učenika da bi se unaprijedilo buduće učenje i poučavanje. Učitelji/nastavnici koriste rezultate dobivene formativnim vrednovanjem kako bi prilagodili svoje nastavne strategije, a učenici za prilagodbu svojih strategija učenja.

Pristupi vrednovanju

Pristupi vrednovanju razlikuju se s obzirom na svrhu primjene, interpretaciju i korištenje prikupljenim podacima. Stoga razlikujemo tri osnovna pristupa vrednovanju:

- vrednovanje naučenoga,
- vrednovanje za učenje,
- vrednovanje kao učenje.

Dva pristupa vrednovanju imaju formativnu svrhu, vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje, te se koriste za poboljšanje učenja i poučavanja.

Što je vrednovanje za učenje?

Vrednovanje za učenje je pristup poučavanju i učenju kojim se prikupljaju informacije o procesu učenja. Povratne informacije potom se koriste za poboljšanje uspješnosti učenja, odnosno upućuju učenike na nedostatke u njihovu znanju, razumijevanju ili vještinama te daju informaciju o tome kako te nedostatke riješiti. Na taj se način učenici više uključuju u proces učenja znajući što se od njih očekuje. Cilj vrednovanja za učenje je premostiti jaz između trenutne situacije i željenih postignuća učenika, odnosno potaknuti učenike na razmišljanje gdje su sad, kamo idu i kako do tamo doći. Istovremeno učitelj/nastavnik saznaje koliko su učinkovite pojedine metode i strategije koje koristi u poučavanju te ih prema tome prilagođava. Važno je naglasiti da **prikupljene informacije ne rezultiraju ocjenom**.

Istraživanja pokazuju da formativna procjena vrednovanjem za učenje ima snažan pozitivan učinak na postignuća. Temeljna načela su sljedeća:

- svaki učenik može poboljšati uspješnost u učenju uz pomoć povratnih informacija o tome što i kako treba učiniti
- učenike treba osnažiti da aktivno sudjeluju i preuzmu odgovornost za svoje učenje postavljanjem vlastitih ciljeva i razvijanjem samoregulacije
- treba razvijati samopouzdanje učenika kroz vršnjačku procjenu i samoprocjenu.

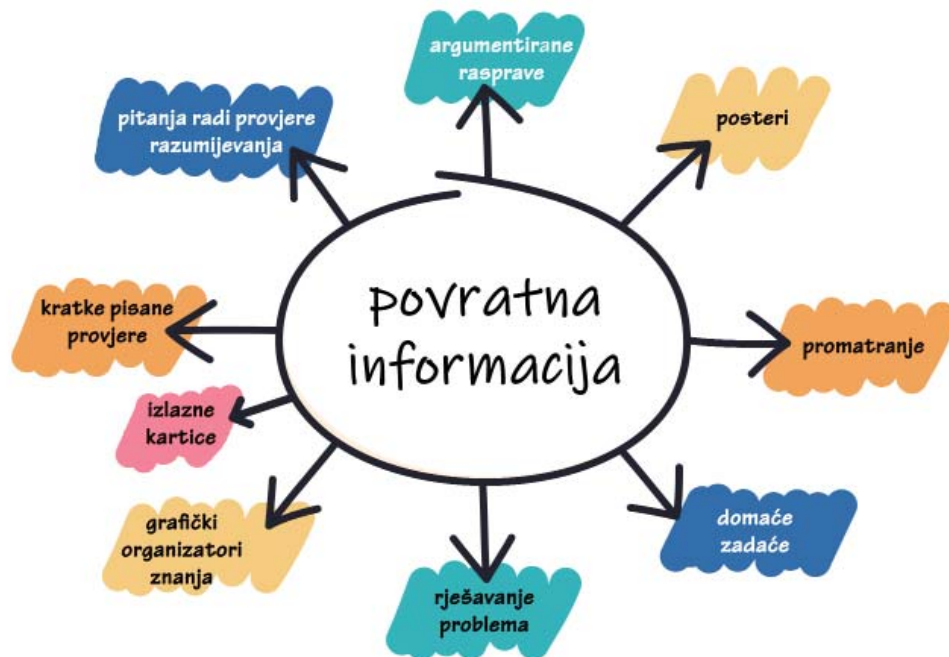
Vrednovanje za učenje treba se provoditi redovito i integrirano u proces učenja, a informacije treba prikupljati na različite načine.

Neke od metoda i tehnika vrednovanja za učenje:

- ciljana pitanja tijekom nastave radi provjere razumijevanja učenika
- opažanje ponašanja učenika tijekom individualnoga rada, rada u parovima i u skupinama
- vođenje skupnih rasprava,
- provjera domaćih zadaća
- pregled učeničke mape
- kratke pisane provjere znanja/vještina s ciljem formativnoga vrednovanja
- poster
- izlazne kartice
- rubrike.

Povratne informacije u vrednovanju za učenje

Metode i tehnike u ovome pristupu vrednovanja rezultiraju relevantnim povratnim informacijama. Učitelj dobiva povratnu informaciju o tome jesu li učenici ostvarili zadane odgojno-obrazovne ishode te treba li unaprijediti ili promijeniti pojedine nastavne metode ili strategije kako bi proces poučavanja bio još bolji. Povratna informacija koju učenik dobiva kroz ovaj pristup vrednovanju usmjerava ga i potiče na napredovanje te na preuzimanje odgovornosti nad vlastitim učenjem.

Da bi povratna informacija ostvarila svoju ulogu, ona mora biti konkretna i jasna. Učitelj treba točno navesti što je učenik napravio dobro, a što nije, te kod učenika prepoznati uzroke neuspjeha i ponuditi načine kako teškoće svladati. Vrednovanje za učenje podrazumijeva davanje povratne informacije prije ocjenjivanja. Učenici na osnovi te informacije mogu poboljšati svoj rad i bolje se pripremiti za sumativnu provjeru te biti uspješnije ocijenjeni.

Povratna informacija može se oblikovati:

- tako da ukaže na ono što je dobro napravljeno
- tako da negativnu informaciju prikaže pozitivnim i jednostavnim jezikom
- u obliku reflektivnih pitanja učenicima
- pomoću listi za procjenu i rubrika.

Što je vrednovanje kao učenje?

Vrednovanje kao učenje jest pristup vrednovanju koji se temelji na ideji da učenici vrednovanjem uče. Na početku toga procesa potrebna je snažna potpora učitelja koji modelira i objašnjava pristupe i metode vrednovanja te pruža učeniku kvalitetnu povratnu informaciju o njegovu učenju i postignućima. Učenici trebaju biti unaprijed upoznati s ciljevima učenja ili provedenih aktivnosti te kriterijima uspješnosti. Učenike treba poticati na korištenje kriterija uspjeha za vlastiti napredak. Tijekom samovrednovanja i vršnjačkoga vrednovanja učenici su uključeni u proces donošenja odluka o sljedećim koracima u učenju. Tako **preuzimaju odgovornost** za svoje učenje. Vršnjačkim vrednovanjem učenici jedni drugima daju savjete kako postići poboljšanje, a samovrednovanjem učenici prepoznaju što su učinili dobro i na što se trebaju usredotočiti da bi idući put bili uspješniji. Razmišljanje i refleksija učenika o vlastitome učenju neodvojiv je dio svakodnevnoga učenja i poučavanja. Tako učenici razvijaju metakognitivnu svijest o vlastitome procesu učenja, odnosno razvijaju vještine vrednovanja vlastitoga procesa učenja koje su potrebne za prilagodbe ili promjene toga procesa. **Takav pristup omogućuje razvoj kompetencija važnih za cjeloživotno učenje.**

Metode i tehnike u ovome pristupu vrednovanju su:

- razgovori s učenicima
- samovrednovanje i samoprocjena
- vršnjačko vrednovanje (učenici su aktivno uključeni u vrednovanje učenja i postignuća svojih vršnjaka)
- refleksije o učenju (naročito nakon provedenoga istraživanja)
- dnevnici učenja
- skale procjene
- popisi za provjeru
- učenička mapa (portfolio).

Što je vrednovanje naučenoga?

Vrednovanje naučenog provodi se najčešće nakon obrađene nastavne teme i rezultira ocjenom. Provodi se onda kad učitelj procijeni da je važno u određenim etapama odgojno-obrazovnoga procesa dokumentirati i izvijestiti o učeničkim postignućima i napredovanju. Učenike treba unaprijed upoznati s ciljem vrednovanja, vremenom kad će se vrednovanje provoditi, s metodama vrednovanja i kriterijima vrednovanja. Pri osmišljavanju metoda vrednovanja i kriterija vrednovanja učitelj se orijentira odgojno-obrazovnim ishodom i razinama usvojenosti koje u određenome trenutku ispituje.

Prilikom vrednovanja naučenoga potrebno je koristiti različite metode vrednovanja kako bi se učenicima pružila prilika za pokazivanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda na način koji je za njih najpogodniji te kako bi se osiguralo dovoljno informacija za kvalitetnu i vjerodostojnu procjenu učeničkih postignuća. Pri odabiru metoda vrednovanja treba voditi računa o njihovoj primjerenosti i praktičnosti za ispitivanje ostvarenosti određenih ishoda te primjerenosti dobi i mogućnostima učenika. Zadatci postavljeni učenicima moraju biti jasni, jednoznačni, primjereni dobi, različite težine i kognitivnih razina usklađenih s ishodima. Kognitivna složenost zadataka i aktivnosti koje se vrednuju trebaju se podudarati s kognitivnom složenosti očekivanih ishoda učenja.

Vrednovanje naučenoga, poput ostalih pristupa vrednovanju, treba biti kriterijsko. Kao pomoć pri izradi kriterija vrednovanja učitelj se koristi razinama ostvarenosti (usvojenosti) odgojno-obrazovnih ishoda. Učenici moraju biti upoznati s tim prema kojim kriterijima će se njihov rad vrednovati. Informacije prikupljene vrednovanjem naučenoga učitelj treba koristiti i u svrhu vrednovanja za učenje, tj. unapređenja i planiranja budućega procesa učenja i poučavanja.

Metode vrednovanja naučenoga mogu biti:

Elementi vrednovanja

Elementi vrednovanja u učenju i poučavanju Povijesti povezani su s tehničkim konceptima te sadržajima i aktivnostima iz ishoda učenja.

Elementi vrednovanja su:

1. **Činjenično znanje:** poznavanje i razumijevanje događaja, procesa i pojava, temeljnih kronoloških odrednica, osnova korištenja povijesnih i zemljopisnih karata te korištenje odgovarajuće povijesne terminologije. Ovaj element vrednuje se u svim godinama učenja i poučavanja povijesti.
2. **Konceptualno znanje:** poznavanje, korištenje i razumijevanje tehničkih koncepata kao okvira za tumačenje i razumijevanje prošlih događaja, procesa i pojava. Riječ je o konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, rada na povijesnim izvorima, povijesne perspektive te usporedbe i sučeljavanja.
3. **Proceduralno znanje:** poznavanje i primjena odgovarajućih metoda, postupaka i procedura u radu s povijesnim izvorima te u istraživanju prošlosti.

Literatura:

1. Grupa autora. *Poučavanje za učenje, priručnik za nastavnike usmjerene na postignuća*. Zagreb: CDRSEE, 2014.
2. *Kurikulum za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Narodne novine Br. 27/2019 od 20.3.2019. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html) (Pristup: 13.8.2019.)
3. *Nacionalni dokument okvira za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*. https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2017/OBRAZOVANJE/NACION-KURIK/OKVIRI/okvir_za_vrednovanje_procesa_i_ishoda_ucenja_u_osnovnoskolskome_i_srednjoskolskome_odgoju_i_obrazovanju.pdf (Pristup:13.8.2019.)
4. Trškan, Daniela. *Provjera znanja i ocjenjivanje u nastavi povijesti*. Zagreb: Srednja Europa, 2005.
5. Vizek Vidović, Vlasta, Majda Rijavec, Vesna Vlahović-Štetić, Dubravka Miljković. *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP-VERN, 2003.

3. Korištenje digitalnih obrazovnih sadržaja uz udžbenik Povijesti

Napomena: sukladno razvoju novih mogućnosti aplikacije IZZI ovaj će se dio priručnika nadopunjavati.

Posljednja izmjena: 3. 9. 2019.

Uvod

Reforma predmetnih kurikuluma u sklopu projekta Škola za život donosi različite novosti i zaokrete u poučavanju. Korištenje računala, interneta i općenito rečeno informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) nipošto više nije novost. Za sve ono što se događa u ovoj posljednjoj tehnološkoj revoluciji kurikulumi se mijenjaju puževom brzinom. No to je samo dio izazova s kojima se nastavnici i nove generacije učenika susreću od jeseni 2019. godine. Bez obzira na to radi li se o Povijesti ili nekome drugom predmetu u osnovnoj ili srednjoj školi, ovo je iznimno dobro razdoblje u pogledu razvoja digitalne podrške učenju. Nikad dosad nije se u tolikoj mjeri ulagalo u razvoj i prilagodbu digitalnih obrazovnih sadržaja. Pritom valja naglasiti da se ovdje radi o sustavnome razvoju takvih sadržaja.

Internet kao svjetska mreža računala omogućuje pretraživanje i pristup ogromnoj količini podataka. Oni uglavnom nisu usustavljeni na način koji bi pogodio učenika osnovnih i srednjih škola. Problem može biti jezik – njegova kompleksnost i neprilagođenost na hrvatskom i stranim jezicima. Problem može biti sadržaj koji može sadržavati podatke koji ne daju cijelu sliku događaja ili su usmjereni samo na jednu perspektivu. O dodatnim problemima sadržaja i savjetima kako ih zaobići preporučam da pročitate članak *Vrjednovanje internet stranica povijesne tematike* (Historijski zbornik, 63 (2010), 561 – 569).

Za početak moramo definirati nekoliko osnovnih pojmova kako bismo ih kasnije mogli razlikovati i pravilno koristiti. **Digitalni obrazovni objekti** (DOO) su objekti koji u digitalnome formatu zorno prikazuju određenu pojavu. Takvi objekti mogu biti različitoga oblika interakcije (simulacije, modeli, 3D objekti, naracije, animacije i drugo). U svome sklopu mogu imati pitanja koja su vezana uz sam objekt. Primjerice, rekonstrukcija rimskoga legionara na koju se može kliknuti kako bi se vidjeli nazivi opreme i njihov opis ili prikaz stvaranja iskre za paljenje vatre u prapovijesti. **Digitalni obrazovni sadržaji** (DOS) su didaktičko-metodički oblikovane jedinice koje mogu poslužiti kao dio nastavnoga sata ili u potpunosti zamijeniti uobičajeni nastavni sat. Takvi sadržaji obično sadrže uvodni dio, glavni dio i elemente za provjeru naučenoga. Na primjer, obrazovni sadržaj koji bi sadržavao legionara zapravo može pojašnjavati funkcioniranje rimske vojske (legija, legionar, tabor, ceste, život), a prikaz paljenja vatre može biti dio jedinice o svakodnevicu u prapovijesti.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja pojašnjava: *Digitalni obrazovni sadržaj je namijenjen korištenju u obrazovanju te uz tekstualne i vizualne može sadržavati i audio, video te ostale multimedijalne i interaktivne elemente. Izrađeni su tako da se mogu koristiti kao cjeloviti za cijeli predmet i razred, ali i u manjim samostalnim jedinicama, modulima. Ukratko, DOS pokriva cijelo gradivo nekoga razreda i predmeta, ali zbog svoje interaktivnosti, multimedijalnosti, nelinearnosti i modularnosti omogućava nastavniku pojedinoga predmeta da odluči neke dijelove sadržaja poučavati koristeći se DOS-ovima, kroz pojedini modul ili organizacijsku cjelinu.*

Izazovi pri korištenju digitalnih obrazovnih sadržaja u hrvatskim školama prije svega su povezani s infrastrukturom (nedostatak ili starost tehnike, nedostatak ili loša internetska veza) i vezano uz to, ali u manjoj mjeri, s neiskustvom nastavnika u sustavnome korištenju IKT-a. Bez da ulazimo u razloge tih izazova, zadaća nas kao izdavača digitalnih obrazovnih sadržaja bila je pripremiti sadržaje koji će se moći koristiti intuitivno i na svim vrstama platformi (stolno računalo, laptop, tablet i pametni telefon).

IZZİ

Profil Klett razvio je vlastiti sustav za izradu i distribuciju digitalnih obrazovnih sadržaja nazvan IZZI. Glavne značajke:

- **Pristupačnost** – koristeći opcije za prilagodbu prikaza, u svim digitalnim sadržajima možete uvećati ili smanjiti veličinu slova, možete sav tekst pretvoriti u oblik koji dokazano olakšava čitanje osobama s disleksijom ili uključiti noćni prikaz uz koji se oči neće toliko umarati jer nema bijelih površina.
- **Praćenje napretka** – na motivaciju uvelike utječe to da u svakome trenutku možemo znati koliko smo uspješni, koliko je toga iza, a koliko ispred nas. Umjesto suhoparnim statistikama uspješnost se prati ne samo postotkom, već i osvajanjem zvjezdica za svaku jedinicu ili modul sadržaja.
- **Kvizovi** – učenici gotovo u svakoj jedinici mogu provjeriti svoje znanje. Kvizovi se povremeno koriste i za analizu izvora. Učenici odmah vide povratnu informaciju o točnosti, a u slučaju višestrukih bezuspješnih pokušaja, sustav će automatski prikazati točno rješenje.
- **Dostupnost** – svi digitalni obrazovni sadržaji dostupni su online i offline. Za tablete i pametne telefone razvijena je posebna aplikacija (dostupna na Google Play pod imenom IZZI digitalni obrazovni sadržaji, izdavač Profil Klett d. o. o.). To znači da možete skinuti sav sadržaj na uređaje koje posjedujete i nakon toga vam internet nije potreban (osim u slučaju kad predlažemo linkove na određene stranice ili isječke s YouTube-a).
- **Multimedijски sadržaji** – dostupni su brojni videoisječki, animacije, virtualne panorame, 3D modeli i drugi multimedijски elementi.

WINDOWS

MAC OS

LINUX

ANDROID

iOS

- Interaktivnost – digitalni obrazovni sadržaji raznim interaktivnim elementima gradivo razbijaju na zanimljive i manje dijelove.
- Responzivnost – IZZI digitalni sadržaji optimizirani su za maksimalnu učinkovitost i laku uporabu na svim veličinama ekrana.
- Sigurnost – jedan od naglašenih izazova današnjice je osigurati učenicima sigurno online okruženje. Zbog toga su IZZI digitalni sadržaji dostupni samo registriranim korisnicima i udovoljavaju najvišim standardima sigurnosti čuvanja osobnih podataka. Usto, dok koristite IZZI digitalne sadržaje, možete biti sigurni i zaštićeni od svih promotivnih sadržaja.
- Korisničke bilješke – u IZZI digitalnim sadržajima možete označiti sve što vam je važno i zabilježiti vlastita razmišljanja i podsjetnike.

Kako koristiti IZZI sadržaje uz udžbenik Povijesti?

Digitalni obrazovni sadržaji u najvećoj mjeri ne kopiraju i ne ponavljaju sadržaj udžbenika. Oni udžbenik nadopunjuju različitim materijalima koji se mogu koristiti kao dio poučavanja od strane nastavnika i za samostalan rad učenika. Jedan sadržaj uglavnom je oblikovan za 10 – 15 minuta rada učenika. Određene teme mogu imati i više jedinica pa se onda mogu koristiti za grupni rad. Primjerice, sadržaji o Vučedolu.

Digitalni sadržaji uz udžbenik Povijesti imaju sličnu strukturu kao i udžbenik. Udžbenik je podijeljen na cjeline i tu istu podjelu možete vidjeti u digitalnim obrazovnim sadržajima. Unutar određene cjeline vidljive su jedinice. Popis dostupnih jedinica u udžbenicima za osnovnu školu vidljiv je na početku svake cjeline, a u gimnazijskim udžbenicima listu svih sadržaja možete vidjeti pri kraju udžbenika. Napominjemo da su grafičke i tekstualne oznake uvijek istaknute u udžbeniku upravo na onome mjestu na kojemu određena jedinica tematski odgovara sadržaju koji upravo radite.

Snimka webinaru o korištenju digitalnih obrazovnih sadržaja dostupna je na ovoj poveznici:

Vremeplov 5

digitalni obrazovni sadržaj
za peti razred osnovne
škole za predmet povijest

Tatjana Bednjanec
Antonija Čapan
Miljenko Hajdarović
Manuela Kujundžić

Šime Labor
Marijana Matijević Pejić
Vladimir Posavec
Domagoj Švigir

Moći ću

- ✓ opisati tijek povijesnih događaja ili procesa,
- ✓ razlikovati i analizirati različite vrste povijesnih izvora,
- ✓ razlikovati činjenice od interpretacija,
- ✓ usporediti i pronaći sličnosti i razlike među različitim povijesnim perspektivama,
- ✓ zaključiti o uzrocima, povodima i posljedicama povijesnih događaja,
- ✓ kreativno predstavljati vlastite zaključke o prošlosti,
- ✓ kritički promišljati o utjecaju prošlosti na sadašnjost i budućnost.

Moći ću

1. **Što je povijest?**

Pročitaj

U ovom ćeš modulu doznati više o istraživanju povijesti. Moći ćeš uočiti kakav je put od pronalaska povijesnog izvora do njegove interpretacije i predstavljanja javnosti. Naravno, važno je razlikovati osnovnu podjelu vrsta povijesnih izvora.

4. Prijedlog godišnjega izvedbenog kurikulumu iz Povijesti za 5. razred osnovne škole

cjelina iz udžbenika	teme iz kurikulumu	domene	predmetni ishodi	broj sati
Što je povijest?	Uvod u povijest	E. Filozofsko-religij-sko-kulturno područje	POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.	5
Život ljudi u prapovijesti	<p>Prve ljudske zajednice u prapovijesti</p> <p>Od skupljača hrane i lovca do ratara, stočara, obrtnika i trgovca</p> <p>Prapovijest – izumi mijenjaju život ljudi</p> <p>Prapovijest – vjerovanja i početci umjetnosti</p>	A. Društvo, B. Ekonomija, C. Znanost i tehnologija, E. Filozofsko-religij-sko-kulturno područje	<p>POV OŠ A.5. 1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije, u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.</p>	9

cjelina iz udžbenika	teme iz kurikulumu	domene	predmetni ishodi	broj sati
Civilizacije prvih pisama	<p>Društvo i svakodnevica staroga Egipta i Mezopotamije</p> <p>Stari istok – grad postaje gospodarsko središte države</p> <p>Razvoj pisma i znanosti na Starome istoku</p> <p>Graditeljska dostignuća, komunikacije i prometnice u Starome svijetu</p> <p>Stari svijet – pismo, umjetnost, religija, filozofija</p>	A. Društvo, B. Ekonomija, C. Znanost i tehnologija, E. Filozofsko-religij-sko-kulturno područje	<p>POV OŠ A.5. 1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije, u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.</p>	16
Grčki svijet	<p>Društveni razvoj u grčkim gradovima-državama na Sredozemlju i Jadranu</p> <p>Feničani i Grci – pomorci, trgovci i kolonizatori na Sredozemlju i Jadranu</p> <p>Graditeljska dostignuća, komunikacije i prometnice u Starome svijetu</p> <p>Grčki gradovi-države – Atena i Sparta</p> <p>Ratovi stare Grčke</p> <p>Stari svijet – pismo, umjetnost, religija, filozofija</p> <p>Izborna tema: Grci i Rimljani umjetnici pripovijedanja – mitovi i legende, kazalište i igre</p>	A. Društvo, B. Ekonomija, C. Znanost i tehnologija, D. Politika, E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje	<p>POV OŠ A.5. 1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije, u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.</p>	17

cjelina iz udžbenika	teme iz kurikuluma	domene	predmetni ishodi	broj sati
Rimski svijet	<p>Postanak grada Rima</p> <p>Razvoj i obilježja Rimske Republike</p> <p>Osvajanja Rimske Republike i njihove posljedice</p> <p>Rimsko Carstvo</p> <p>Svakodnevni život Rimljana</p> <p>Religije u rimskoj državi</p> <p>Kulturna dostignuća Rimljana</p> <p>Rimska vladavina i kulturna baština na hrvatskome prostoru</p> <p>Kriza Rimskoga Carstva i seoba naroda</p>	A. Društvo, C. Znanost i tehnologija, D. Politika, E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje	<p>POV OŠ A.5. 1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije, u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.</p>	23

5. Prijedlozi priprema

Broj sata: 1.

Nastavna jedinica: Uvodni sat

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Uvod u povijest

Domena E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- koristi udžbenik povijesti u svakodnevnome radu
- navodi potrebna sredstva (pribor) za nastavu povijesti
- utvrđuje svoje predznanje uz pomoć uvodnoga ponavljanja
- iskazuje vlastito mišljenje o utjecaju povijesti na sadašnjost i budućnost.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Zašto učimo povijest?*

Povezanost s nastavnim predmetima: Priroda i društvo, Hrvatski jezik

MPT: Građanski odgoj i obrazovanje, Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

S obzirom na to da je ovo sat na kojemu se učenici po prvi put susreću s predmetom Povijest i s učiteljem/učiteljicom Povijesti, prvo će se svi međusobno upoznati. Učenici će razgovarati dajući svoje odgovore na pitanja: Što je za vas povijest?, Što ste dosad naučili o povijesti Hrvatske? i slično.

Aktivnost 2.

Slijedi upoznavanje učenike sa sadržajima rada u 5. razredu, s nastavnim sredstvima (udžbenikom, radnom bilježnicom i digitalnim obrazovnim sadržajima) i s nastavnim pomagalima koja postoje u učionici.

Učenici se upoznaju i s načinom rada na satu Povijesti, s načinom vrednovanja, kao i s kriterijima ocjenjivanja. Ideje učenika o načinima komuniciranja na satovima Povijesti učitelj/ica zapisuje na ploču, a razgovorom se utvrđuju zajednički stavovi.

Aktivnost 3.

Učenici će pogledati DOS *Zašto učimo povijest?* U razgovoru s učenicima, uz pomoć primjera, objasniti što su uzroci, a što posljedice nekoga događaja. Objasniti učenicima povezanost između povijesti, sadašnjosti i budućnosti. Učenici iskazuju svoje mišljenje i daju vlastiti primjer o utjecaju nekoga prošlog događaja na sadašnjost i budućnost.

Učitelj/ica će uputiti učenike da kod kuće potanko pregledaju udžbenik kako bi se već na sljedećemu satu s njim bez problema koristili. Ostaviti malo vremena za učenička pitanja, kojih će zasigurno biti.

PLAN PLOČE

Na ploči zabilježiti pravila ponašanja na satovima Povijesti.

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Minuta za kraj

Učenici daju učitelju/učiteljici prvu povratnu informaciju odgovarajući na pitanje *Zašto učimo povijest?* u svoju bilježnicu.

Broj sata: 2.

Nastavna jedinica: Što je povijest?

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Što je povijest?

Domena E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- razlikuje povijest kao znanost i povijest kao nastavni predmet
- klasificira i prepoznaje povijesne izvore
- objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava koje proučava
- objašnjava svojim riječima ključne pojmove: povijest, povjesničari, povijesni izvori, muzej, arhiv, filmoteka, fonoteka.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, izvorna stvarnost – korištenje izvornih predmeta (osnovnoškolska fotografija razrednoga odjela učitelja/učiteljice, različite vrste povijesnih izvora)

Povezanost s nastavnim predmetima: Priroda i društvo, Hrvatski jezik

MPT: Građanski odgoj i obrazovanje, Učiti kako učiti

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti s učenicima značenje pojmova: prošlost, sadašnjost i budućnost. Zatražiti od učenika da navedu po dva događaja iz vlastitoga života koji pripadaju sadašnjosti, prošlosti i budućnosti. Kratko prokomentirati učeničke primjere.

Za motivaciju učitelj/ica pokazuje fotografiju iz svojih osnovnoškolskih dana. Postaviti pitanja: *Što prikazuje fotografija?*, *Što mislite prikazuje li fotografija sadašnjost?*, *Po čemu zaključujete da je u pitanju prošlo vrijeme?* Istaknuti kako sve ono što je prikazano na fotografiji pripada prošlosti. Upravo ćemo zato danas saznati što je povijest i kako saznajemo što se sve dogodilo u povijesti.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica pita tko bi znao odgovoriti na pitanje: *Što je povijest?* Za povijest koristimo i riječ historija. Učenici u udžbeniku, str. 11., traže razlog zašto je to tako. Pitati ih znaju li tko su povjesničari?

Učenici čitaju odlomak *Zašto učimo povijest?* nakon kojega trebaju navesti dva razloga zašto učimo povijest.

Aktivnost 3.

Učenici odgovaraju na pitanje: *Koje ste muzeje dosad posjetili i što ste vidjeli u muzejima?*

Učitelj/ica će objasniti da sve ono što su vidjeli izloženo u muzejima nazivamo povijesnim izvorima. Povijesni izvori su ostatci prošlosti. Podjelu povijesnih izvora učenici će navesti pomoću prikaza iz udžbenika, str.13.

Učenici odgovaraju na pitanje: *Zašto pronađene povijesne izvore trebamo čuvati?* Osim u muzejima, različite vrste povijesnih izvora čuvaju se u brojnim specijaliziranim ustanovama. Učenici će analizom prikaza na 14. str. pronaći koje su to ustanove.

Aktivnost 4.

Učenici će za nekoliko primjera povijesnih izvora, npr. stari dokument, fotografiju, repliku umjetničke slike, stari novac, vazu, CD, DVD, navesti u koju vrstu povijesnih izvora pripadaju.

PLAN PLOČE

Što je povijest?

- povijest – znanost koja proučava prošlost ljudi od postanka čovjeka do danas
- povjesničari – znanstvenici koji proučavaju povijest
- Herodot – „otac povijesti“, djelo „Povijesti“
- cilj učenja povijesti: razumijevanje svijeta u kojemu živimo
- povijesni izvori – ostatci prošlosti

- vrste povijesnih izvora: materijalni, pisani, slikovni, zvukovni i usmena predaja
- ustanove za čuvanje izvora: arhivi, muzeji, knjižnice, filmoteke, fonoteke

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Učenici sažimaju važnost naučenoga na satu : *Povijest je važna jer...*

Zadati učenicima da za domaću zadaću riješe zadatke 1. – 4., 6. – 9. u radnoj bilježnici, str.6. – 8. i da na sljedeći sat donesu nekoliko različitih vrsta povijesnih izvora.

Broj sata: 3.

Nastavna jedinica: Računanje vremena

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Što je povijest?

Domena E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava što je desetljeće, stoljeće, tisućljeće, kalendar, sat, era i crta ili lenta vremena
- navodi događaj koji označava početak kršćanske ere
- grafički prikazuje računanje vremena prema kršćanskoj eri
- izračunava koliko je vremena prošlo između nekih događaja
- izrađuje lentu vremena i samostalno se njome služi u izračunu vremena.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Kako računati i prikazivati vrijeme?*, izvorna stvarnost – korištenje izvornih predmeta (zidni ili ručni sat, stolni ili zidni kalendar)

Povezanost s nastavnim predmetima: Matematika – brojevni pravac, Likovna kultura – izrada lente vremena

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti s učenicima prema sljedećim pitanjima: Što je povijest? Zašto je važno učiti povijest? Koja je zadaća povjesničara? Što su povijesni izvori? Razgovor o povijesnim izvorima koje su učenici donijeli.

Aktivnost 2.

Učenici će pogledati 3D prikaz sunčanoga sata u DOS-u *Kako računati i prikazivati vrijeme?* pa kratko prokomentirati prve pokušaje mjerenja sati. Na primjeru nekoliko različitih vrsta satova (zidni, budilica s kazaljka, digitalni ručni sat) učenici će uočiti kako su se uređaji mijenjali. Objašnjavaju čemu služi i što prikazuje kalendar. Učenici će uočiti važnost mjerenja vremena.

Aktivnost 3.

Učenici će uz kviz u DOS-u ponoviti kako čovjek mjeri vrijeme (sati, godine, desetljeća, stoljeća, tisućljeća), koja je kalendarska godina i po čemu je ona određena.

Učitelj/ica će dopuniti odgovore i objasniti što je era i kako se danas službeno u svijetu godine broje od početka kršćanske ili nove ere.

Aktivnost 3.

Istaknuti da se povijesni događaji mogu prikazati na lenti ili crti vremena. Učitelj/ica će crtati na ploči, a učenici u svoje bilježnice crtu ili lentu vremena. Na crti ili lenti vremena učenici će obilježiti godinu kojom počinje kršćanska era, prikazat će s lijeve i desne strane prvih tisuću godina podijeljenih po stoljećima te će označiti razdoblje prije i nakon Kristova rođenja.

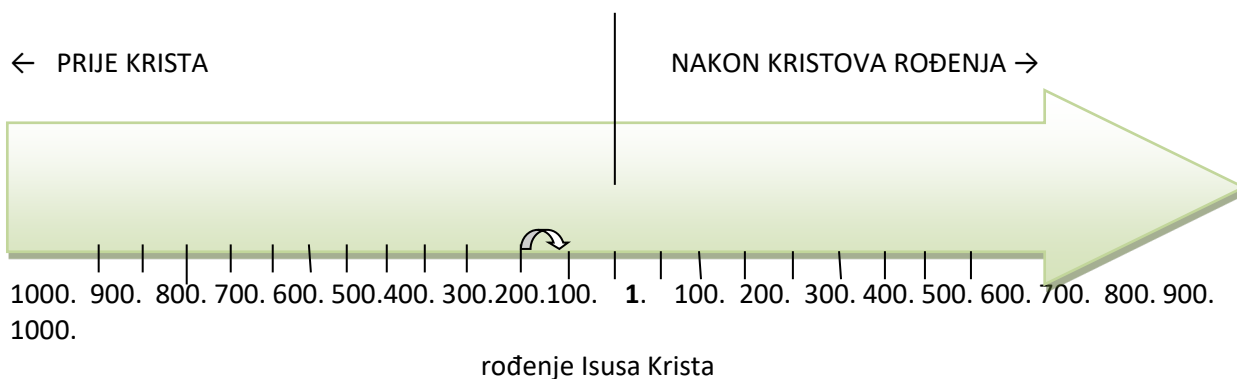
Objasniti računanje vremena u kršćanskoj eri. Na crti vremena učenici će ponoviti pojmove: desetljeće, stoljeće i tisućljeće te određivati pripadnost određene godine odgovarajućemu stoljeću i tisućljeću.

Dogovoriti s učenicima da na sljedeći sat povijesti donesu svoju lentu vremena koju će napraviti za domaću zadaću. Na lenti će stajati najvažniji događaji iz njihova života.

PLAN PLOČE

Računanje vremena

- upotreba različitih vremenskih jedinica (godina, desetljeće, stoljeće, tisućljeće)
- satovi i kalendari pomažu nam pri računanju vremena
- era – dugo razdoblje koje počinje važnim događajem
- kršćanska ili nova era – počela 1. godine Kristovim rođenjem
- lentu vremena

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Zadati učenicima zadatke koje trebaju riješiti uz pomoć crte (lente) vremena koju su samostalno izradili u svojim bilježnicama:

Kojemu stoljeću i tisućljeću pripadaju: 3500. g. pr. Kr., 776. g. pr. Kr., 313. g. pr. Kr., 476. g., 622. g., 1000. g., 1001.g., 1526. g., 2018. g.?

Broj sata: 4.

Nastavna jedinica: Podjela prošlosti

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Što je povijest?

Domena E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- nabraja velika povijesna razdoblja
- prikazuje na lenti vremena velika povijesna razdoblja
- procjenjuje važnost godina koje su uzete kao granice povijesnih razdoblja
- razlikuje geografsku i povijesnu kartu
- imenuje arheologiju kao pomoćnu povijesnu znanost.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, povijesna i geografska karta, lenta vremena, DOS-ovi *Što rade arheolozi?*, *Kako računati i prikazivati vrijeme?*

Povezanost s nastavnim predmetima: Likovna kultura – izrada crte ili lente vremena, Geografija – vrste karata

MPT: Osobni i socijalni razvoj, Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učenici će pokazati svoje lente vremena koje su napravili za domaću zadaću i pročitati koje su godine stavili na njih.

Učitelj/ica će učenicima objasniti uz pomoć lente u udžbeniku, str. 15., ili, još bolje, ako u učionici postoji zidna lenta vremena, podjelu prošlosti na prapovijest i povijest te velika povijesna razdoblja. Učenici će uz pomoć lente navoditi trajanje svakoga povijesnog razdoblja i događaje koji ih razlučuju. Potaknuti razgovor o tim događajima, pitati jesu li s kojim upoznati, je li im poznat događaj ili godina. Nakon izlaganja učenici će uz pomoć udžbenika nacrtati lentu vremena na već postojeću lentu koju su napravili za domaću zadaću, samo na drugoj praznoj strani. Na lenti će prikazati podjelu prošlosti na prapovijest i povijest te velika povijesna razdoblja označavajući godine koje čine prekretnicu.

Aktivnost 2.

Pokazati učenicima jednu povijesnu i jednu geografsku kartu. Učenici će analizirati sadržaj svake karte kako bi došli do zaključka što prikazuje koja karta te kako bi uočili razlike.

Aktivnost 3.

Učenici će pogledati DOS *Što rade arheolozi?* i dopuniti znanje o toj znanosti. Ponoviti s učenicima što su naučili uz plan ploče i lentu vremena

PLAN PLOČE

Velika povijesna razdoblja

- prošlost dijelimo na prapovijest i povijest
- povijest počinje pojavom pisma 3500. g. pr. Kr., a dijelimo je na stari, srednji, novi vijek i suvremeno doba
- povijesna karta prikazuje prostor povijesnoga djelovanja
- arheologija – znanost koja pomaže povjesničarima u istraživanju

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Učenici će riješiti kviz u DOS-u *Kako računati i prikazivati vrijeme?*

Zadati učenicima da za domaću zadaću riješe sve preostale zadatke vezane za prvu cjelinu u radnoj bilježnici (do str. 10.).

Broj sata: 5.

Nastavna jedinica: Što je povijest, računanje vremena i podjela prošlosti

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Što je povijest?

Domena E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava koje proučava
- razlikuje i objašnjava vrste i obilježja povijesnih izvora
- koristi osnove mjerenja i računanja vremena te ilustrira protok vremena na njemu prikladan način.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, povijesna i geografska karta, lenta vremena

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – vrste karata, Matematika – brojevni pravac

MPT: Osobni i socijalni razvoj, Učiti kako učiti, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će na sredini ploče upisati ključni pojam – povijest, a učenici će asocijacije na taj pojam zapisati na ploči i povezati s ključnim pojmom. Ono što dobijemo bit će umna mapa.

Mogući pojmovi: povijest, prapovijest, povijesni izvori, muzej, arhiv, era, lenta vremena, desetljeće, stoljeće, tisućljeće, arheologija, povijesna i geografska karta... Nakon ispisivanja učenici će se javljati kako bi objasnili pojam svojim riječima.

Aktivnost 2.

Kako bi bolje uvježbali računanje vremena, učenici će svomu paru u klupi u bilježnicu napisati 10 godina kojima će učenik trebati odrediti stoljeće i tisućljeće kojemu pripadaju.

Aktivnost 3.

Za kraj zadati učenicima igru vješala: Povijest je učiteljica života.

Za domaću zadaću učenici će riješiti sljedeće zadatke:

1. Izračunaj koliko je trajalo pojedino povijesno razdoblje.

2. Godine 1483. tiskana je prva knjiga u Hrvatskoj. Koliko je godina prošlo od izuma pisma do tiskanja prve hrvatske knjige?
3. Drugi svjetski rat počeo je 1939. g. Koliko je vremena prošlo od završetka Prvoga svjetskog rata?

PLAN PLOČE

Što je povijest, računanje vremena i podjela prošlosti

– ponavljanje –

1. Izračunaj koliko je trajalo pojedino povijesno razdoblje.
2. Godine 1483. tiskana je prva knjiga u Hrvatskoj. Koliko je godina prošlo od izuma pisma do tiskanja prve hrvatske knjige?
3. Drugi svjetski rat počeo je 1939. g. Koliko je vremena prošlo od završetka Prvoga svjetskog rata?

Vrednovanje

- **Vrednovanje kao učenje:** Nakon rješavanja zadataka računanja vremena učenici će jedan drugome pregledati rješenja i utvrditi točnost zadataka. U slučaju nedoumice traže pomoć učitelja/učiteljice.

- **Vrednovanje kao učenje**

Samovrednovanje: Učenici će pomoću tablice na 18. str. u udžbeniku provjeriti svoje znanje.

- **Vrednovanje naučenoga:** Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istakli znanjem i aktivnošću.

Broj sata: 6.

Nastavna jedinica: Prapovijest

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena A. Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima pojmove: evolucija, australopitek, *Homo sapiens*, nomad
- ucrtava na lentu vremena podjelu prapovijesti
- pokazuje na karti u udžbeniku područja na kojima su smještena najstarija nalazišta čovjeka
- opisuje Lucyin izgled i prilagođenost ledenomu dobu.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Evolucija čovjeka* (film *Prvi čovjekovi predci*)

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti prošlu nastavnu cjelinu pomoću pitanja: *Koje je najdulje i najstarije razdoblje u prošlosti čovječanstva?, Kad prapovijest završava?, Koji nam povijesni izvori nedostaju iz prapovijesti? Koji su najčešći? Koji znanstvenici najviše pomažu povjesničarima u istraživanju prapovijesti?*

Jedan će učenik/učenica naglas iz udžbenika pročitati uvodni tekst u novu nastavnu cjelinu „Život ljudi u prapovijesti“. Učenici će pokušati odgovoriti na pitanja u tekstu.

Aktivnost 2.

Učenici će pogledati film *Prvi čovjekovi predci* i odgovoriti na pitanja u kvizu vezana za film. Nastavno na film učenici će usporediti izgled Lucy s izgledom suvremenoga čovjeka. Izvesti u razredu eksperiment – pokušati se potpisati držeći olovku bez upotrebe palca.

Aktivnost 3.

Učenici na karti u udžbeniku uočavaju gdje su se pojavili prvi čovjekovi predci i objašnjavaju zašto Afriku nazivamo kolijevkom čovječanstva. Učenici će pokušati uočiti uz pomoć karte i učitelja/učiteljice kakav je bio utjecaj klimatskih prilika na život ljudi. Potaknuti razgovor o klimatskim promjenama i njihovu utjecaju na današnjega čovjeka.

Aktivnost 4.

Učenici će lentu vremena nacrtati u bilježnicu. U razgovoru s učenicima objasniti početak prapovijesti te podjelu na starije i mlađe kameno doba.

Za domaću zadaću zadati zadatke 1. i 2.a u radnoj bilježnici, stranica 12. i 13.

PLAN PLOČE

Prapovijest

prije 3 200 000 g.

6000. g. pr. Kr. 3500. g. pr. Kr.

- prije 3 200 000 godina u Etiopiji, u Africi, pronađeni najstariji ostatci čovjekova pretka (Lucy) – početak ljudske povijesti
- evolucija – postupni razvoj čovjeka do današnjega *Homo sapiensa* (razumnoga čovjeka)
- klimatske promjene – ledeno doba
- lov i potraga za hranom – nomadski način života

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Minuta za kraj

Učenici sažimaju u svoju bilježnicu važnost naučenoga na satu dopunjujući rečenicu: *Afriku nazivamo kolijevkom...*

Broj sata: 7.

Nastavna jedinica: Krapinski neandertalac

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- pokazuje na karti barem dva nalazišta neandertalaca
- opisuje život neandertalca u starijem kamenom dobu: njegovu prilagođenost ledenom dobu, njegov odnos prema mrtvima i promjene koje izaziva otkriće vatre
- analizira pomoću materijala i tekstova u udžbeniku važnost Krambergerovih istraživanja
- crta neke izrađevine koje je Kramberger pronašao u Hušnjakovu.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Svakodnevica prvih ljudi* (film *Način života u paleolitiku*), dokumentarni film Muzej krapinskih neandertalaca https://www.youtube.com/watch?v=Uxd_G6ikl7w

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Likovna kultura – crtanje; Tehnička kultura – primitivna oruđa i oružja

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti s učenicima na lenti vremena početak, podjelu i trajanje prapovijesti. Učenici odgovaraju na pitanja: *Na kojemu su se prostoru pojavili čovjekovi predci? Što je ledeno doba? Kako je Europa tad izgledala? Što je evolucija? Kako su klimatske promjene utjecale na razvoj čovjeka? Koji su se vrste čovjeka pojavile u prapovijesti?*

Učitelj/ica će najaviti upoznavanje sa životom izumrle ljudske vrste – neandertalaca – u starijem kamenom dobu.

Učenici će pogledati film *Način života u paleolitiku* i riješiti kratak kviz.

Aktivnost 2.

Učenici će pogledati fotografiju koja prikazuje modele krapinskoga neandertalca napravljene 60-ih godina 20. stoljeća. Zatim će pogledati dokumentarni film *Muzej krapinskih neandertalaca* i u razgovoru s učiteljem/učiteljicom ispričati do kojih su novih spoznaja o neandertalcima došli. Objasniti zašto se prikazi razlikuju.

Aktivnost 3.

Učenici će uz pomoć karata u udžbeniku (23. i 25. str.) pronaći Neander i imenovati nalazišta neandertalaca u Hrvatskoj te riješiti 2. b zadatak u RB, str.13.

Učitelj/ica može učenicima zadati da po izboru nacrtaju neke od prvih ljudskih izrađevina i/ili neke od životinja koje su živjele u to doba.

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke 3. – 9. u radnoj bilježnici na stranici 13. – 17.

PLAN PLOČE

Krapinski neandertalac

- neandertalac – dolina Neander u Njemačkoj; u Hrvatskoj: Krapina, Vindija, Veternica...
- Dragutin Gorjanović Kramberger istraživao u Krapini
 - nalazi grubo obrađenoga kamena i kostiju – izrada alata i odjeće
 - u špilji ognjište – dokaz da se krapinski neandertalac služio vatrom
- lov u skupinama, briga o mrtvima, sposobnost govora
- posljednje ledeno doba – zatopljenje – izumiranje neandertalca

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica

Učenici popunjavaju usporednu tablicu u RB na 12. str.

Broj sata: 8.

Nastavna jedinica: Prvi ljudi – istraživači i izumitelji

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena: C. Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava pojavu kromanjonaca i promjene koje su nastale u mlađem kamenom dobu
- opisuje pojmove: keramika, sjedilački način života, robna razmjena, prvi gradovi
- pokazuje na karti nalazišta kultura mlađega kamenog doba
- zaključuje o važnosti tehnoloških dostignuća mlađega kamenog doba
- crta u bilježnicu scenu lova iz neolitika.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Svakodnevnica prvih ljudi* (film *Način života u neolitiku*), DOS *Po čemu je čovjek poseban* (filmovi *Paralelni život ljudskih vrsta*, *Izrada alata*)

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje; Likovna kultura – crtanje, glačano kameno oruđe

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Razgovorom ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice.

Učenici će pogledati film *Paralelni život ljudskih vrsta*.

Nakon što smo učenike podsjetili na obilježja života ljudi tijekom paleolitika, objasniti će važnost novih klimatskih promjena na Zemlji koje su utjecale na nove promjene u životima ljudi.

Objasniti će kakva je vrsta čovjeka kromanjonac te kad se i u kojim uvjetima pojavio.

Aktivnost 2.

Učenici će pogledati film *Način života u neolitiku* u kojemu će se upoznati s novim pojmovima i promjenama u gospodarstvu (poljoprivreda, stočarstvo, robna razmjena). Moći će objasniti kako su gospodarske promjene izazvale promjene u stanovanju i pojavu sjedilačkoga načina života. Na povijesnoj će karti učenici moći demonstrirati rasprostranjenost neolitičkih nalazišta u Hrvatskoj i Europi.

Aktivnost 3.

Uz pomoć filma *Izrada alata* učenici će uočiti promjenu u obradi kamena (glačanje) i istaknuti izume: luk i strijelu. Pomoću materijala i tekstova u udžbeniku učenici će samostalno zaključiti o važnosti neolitičkih tehnoloških dostignuća. Analizom slikovnog materijala učenici će uočiti kako se čovjek počeo umjetnički izražavati.

Zadati učenicima da za domaću zadaću riješe zadatke 10. i 11. te 17. – 20. u radnoj bilježnici, stranice 17. te 20. – 22.

PLAN PLOČE

Prvi ljudi – istraživači i izumitelji

- kromanjonci – ime po nalazištu Cro-Magnon u Francuskoj
- napredniji od neandertalaca – razvili umjetnost
- klimatska promjena – vrijeme slično današnjemu – početak mlađega kamenog doba (neolitik)
- fina obrada kamena – glačanje kamenoga oruđa i oružja
- izum luka i strijele, upotreba keramike
- temelj gospodarstva: poljoprivreda i stočarstvo
- sjedilački način života – prve trajne nastambe
 - robna razmjena
 - utvrđivanje naselja – prvi grad: Jerihon
- neolitik u Hrvatskoj – naselje Danilo kod Šibenika

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica: Učenici crtaju prizore lova.

Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje: Učenici rješavaju kviz ispod svakoga od odgledanih filmova.

Broj sata: 9.

Nastavna jedinica: Kameno doba

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena: A, B, C

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- na lenti vremena objašnjava podjelu prapovijesti
- uspoređuje život ljudi u starijem i mlađem kamenom dobu tako što će u tablicu upisati pojmove vezane uz starije i mlađe kameno doba
- pokazazujena karti Hrvatske barem tri nalazišta kamenoga doba
- opisuje izgled i život krapinskoga neandertalca koristeći barem tri navedena pojma: lov, nomadi, špilja, ognjšte, alat, sličnost s današnjim čovjekom
- opisuje život u mlađem kamenom dobu koristeći barem tri navedena pojma: ratarstvo, stočarstvo, tehnološke promjene, sjedilački život, nastambe, prvi gradovi, keramika.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, pisanje

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će najaviti učenicima da će ponoviti naučeno u prethodna tri nastavna sata. Učenike će podijeliti u tri grupe. Prva će grupa osmisлити pet pitanja vezanih za nastavnu jedinicu Život u prapovijesti, druga grupa o krapinskom neandertalcu, treća o mlađem kamenom dobu. Svaka će grupa svoja pitanja zapisati na papiriće određenih boja za svaku pojedinu grupu.

Učenici, članovi pojedine grupe, izvlače iz košarice pitanja drugih grupa i odgovaraju na njih. Ostali članovi grupe po potrebi dopunjuju jedan drugoga, a učitelj/ica dodatnim pitanja usmjerava ponavljanje sadržaja te upućuje učenike na povezivanje i usporedbu života ljudi u paleolitiku i neolitiku.

Aktivnost 2.

Nakon grupnoga rada učenici će pojmove s ploče ispravno uvrstiti u tablicu *starije i mlađe kameno doba* koju će nacrtati u svoju bilježnicu. Pojmovi: paleolitik, neolitik, lovci i skupljači, špilje, prve nastambe, špiljsko slikarstvo, otkriće vatre, prvi alat, keramika, luk i strijela, sjedilački život, nomadi, ledeno doba, zatopljenje, prvi gradovi, robna razmjena, Krapina, Vindija, Danilo.

Aktivnost 3.

Učenici će odigrati igru asocijacija.

NIJE DRVO...	ROMUALDOVA ...	PRVI ALAT	RATARSTVO
NIJE METAL...	VETERNICA	NOMADI	STOČARSTVO
NIJE PLASTIKA...	VINDIJA	LOV	SJEDILAČKI ŽIVOT
KAMEN	ŠPILJA	PALEOLITIK	NEOLITIK
KAMENO DOBA			

PLAN PLOČE**Kameno doba**

- pojmovi: paleolitik, neolitik, lovci i skupljači, špilje, prve nastambe, otkriće vatre, prvi alat, keramika, luk i strijela, sjedilački život, nomadi, ledeno doba, zatopljenje, prvi gradovi, robna razmjena, Krapina, Vindija, Danilo.

starije kameno doba	mlađe kameno doba

NIJE DRVO...	MARKOVA ...	PRVI ALAT	RATARSTVO
NIJE METAL...	VELA ...	NOMADI	STOČARSTVO
NIJE PLASTIKA...	GRAPČEVA ...	LOV	SJEDILAČKI ŽIVOT
KAMEN	ŠPILJA	PALEOLITIK	NEOLITIK
KAMENO DOBA			

Vrednovanje**- Vrednovanje za učenje**

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanje tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Broj sata: 10.

Nastavna jedinica: Vučedolska kultura

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena: A

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava kako su otkriće i upotreba prvih metala utjecali na život ljudi
- imenuje sljedeće pojmove: bakar, bronca, lijevanje, rudarstvo, kotač
- pokazuje na karti Hrvatske barem dva nalazišta bakrenoga i brončanoga doba
- opisuje život ljudi u Vučedolu.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS-ovi *Tko je Dolka?*, *Svakodnevni život Vučedolaca*, *Vučedolski zanati i alati*, *Vučedolsko pismo i kalendar*, *Vučedolska moda*, *Vučedolska jarebica*, *Grobovi i ljudske žrtve*, *Oživljeni Vučedol*

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki; Likovna kultura – crtanje; Tehnička kultura – kotač

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Održivi razvoj, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti ponoviti kako se dijeli prapovijest i zašto se ta razdoblja tako zovu. Ponoviti gradivo koje je povezano s ovom nastavnom jedinicom.

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će navesti kako je do pronalaska metala došlo slučajno i kako je uporaba metala promijenila čovjekov način života.

Aktivnost 1.

Učenici se potom dijele u parove ili u grupe (ovisno o veličini razrednoga odjela), a svaka grupa ima jedan zadatak koji istražuje. U prvoj fazi aktivnosti istražuju svoju temu i zajedno izdvajaju najvažnije podatke o svojoj temi. Potom rješavaju svoj zadatak u kvizu uz DOS.

Zadatci za grupe:

Grupa 1.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti tko je Dolka. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Tko je Dolka?* prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 2.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti svakodnevni život Vučedolaca. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Svakodnevni život Vučedolaca*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 3.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti vučedolske zanate i alate. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Vučedolski zanati i alati*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 4.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti vučedolsko pismo i kalendar. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Vučedolsko pismo i kalendar*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 5.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti vučedolsku modu. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Vučedolska moda*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 6.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti vučedolsku jarebicu. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Vučedolska jarebica*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 7.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti grobove i ljudske žrtve. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Grobovi i ljudske žrtve*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 8.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti oživljeni Vučedol. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Nakon toga riješite kviz uz film *Oživljeni Vučedol*. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Aktivnost 2.

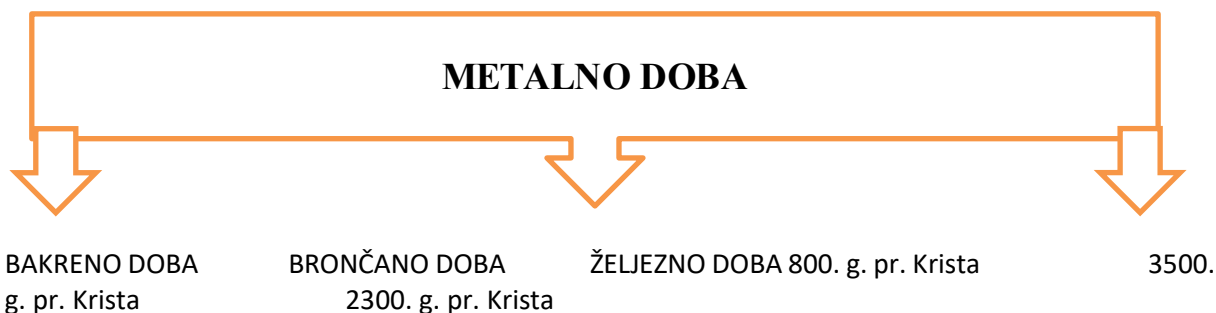
Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu.

Učitelj/ica će učenicima zadati da za domaću zadaću riješe zadatke 21. – 24. u RB, str. 22. – 24. te da nacrtaju jedan primjer oruđa ili oružja od bakra ili bronce i/ili Vučedolsku golubicu.

PLAN PLOČE

Vučedolska kultura

- kultura – zajednica ljudi koja je živjela na određenome području
- pojava metala – lakše se obrađuje nego kamen i bolje je kvalitete
- nove gospodarske grane – rudarstvo i obrt
- izum kotača
- metalno doba: bakreno, brončano i željezno

–Vučedolska kultura – 3. tisućljeće pr. Kr.

- nalazište Vučedol kod Vukovara – najpoznatiji predmeti: golubica/jarebica, kalendar i kola
- bavili su se poljoprivredom, stočarstvom i ribolovom

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica: Učenici će nadopuniti rečenicu: *Na spomen Vučedola prvo se sjetim ovih pet stvari:...*

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

Broj sata: 11.

Nastavna jedinica: Željezno doba i razvoj društva

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena: A

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava pojmove: željezo, kaljenje, megalitske kulture, Kelti, običajno pravo, patrijarhat, matrijarhat, urne, novac, lončarsko kolo
- opisuje promjene u životu ljudi: raspad rodovske zajednice i uzdizanje sloja ratnika
- analizira vjerovanja u prapovijesti
- ocjenjuje napredak i promjene koje nosi željezno doba
- zamišlja i crta kovanicu.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki; Likovna kultura – crtanje; Tehnička kultura – kaljenje

MPT: Učiti kako učiti, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti u razgovoru s učenicima ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice. Moguća pitanja: *Koja su dva najstarija razdoblja metalnoga doba? Kako je korištenje metala utjecalo na život ljudi? Koje su nove gospodarske grane i izumi? Navedi obilježja Vučedolske kulture i njezine najpoznatije nalaze.*

Nakon što smo se prisjetili koje se sve promjene događaju u razvoju, ali i u načinu života u bakrenome i brončanome dobu, u najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će navesti kako je pronalazak željeza donio nove velike promjene u životu čovjeka.

Aktivnost 1.

Učenici se potom dijele u grupe, a svaka grupa ima jedan zadatak koji istražuje. Članovi grupe zajedno izdvajaju najvažnije podatke o svojoj temi.

Zadatci za grupe:

Grupa 1.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti kako je pojava željeza promijenila način života čovjeka (lakši pronalazak, češća uporaba). Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 2.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti o pojavi Kelta i njihovome širenju Europom. Istaknuti keltska umijeća i opisati njihov način života. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 3.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti o razvoju trgovine i pojavi novca. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 4.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti i objasniti do kojih je promjena u društvu doveo pronalazak željeza (raspadanje rodova, uzdizanje vođa). Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 5.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti i objasniti kako je došlo do promjene važnosti unutar obitelji (muškarac – žena). Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 6.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti i objasniti kako su i zašto prva ljudska vjerovanja blisko povezana s prirodom. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 7.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika istražiti i objasniti o odnosu prema mrtvima. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom. Potaknite diskusiju u razredu o različitim pogrebnim običajima kroz povijest do danas – uočiti sličnosti i razlike.

Aktivnost 2.

Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu.

Metodom razgovora učenici će ponoviti novo gradivo pomoću plana ploče. Utvrditi da je pojava metala omogućila brz napredak čovječanstva (pojava novih zanimanja, usavršavanje oruđa i oružja, pojava novca).

Učitelj/ica će učenicima zadati zadatke od 25. do 29. u radnoj bilježnici, str. 24. – 25. i da u bilježnicu nacrtaju kako bi po njihovim zamislima izgledao prvi novčić (avers i revers).

PLAN PLOČE

Željezno doba i razvoj društva

- pojava željeza u Europi – 1. tisućljeće pr. Kr. – čvršće oruđe i oružje
- Kelti – postupak kaljenja željeza i izum lončarskoga kola
- razvoj trgovine – pojava novca
- rod – pleme – narod
- običajno pravo – pravila ponašanja koja su se prenosila s koljena na koljeno
- raspadanje rodovske zajednice – uzdizanje sloja ratnika
- raste uloga muškaraca (patrijarhat), a smanjuje se uloga žena (matrijarhat)
- vjerovanja u prapovijesti u bliskoj vezi s prirodom
- megalitske kulture – Stonehenge u Engleskoj

Vrednovanje

- **Vrednovanje za učenje** - praćenje aktivnosti tijekom sata

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

Broj sata: 12.

Nastavna jedinica: Vučedolska kultura; Željezno doba i razvoj društva

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Život ljudi u prapovijesti

Domena: A

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava osnovna obilježja metalnoga doba navodeći barem po dva ključna pojma karakteristična za bakreno, brončano i željezno doba
- izdvaja najvažnije pojmove vezane za metalno doba (rudarstvo, kotač, novac, bakar, bronca, željezo, kaljenje, lončarsko kolo, megalitske kulture, Kelti, običajno pravo, patrijarhat, matrijarhat, vjerovanja)
- opisuje život ljudi u Vučedolu (pojava rudarstva, razmjene dobara, izum kotača i sl.)
- pokazuje na karti Hrvatske Vučedol i imenuje rijeku na kojoj se nalazi
- ocjenjuje napredak i promjene koje nosi upotreba prvih metala .

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – jezično izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Priprema učenika za sat ponavljanja skretanjem pozornosti na nastavno gradivo koje će se ponavljati. Učitelj/ica će s učenicima odigrati igru vješala. Zadani pojam je: Muzej vučedolske kulture.

Aktivnost 2.

Najaviti igru otvaranja polja. Učenici će ponoviti pravila igre. Zadatak je učenika što bolje objasniti pojam u otvorenome polju.

PLAN PLOČE

	A	B	C	D
1	KELTI	ROD – PLEME – NAROD	KULTURA	STONEHANGE
2	OBIČAJNO PRAVO	VUČEDOLSKA GOLUBICA ILI JAREBICA	METALNO DOBA	TRGOVINA
3	PATRIJARHAT	VUČEDOLSKI KALENDAR	VJEROVANJA I POGREBNI OBIČAJI	IZUMI

4	MATRIJARHAT	PRAPOVIJESNA VJEROVANJA	ŽELJEZNO DOBA	VUČEDOL
---	-------------	----------------------------	---------------	---------

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanje tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Broj sata: 13.

Nastavna jedinica: Što je povijest?; Život u prapovijesti

Tip nastavnoga sata: pisana provjera znanja

Nastavna tema: Što je povijest?; Život ljudi u prapovijesti

Domena: A, B, C, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- samostalno odgovara na pitanja na unaprijed pripremljenome ispitnom listiću.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje s razumijevanjem, pismeno izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica daje učenicima upute o pisanoj provjeri znanja i dijeli ispitne listiće.

Aktivnost 2.

Učenici rješavaju pripremljene zadatke na ispitnim listićima.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica prikuplja pisane provjere kako bi ih pregledao/pregledala i ocijenio/ocijenila točnost odgovora. Kratak razgovor s učenicima o pisanoj provjeri znanja.

Vrednovanje

- Vrednovanje naučenoga

Pisanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 14.

Nastavna jedinica: Što je povijest?; Život u prapovijesti

Tip nastavnoga sata: Analiza pisane provjere znanja

Nastavna tema: Što je povijest?; Život ljudi u prapovijesti

Domena: A, B, C, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje koliko je bio uspješan u rješavanju pisane provjere znanja
- kontrolira točnost riješenih zadataka
- raspravlja eventualne nejasnoće u postavljenim pitanjima i rješenjima
- razvija afirmativan stav prema kontinuiranom učenju.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje s razumijevanjem, usmeno izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica dijeli učenicima ispravljene pisane provjere znanja.

Aktivnost 2.

Učenici u suradnji s učiteljem/icom analiziraju pitanja i rješenja zadataka na ispitnim listićima. Učitelj/ica može izdvojiti pitanja u kojima su učenici najviše griješili te ih dodatno objasniti i rastumačiti koristeći se udžbenikom, radnom bilježnicom i kartom.

Vrednovanje

- **Vrednovanje naučenoga**

- Ocjenjivanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 15.

Nastavna jedinica: Prve civilizacije

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Civilizacije prvih pisama

Domena B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: Mezopotamija, monarhija, dinastija, civilizacija, država
- određuje položaj prvih civilizacije uz pomoć karte u udžbeniku
- imenuje najznačajnije gradove prvih civilizacija i rijeke na kojima su nastale uz pomoć karte i teksta u udžbeniku
- objašnjava važnost izgradnje kanala i stvaranja prvih država
- zaključuje o važnosti pisma za daljnji napredak civilizacije.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti – smještaj prvih civilizacija;
Hrvatski jezik – analiza izvora, početci pismenosti

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti učitelj/ica objašnjava kako je nakon razdoblja kamenoga doba započelo razdoblje prvih civilizacija. Najava upoznavanja s narodima koji su razvili prve civilizacije tako da će jedan učenik/ca pročitati uvod u novu nastavnu cjelinu.

Aktivnost 1.

Upitati učenike koji je događaj označio završetak prapovijesti i početak staroga vijeka. Prisjetiti se trajanja staroga vijeka.

Jedan će učenik/ca pročitati objašnjenje pojma civilizacija. Pritom će učitelj/ica na zidnoj karti pokazati doline rijeka Nil, Tigris i Eufrat, Ind, te Jangce i Hoangho. Posebno će naglasiti i pokazati područje Plodnoga polumjeseca.

Aktivnost 2.

Na lenti vremena u udžbeniku učenici će pratiti vrijeme pojavljivanja određene civilizacije. Za razvoj prvih civilizacija ključno je bilo: razviti poljoprivredu i sustav navodnjavanja, pojava gradova, širenje trgovine, pojava prvih pisama i organiziranje obrane. Upravo sve to su imale države koje su nastale na području uz rijeke.

Učitelj/ica objašnjava kako je razvijen sustav za navodnjavanje i kako je to omogućilo razvoj poljoprivrede, ali i stočarstva te obrta i trgovine. Sve je to utjecalo na svakodnevni život ljudi i organizaciju države. Objasniti učenicima pojam monarhije i dinastije.

Aktivnost 3.

Učenici će samostalno pročitati Herodotov izvor i probati zaključiti koju to zemlju Herodot opisuje. Učenik/ca koji zna odgovor argumentirat će ga i pokazati zemlju na zidnoj karti. Riječ je o Mezopotamiji.

PLAN PLOČE

Prve civilizacije

- civilizacija – ljudska zajednica na visokome stupnju gospodarskoga, društvenoga i kulturnoga razvoja
- prve civilizacije: civilizacije Mezopotamije, Egipta, doline Inda, Krete, Kine, Olmeka i civilizacije Chavin
- gradnja nasipa i kanala za navodnjavanje pozitivno utječe na razvoj poljoprivrede, stočarstva, obrta i trgovine
- stvaranje utvrđenih gradova i većih organiziranih zajednica – država
- monarhija – država u kojoj vlada jedan čovjek čija je vlast doživotna i nasljedna
- dinastija – obitelj iz koje potječe više vladara
- oko 3500. g. pr. Kr. pojava pisma u Mezopotamiji i Egiptu – početak staroga vijeka

Vrednovanje

- **Vrednovanje za učenje**

Izlazna kartica

Učenici popunjavaju radni listić na kojemu uparuju civilizaciju s odgovarajućom rijekom.

Broj sata: 16.

Nastavna jedinica: Egipatska civilizacija – kako Hapi uređuje život?

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domena: Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: delta Nila, papirus, astronomija
- zaključuje o važnosti rijeke Nil za razvoj egipatske civilizacije
- određuje položaj Egipta uz pomoć karte
- objašnjava zašto je Herodot Egipat nazvao „darom Nila“
- povezuje prirodne uvjete s razvojem znanosti
- izdvaja bitne povijesne činjenice analizom povijesnih izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Geografija, Informatika, Hrvatski jezik, Tehnička kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će ponoviti s učenicima uzroke nastajanja većih ljudskih zajednica i prvih civilizacija: razvoj poljoprivrede, sustav navodnjavanja, organiziranje obrane i pojava prvih pisama.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će na zidnoj karti svijeta pokazati položaj Egipta i dolinu rijeke Nil koju su Egipćani zvali Hapi. Učitelj/ica će učenicima ukazati na činjenicu da je Nil uz Amazonu najdulja rijeka na svijetu. Učitelj/ica će objasniti pojam delte.

Aktivnost 3.

Učenici će analizirati slikovni materijal u udžbeniku na str. 46. i uočiti kako izgleda područje uz rijeku Nil, a kako područje u daljini. Nakon toga učitelj/ica će učenicima podijeliti slijepu kartu Afrike i zadati im da koristeći tri boje (plavu, zelenu i smeđu) označe (oboje) područje Egipta. Učiteljica će zajedno s učenicima napraviti analizu napravljenoga uz pitanja na kojemu su području koristili koju boju i zašto. Učenici samostalno gledaju digitalni obrazovni sadržaj *Nil* i rješavaju zadatke uz njega. Učenici samostalno čitaju povijesne izvore 2. i 3. (str. 47. i 48.) i rješavaju zadatke uz njih, a odgovore zapisuju u bilježnicu.

Aktivnost 4.

Učitelj/ica će s učenicima analizirati kartu u udžbeniku na str. 47. i pokazati gdje se nalazi područje Donjega i Gornjega Egipta, piramide, gradovi Memfis i Tebu, hramovi u Luksoru i Karnaku.

Aktivnost 5.

Učitelj/ica će učenicima objasniti kako su poplave Nila utjecale na razvoj znanosti – astronomija – izrada preciznoga kalendara. Učenici će uz pomoć učitelja/ice usporediti suvremeni kalendar s egipatskim (zadatak 3.).

PLAN PLOČE

Egipatska civilizacija – kako Hapi uređuje život?

- Egipat – „dar Nila“
- delta
- navodnjavanje – gradnja nasipa i kanala
- astronomija – izrada preciznoga kalendara

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Izlazna kartica: Učenici će nadopuniti karticu: *Egipat je dar Nila zato što ...*

Broj sata: 17.

Nastavna jedinica: Odnosi u egipatskome društvu

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domena: Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1 Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: faraon, egipatsko društvo
- imenuje slojeve egipatskoga društva uz pomoć ilustracije u udžbeniku
- objašnjava važnost i ulogu faraona u egipatskome društvu
- ocjenjuje položaj žene u egipatskome društvu
- izdvaja bitne povijesne činjenice analizom povijesnih izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Geografija, Informatika, Hrvatski jezik

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će s učenicima uz pomoć zidne karte ponoviti gradivo:

- Uz koju rijeku se nalazi egipatska država?
- Kako su Egipćani povećali plodno područje?
- Zašto je došlo do izrade preciznoga kalendara?

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će učenicima postaviti pitanje znaju li tko je faraon. Budući da imaju predznanje o faraonima, učenici će vjerojatno znati odgovor. Učitelj/ica može dodatno pojasniti.

Nakon toga učitelj/ica na sredinu ploče piše pojam faraon, a učenici će čitajući tekst u udžbeniku u svoje bilježnice izraditi umnu mapu. Učitelj/ica će učenicima ostaviti dovoljno vremena za izradu umne mape. Nakon toga će zajedno s učenicima provjeriti kako su izradili umnu mapu.

Aktivnost 3.

Nakon tog učitelj/ica će uz pomoć ilustracije piramide egipatskoga društva u udžbeniku (str. 50.) objasniti kroz razgovor i analizu ilustracije kako je bilo organizirano egipatsko društvo.

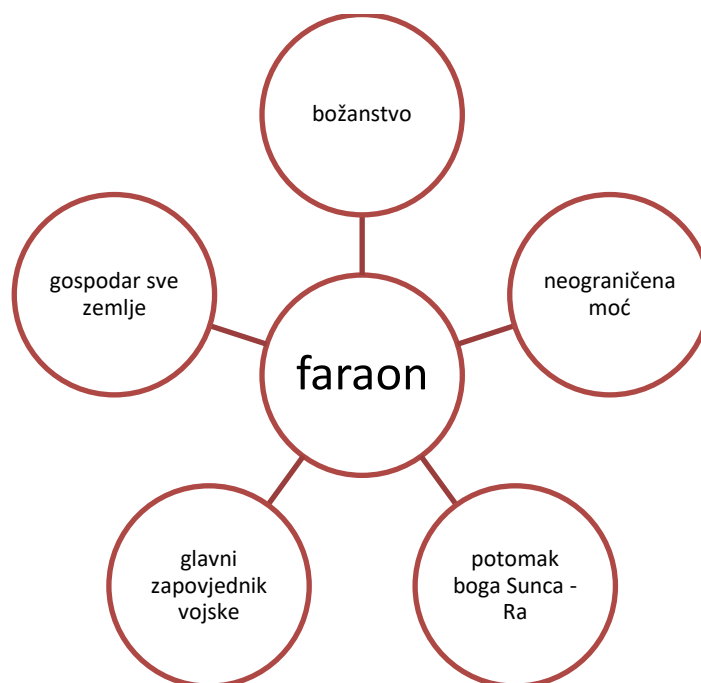
Aktivnost 4.

Učenici će nakon toga analizirati slikovni materijal u udžbeniku (str. 49.) i odgovoriti na pitanje zašto je faraon prikazan većim od svoje supruge. To će biti kratak uvod u objašnjenje položaja žene u egipatskome društvu. Učenici će samostalno analizirati povijesni izvor u udžbeniku (str. 51.), a odgovore zapisati u bilježnicu.

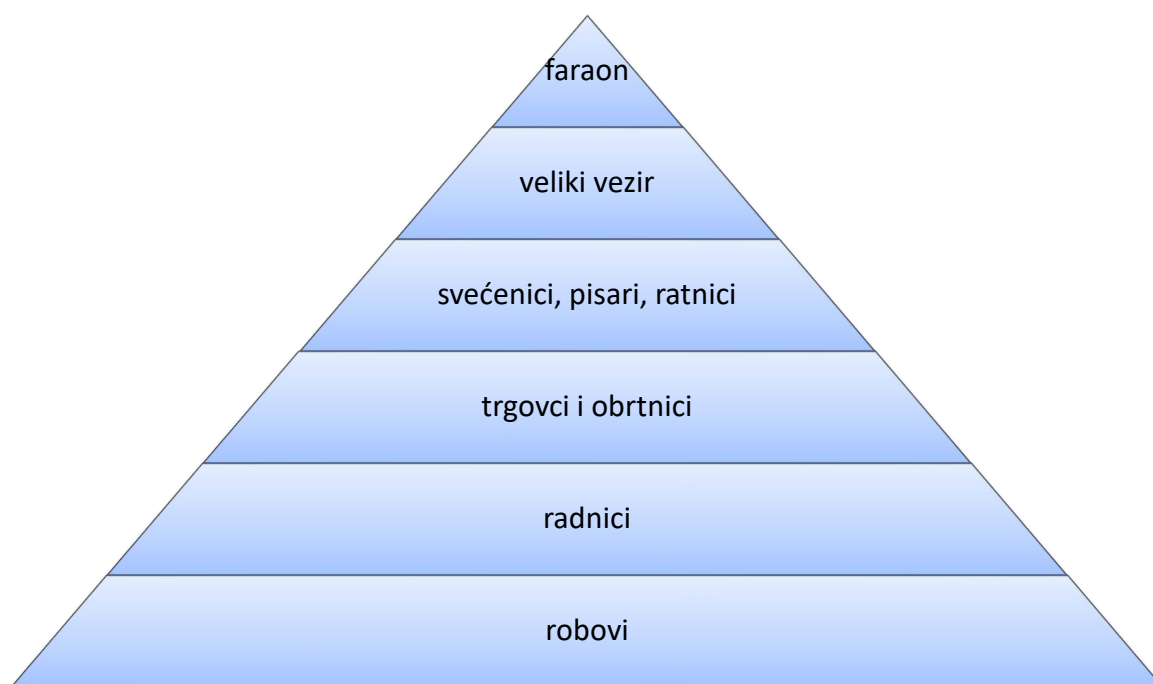
Učenici samostalno proučavaju digitalni obrazovni sadržaj *Položaj žena u Egiptu* i rješavaju postavljene zadatke.

PLAN PLOČE

Odnosi u egipatskome društvu

- egipatsko društvo:

- položaj žene

Vrednovanje:**- Vrednovanje za učenje**

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Broj sata: 18. i 19.

Nastavna jedinica: Pismo, graditeljstvo i religija Egipćana

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 2 školska sata

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: hijeroglifi, piramide, sfinga, mumificiranje, politeizam
- povezuje postupak mumificiranja s razvojem medicine
- objašnjava važnost gradnje piramida za razvoj egipatske civilizacije
- utvrđuje povezanost egipatske religije i vjerovanja u zagrobni život s gradnjom piramida i hramova
- povezuje pojavu pisma s razvojem države

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Tehnička kultura, Vjeronauk, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ova nastavna jedinica zamišljena je da se obradi u dva školska sata radom u grupama, a cilj je potaknuti interes učenika za pismo, graditeljstvo i religiju Egipćana.

Rad u grupama zahtijeva suradničko učenje i svaki učenik treba dati svoj doprinos.

Najaviti učenicima današnju nastavnu jedinicu. Upoznati ih s načinom rada i ponoviti im pravila rada u grupi. Kratko ponoviti učenicima kako treba izgledati plakat. Podijeliti učenike u grupe (3 ili 6 grupa, ovisno o veličini razreda). Ukoliko je razred brojan, tad će dvije skupine raditi isti zadatak. Potrebno je u dogovoru s učenicima pripremiti materijal: papir za izradu plakata, flomastere, škare, ljepilo, slikovni materijal.

Aktivnost 2.

Učenici čitaju tekst, izdvajaju bitno, odgovaraju na pitanja, analiziraju slikovni materijal, osmišljavaju izgled plakata i izrađuju plakat. Izrađeni plakat učenici će prezentirati na sljedećemu satu.

Prva grupa obradit će pismo.

Zadatci za učenike:

- a) Uz pomoć teksta u udžbeniku objasnite glavna obilježja egipatskoga pisma.
- b) Objasnite pojmove: hijeroglifi i papirus.
- c) Objasnite zašto je uporaba pisma bila korisna.
- d) Kako su i kad odgonetnuti hijeroglifi?
- e) Uz pomoć tablice s hijeroglifima napišite imena članova skupine (pripremiti tablicu s hijeroglifima).
- f) Izradite plakat i prezentirajte ga ostalim učenicima.

Druga skupina obradit će graditeljstvo.

Zadatci za učenike:

- a) Uz pomoć teksta u udžbeniku objasnite glavna obilježja egipatskoga graditeljstva.
- b) Objasnite pojmove piramida i sfiga.
- c) Objasnite od kojih su materijala Egipćani gradili.
- d) Opišite način gradnje i dimenzije Keopsove piramide.
- e) Objasnite zašto je važan pronalazak Tutankamonove piramide i analizirajte slikovni materijal.
- f) Izradite plakat i prezentirajte ga ostalim učenicima.

Treća skupina obradit će religiju.

Zadatci za učenike:

- a) Uz pomoć teksta u udžbeniku objasnite glavna obilježja egipatske religije.
- b) Objasnite pojmove mumificiranje i politeizam.

- c) Objasnite koji su razlozi gradnje piramida i mumificiranja.
- d) Imenujte najvažnije egipatske bogove.
- e) Analizirajte povijesni izvor na str. 55. i slikovni materijal.
- f) Izradite plakat i prezentirajte ga ostalim učenicima.

Aktivnost 3.

Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu.

Aktivnost 4.

Učenici samostalno proučavaju digitalne obrazovne sadržaje *Mistične piramide, Egipatska religija, Tko je Tutankamon i Tajne mumificiranja* te rješavaju zadatke postavljene uz njih.

PLAN PLOČE

- izrađeni plakati izloženi u učionici

Vrednovanje:

- Vrednovanje kao učenje

Samoprocjena i procjenu rada učenika u grupi. Naglasak je na tome da učenici objektivno ocijene svoj rad i ponašanje te budu kritični i samokritični.

Učitelj/ica će pokupiti tablice uz pomoć kojih su skupine vrednovalе prezentaciju drugih skupina. Dok učenici ispunjavaju tablicu procjene vlastitoga rada i rada svakoga pojedinog člana u skupini (istu tablicu učitelj/ica je popunio dok je promatrao rad učenika u skupini), napraviti će analizu istih, tj. utvrditi koja je skupina bila najuspješnija u prezentaciji. Učitelj/ica će pokupiti tablice učenika, a podatke će obraditi do sljedećega sata. Na temelju rezultata proglasiti skupinu koja je imala najuspješniju prezentaciju; zatražiti od učenika da to kratko prokomentiraju. Učenici će proglasiti najbolji plakat. Učitelj/ica će učenicima objasniti kriterij po kojemu će dobiti ocjene; ocjene uz odgovarajuće obrazloženje učenici će dobiti na sljedećemu satu.

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke koji se odnose na Egipat u radnoj bilježnici.

PRILOZI

*listić podijeliti učenicima prilikom izrade plakata

KRITERIJ ZA VREDNOVANJE POSTERA	
Čitljivost postera od 1 do 2 m.	
Optimalna količina sadržaja.	
Naslov.	
Točnost sadržaja.	
Prikazani bitni podatci.	
Tekstualni sadržaj u natuknicama.	
Napisan jezično točno.	
Bitno naglašeno bojom, veličinom i/ili grafičkom oznakom.	
Vizualni sadržaji funkcionalno i sadržajno povezani s tekstom.	
Navedeni podatci o autorima i godini izrade.	

*listić podijeliti skupinama (1 za svaku skupinu)

*isti listić popunjava i učitelj

KVALITETA PREDSTAVLJANJA

Učenik: Razred: Datum:	neostvareno	djelomično ostvareno	potpuno ostvareno
Predstavljeno u zadanome vremenu.			
Predstavljanje ima odgovarajuću strukturu (uvod, razradu, zaključak).			
Predstavljanje je glasno, jasno, razumljivo.			
Predstavljanje je tečno (bez zastajkivanja) i samostalno (tekstualni dio je prepričan, a plakat služi samo kao podsjetnik).			
Moguće jezične pogreške u govoru su samostalno ispravljene.			
Pogled upućen publici, primjerene geste, govor tijela.			
Naglašavanje bitnoga (postavljanje pitanja publici i/ili zadavanje zadataka i/ili sažimanje).			
Odgovoreno na pitanje publike.			

*listić za učenike

SPOSOBNOST RADA U SKUPINI

Ime i prezime _____ Razred: _____ Datum: ____.

		Ime	Ime	Ime	Ime	Zajed nička
ODNOS PREMA ZADATCIMA	Samoinicijativno radi.					
	Rješava zadatke.					
	Ustrajan u radu (dovršava zadatke).					
ODNOS PREMA DRUGIMA	Pažljivo sluša druge.					
	Dogovara se.					
	Prihvaća prijedloge.					
	Pokazuje poštovanje prema drugima.					
	Pomaže drugima.					
	Prihvaća sve članove skupine.					
Preuzima odgovornost (priznaje i ispravlja greške).						
SPOSOBNOST RADA U SKUPINI:						

*listić za učitelja (bilježi zapažanja tijekom grupnoga rada)

SPOSOBNOST RADA U SKUPINI		uopće ne	rijetko	povre meno	veći dio vremena	čitavo vrijeme
ODNOS PREMA ZADATKIMA	Samoinicijativno radi.					
	Rješava zadatke.					
	Ustrajan u radu (dovršava zadatke).					
ODNOS PREMA DRUGIMA	Pažljivo sluša druge.					
	Dogovara se.					
	Prihvaća prijedloge.					
	Pokazuje poštovanje prema drugima.					
	Pomaže drugima.					
	Prihvaća sve članove skupine.					
Preuzima odgovornost.						

Broj sata: 20.

Nastavna jedinica: Egipatska civilizacija

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Ekonomija; Društvo; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava pojmove: faraon, piramide, hijeroglifi, sfinga, mumificiranje, politeizam
- pokazuje na karti položaj Egipta
- objašnjava važnost i ulogu faraona u egipatskom društvu
- ocjenjuje položaj žene u egipatskom društvu
- imenuje slojeve egipatskoga društva
- objašnjava važnost gradnje piramida za razvoj egipatske civilizacije
- povezuje pojavu pisma s razvojem države.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Tehnička kultura, Vjeronauk, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će provjeriti kako su učenici riješili zadatke u radnoj bilježnici koji se odnose na egipatsku civilizaciju. Ukoliko je potrebno, pružiti pomoć učenicima koji su imali poteškoća u rješavanju.

Odgovoriti na eventualna pitanja učenika.

Aktivnost 2.

Ponavljanje se može provesti pomoću navedenih pitanja. Važno je uključiti i rad na karti kod pitanja gdje je to moguće.

- Kako su Egipćani zvali rijeku Nil?
- Zašto Herodot naziva Egipat „dar Nila“?
- Odredi na zidnoj karti položaj Egipta. Pokaži Donji i Gornji Egipat.
- Što je delta? Pokaži na karti deltu Nila.
- Kako i zašto su Egipćani provodili navodnjavanje?
- Zašto su Egipćani razvili astronomiju?
- Tko je bio na čelu egipatske države?
- Što znači tvrdnja da je faraon bio svemoćan?
- Kako je bilo podijeljeno egipatsko društvo?
- Kakav je tvoje mišljenje o takvoj podjeli egipatskoga društva?
- Kakav je bio položaj žena u egipatskome društvu?
- Što su hijeroglifi?
- Tko je odgonetnuo hijeroglife?
- Što je papirus?
- Kako je pojava pisma povezana s razvojem države?
- Što su piramide?
- Kako su građene piramide?
- Kome je pripadala najveća piramida? Kolike su njezine dimenzije?
- Što je sfinga?
- Zašto je značajan pronalazak Tutankamonove grobnice?
- Što je mumificiranje? Zašto se provodilo?
- Imenuj nekoliko egipatskih božanstava.
- Što je politeizam?

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učitelj/ica će ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli svojim znanjem tijekom ponavljanja.

Broj sata: 21.

Nastavna jedinica: Razvoj pisma

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: klinasto pismo, slikovno pismo, glasovno pismo, prve knjižnice, Hamurabijev zakonik
- uspoređuje klinasto pismo, hijeroglif i glasovno pismo
- objašnjava važnost pisma za razvoj civilizacije
- povezuje glasovno pismo s današnjim pismom
- izdvaja bitne povijesne činjenice analizom povijesnih izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će učenicima prikazati slikovni materijal s hijeroglifima i pitati ih o kojemu je pismu riječ. Zatim će pitati učenike kako se pismo koristilo, na kojoj se podlozi pisalo i kakvu su ulogu imali pisari u egipatskome društvu te kako je Champollion odgonetnuo hijeroglif uz pomoć Kamena iz Rosette. Učitelj/ica će upoznati učenike s tim da su i drugi narodi razvili svoja pisma s kojima će se danas upoznati.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će upoznati učenike s tim da su Sumerani oko 3500. g. pr. Kr. prvi počeli koristiti pismo. Uz pomoć slikovnog materijala u udžbeniku na str. 58. (glinena pločica) učitelj/ica će objasniti kako se pisalo klinastim pismom po pločicama, od čega su pločice bile napravljene te kako su na pločicama sačuvali različiti zapisi.

Nakon toga učenici uspoređuju klinasto pismo s hijeroglifima.

Učitelj/ica će nakon toga upoznati učenike s razvojem pisma u Kini i Indiji. Može im pokazati pripremljeni slikovni materijal kineskoga pisma i potaknuti raspravu i razgovor.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica će upoznati učenike s daljnjim razvojem pisma za koje su najzaslužniji Feničani. Uz pomoć zidne karte utvrditi smještaj Feničana. Objasniti učenicima pojam glasovnog pisma. Učenici će samostalno analizirati slikovni materijal u udžbeniku na str. 59. i objasniti postoje li sličnosti između feničkoga alfabeta i suvremenoga pisma kakvim se mi danas koristimo. Učitelj/ica će zatražiti od učenika za objasne razliku između slikovnog i glasovnog pisma.

Aktivnost 4.

Nakon toga učitelj/ica će upoznati učenike s prvom poznatom knjižnicom na svijetu i Hamurabijevim zakonikom naglašavajući važnost popisivanja zakona za održavanje reda i mira u državi, kao i važnost osnivanja knjižnica za širenje pismenosti i obrazovanja. Učenici samostalno analiziraju povijesni izvor u udžbeniku na str. 59.

Aktivnost 5.

Samostalnim radom učenici će analizirati pisani izvor u udžbeniku na str. 60. i objasniti sličnosti između Hamurabijeva i Mojsijeva zakonika. Ako je potrebno, učenicima objasniti tko je bio Mojsije.

Aktivnost 6.

Učenici samostalno proučavaju digitalni obrazovni sadržaj *Prva pisma* i rješavaju zadatke.

PLAN PLOČE

Razvoj pisma

- Klinasto pismo – Sumerani oko 3500. g. pr. Kr.
- Kinezi i Indijci – slikovna pisma
- glasovno pismo – Feničani, 22 slova
- prva poznata knjižnica na svijetu u Ninivi (Mezopotamija) – *Ep o Gilgamešu*
- *Hamurabijev zakonik*

Vrednovanje:**Vrednovanje za učenje:**

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke u radnoj bilježnici koji se odnose na razvoj pisma.

Učenici mogu izraditi glinenu pločicu s klinastim pismom.

Broj sata: 22.

Nastavna jedinica: Graditeljstvo i umjetnost prvih civilizacija

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: zigurat, babilonska kula
- određuje na karti položaj Mezopotamije i Babilona
- ocjenjuje važnost zigurata u svakodnevnome životu
- uočiti povezanost uređenosti država s velikim graditeljskim pothvatima
- izdvaja bitne povijesne činjenice analizom povijesnih izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Likovna kultura, Tehnička kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će tražiti od učenika da odgovore na pitanja što je bilo potrebno za razvoj prvih civilizacija te naglasiti da je uređenost država omogućila velike graditeljske pothvate. Potaknuti raspravu.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će uz pomoć karte u udžbeniku na str. 61. još jednom pokazati prostor Mezopotamije i objasniti pojam Plodnoga polumjeseca. Zatim učitelj/ica objašnjava kako su Sumerani polovinom 4. tisućljeća pr. Kr. na prostoru Mezopotamije razvili prvu visokorazvijenu civilizaciju. Učitelj/ica će objasniti kako Sumerani nisu nikad stvorili jedinstvenu državu, već se na njihovome području razvilo

više samostalnih gradova-država. Učitelj/ica će zatim prozvati jednoga učenika/učenicu da uz pomoć karte u udžbeniku nabroji te gradove.

Aktivnost 3.

Uz pomoć slike u udžbeniku na str. 62. učitelj/ica će objasniti pojam zigurat. Može pitati učenike: *Kakav je oblik zigurata? Kojoj je vama poznatoj građevini sličan zigurat? Kako je građen zigurat? Do čega vode ulazne stepenice? Zašto je Sumeranima, a i drugim narodima bilo važno promatrati zvijezde?* Nakon kratke rasprave i mogućih pitanja učenika učitelj/ica objašnjava učenicima važnost zigurata u svakodnevnome životu.

Učenici samostalno proučavaju digitalni obrazovni sadržaj *Ur u Mezopotamiji* i *Zastava iz Ura* te rješavaju zadatke.

Aktivnost 4.

Učitelj/ica objašnjava da su zigurati građeni u svim većim gradovima na području Mezopotamije, a da se najpoznatiji nalazio u Babilonu – babilonska kula. Samostalnom analizom slikovnog materijala i pisanih izvora učenici uočavaju veliku važnost Babilona.

Aktivnost 5.

O graditeljskome umijeću drugih civilizacija učenici saznaju iz digitalnih obrazovnih sadržaja: *Prva velika ekološka katastrofa u povijesti*, *Graditeljsko umijeće prvih civilizacija*, *Perzijsko Carstvo* i *Vojska od terakote*.

PLAN PLOČE

Graditeljstvo i umjetnost prvih civilizacija

- Sumerani – gradovi-države
- zigurat
- Babilon – babilonska kula

Vrednovanje:

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke u radnoj bilježnici koji se odnose na graditeljstvo i umjetnost prvih civilizacija..

Učenici mogu od glinamola izraditi zigurat.

Broj sata: 23.

Nastavna jedinica: Svakodnevica naroda prvih civilizacija

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domena: Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava kako je izgledalo društvo Staroga istoka
- opisuje svakodnevni život naroda prvih civilizacija
- iznosi vlastiti stav o nejednakosti u društvima Staroga istoka
- izdvaja bitne povijesne činjenice analizom povijesnih izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Likovna kultura, Tehnička kultura, Matematika

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo, Zdravlje

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će upoznati učenike s organizacijom društva Staroga istoka. Nakon što učitelj/ica nabroji slojeve društva, pitat će učenike prepoznaju li sličnost s još nekim društvom o kojemu su učili. Za očekivati je da će učenici doći do zaključka da je riječ o egipatskome društvu. Nakon toga učitelj/ica će naglasiti da su društva Staroga istoka bila društva nejednakosti te tražiti od učenika da iznesu svoj stav o nejednakosti. Rasprava.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će učenicima ukazati na povezanost razvoja poljoprivrede i čitava niza prirodnih znanosti, kao što su matematika i astronomija. Objasniti što su prirodne znanosti. Objasniti zašto je bio potreban precizan kalendar.

Aktivnost 3.

Učenici samostalno analiziraju pisane povijesne izvore vezane uz medicinu i liječenje (str. 65.) i odgovaraju na postavljene zadatke uz njih.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno pročitati tekst u udžbeniku (str. 66.) *Svakodnevni život* i izdvojiti bitne činjenice te ih zapisati u bilježnicu. Analizirati izvor 10. (str. 66.).

Aktivnost 5.

Učenici će samostalno pročitati izvor 11. i u digitalnim obrazovnim sadržajima pogledati *Mit o Izidi i Ozirusu*.

PLAN PLOČE

Svakodnevica naroda prvih civilizacija

- društvo Staroga istoka: vladar, svećenstvo, činovnici, vojska, seljaci, obrtnici, trgovci, robovi – društvo nejednakosti
- razvoj prirodnih znanosti: matematika i astronomija
- kalendar
- medicina
- svakodnevni život

Vrednovanje:

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke u radnoj bilježnici koji se odnose na svakodnevicu naroda prvih civilizacija.

Broj sata: 24.

Nastavna jedinica: Razvoj pisma; Graditeljstvo i umjetnost prvih civilizacija; Svakodnevica naroda prvih civilizacija

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Društvo; Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava pojmove klinasto pismo, slikovno pismo, glasovno pismo, Hamurabijev zakonik, zigurat, babilonska kula
- određuje vremenski nastanak pisma
- povezuje važnost popisivanja zakona za održavanje reda i mira u državi, kao i važnost osnivanja knjižnica za širenje pismenosti i obrazovanja
- određuje uzročno-posljedične odnose razvoja gospodarstva i graditeljskih i umjetničkih postignuća
- opisuje svakodnevni život naroda prvih civilizacija
- iznosi vlastiti stav o nejednakosti u društvima Staroga istoka
- primjenjuje usvojene povijesne činjenice/pojmove pri rješavanju postavljenih zadataka (osmišljavanje pitanja).

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Likovna kultura, Tehnička kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će učenicima podijeliti prazne papire. Zadatak im je sastaviti 10 pitanja po vlastitome izboru u vezi gradiva. Učitelj/ica vodi računa o vremenu potrebnome za sastavljanje pitanja.

Nakon toga učenici zamijene papire s učenikom s kojim sjede (ili učenikom iza ili ispred sebe) i odgovaraju na postavljena pitanja.

Ponovo slijedi zamjena papira. Ovoga puta učenici ispravljaju točnost odgovora tako da točne obilježavaju plusom, a netočne minusom. Mogu i sami upisati ocjenu.

Papire predaju učitelju (treba biti potpisano tko je „sastavljač“, a tko je rješavao zadatke).

Učitelj će za sljedeći sat obraditi listiće. Bodovat će i sastavljanje pitanja i odgovore i preciznost u ispravljanju. Na osnovi skupljenih bodova može se ocijeniti svakoga učenika.

Aktivnost 2.

Igra asocijacije

	A	B	C	D
1.	vladar	Euftrat	materijal	pravila
2.	Babilon	prostor između	tvrd	vi
3.	vojskovođa	Tigris	kao ...	ste ...
	HAMURABI	MEZOPOTAMIJA	KAMEN	ZAKON

HAMURABIJEV ZAKONIK

Vrednovanje:

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica na osnovi prikupljenih bodova u sastavljanju, rješavanju i bodovanju pitanja može ocijeniti učenike.

Broj sata: 25.

Nastavna jedinica: Vjerovanja naroda prvih civilizacija – **izborna tema**

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: vjera u jednoga boga (monoteizam), Biblija, budizam, zoroastrizam
- razlikuje vjerovanje Židova od vjerovanja drugih naroda staroga vijeka
- opisuje djelovanje i značaj Bude i Konfucija
- analizira pisani materijal

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Tehnička kultura, Vjeronauk, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će s učenicima ponoviti što su dosad naučili o vjerovanjima Egipćana i naroda s prostora Mezopotamije te najaviti da će se danas upoznati s vjerovanjima ostalih naroda. Učenici će se upoznati s vjerovanjima na prostoru Indije, Kine, Perzije i vjerovanjem Židova. Učenici će biti podijeljeni u grupe i svaka će grupa obraditi jedno područje te ga kasnije prezentirati.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će grupama podijeliti ranije pripremljen pisani i slikovni materijal uz pomoć kojega će izraditi plakate.

Aktivnost 3.

Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu.

PLAN PLOČE

- izrađeni plakati izloženi u učionici

Vrednovanje:**- Vrednovanje kao učenje**

Samoprocjena i procjenu rada učenika u grupi. Naglasak je na tome da učenici objektivno ocijene svoj rad i ponašanje te budu kritični i samokritični.

Broj sata: 26.

Nastavna jedinica: Civilizacije prvih pisama

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Ekonomija; Društvo; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima ključne pojmove: civilizacija, hijeroglifi, faraon, balzamiranje, piramida, zigurat, klinasto pismo, glasovno pismo
- određuje na karti tražene geografske pojmove i područja povijesnoga djelovanja tijekom staroga vijeka
- prikazuje razvoj države, pismenosti, kulture, graditeljstva i znanosti naroda staroga vijeka
- procjenjuje napredak koji su ostvarili ljudi civilizacija prvih pisama u raznim aspektima života
- imenuje najvažnije povijesne osobe.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Tehnička kultura, Vjeronauk, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Igra *Tko sam ja?*

U svojem djelu *Historia* opisao sam narode, običaje i zemlje kojima sam putovao. Obišao sam mnoge zemlje, ali sam najviše bio zadivljen poplavama Nila i seljacima koji su uz Nil uzgajali razno povrće i voće. Nastojao sam uvijek provjeriti istinitost događaja o kojima sam pisao. Zbog toga me je slavni rimski govornik Ciceron nazvao ocem povijesti. Tko sam ja?

Bio sam sin faraona Aekhnatona. Kao dječak postao sam vladarom u 2. tis. pr. Krista. Vladao sam devet godina. Sahanjen sam u Dolini kraljeva u Tebi, a kada su moju grobnicu pronašli istraživači Howard Carter i grof od Carnarvona, cijeli je svijet bio zadivljen bogatstvom moje grobnice. Sa mnom je u grobnicu položena i moja prelijepa maska. Tko sam ja?

Aktivnost 2.

Igra otvaranja polja.

	A	B	C	D	E
1.	politeizam	Babilon	monarhija	klinasto pismo	Mezopotamija
2.	mumificiranje	hijeroglifi	Ur	Keops	papirus
3.	Hapi	astronomija	faraon	babilonska kula	piramide
4.	Hamurabijev zakonik	glasovno pismo	Howard Carter	zigurat	<i>Ep o Gilgamešu</i>
5.	civilizacija	sfinga	„dar Nila“	Sumerani	dinastija

Vrednovanje:

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će kroz igru otvaranja polja dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učitelj/ica će ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli svojim znanjem tijekom ponavljanja.

Vrednovanje kao učenje:

Samovrednovanje: Učenici će pomoću tablice u udžbeniku na str. 68. provjeriti svoje znanje.

Redni broj sata: 27.

Nastavna jedinica: Civilizacije prvih pisama

Tip nastavnoga sata: pisana provjera znanja

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domene: Društvo; Ekonomija; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1 Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- samostalno odgovara na pitanja na unaprijed pripremljenome ispitnom listiću.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, karta, računalo, ispitni listić

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Geografija, Vjeronauk

MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI:

Aktivnost 1.

Učitelj/ica daje učenicima upute o pisanoj provjeri znanja i dijeli ispitne listiće.

Aktivnost 2.

Učenici rješavaju pripremljene zadatke na ispitnim listićima.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica prikuplja pisane provjere kako bi pregledao/pregledala i ocijenio/ocijenila točnost odgovora. Kratak razgovor s učenicima o pisanoj provjeri znanja.

Vrednovanje:

- **Vrednovanje naučenoga**

Pisanje pisane provjere znanja.

Redni broj sata: 28.

Nastavna jedinica: Civilizacije prvih pisama

Tip nastavnoga sata: analiza pisane provjere znanja

Nastavna tema: Civilizacije prvih pisama

Domena: Društvo; Ekonomija; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje koliko je bio uspješan u rješavanju pisane provjere znanja
- kontrolira točnost riješenih zadataka
- raspravlja eventualne nejasnoće u postavljenim pitanjima i rješenjima
- razvija afirmativan stav prema kontinuiranom učenju.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, karta, računalo, ispitni listić

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Geografija

MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI:

Aktivnost 1.

Učitelj/ica dijeli učenicima ispravljene pisane provjere znanja.

Aktivnost 2.

Učenici u suradnji s učiteljem/učiteljicom analiziraju pitanja i rješenja zadataka na ispitnim listićima. Učitelj/ica može izdvojiti pitanja u kojima su učenici najviše griješili te ih dodatno objasniti koristeći se udžbenikom, radnom bilježnicom i kartom.

Vrednovanje:

- Vrednovanje naučenoga

Ocjenjivanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 29. i 30.

Nastavna jedinica: Ponavljanje gradiva I. obrazovnoga razdoblja

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Što je povijest?; Prapovijest; Civilizacije prvih pisama

Domene: Ekonomija; Društvo; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 2 školska sata

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima temeljne pojmove: povijest, muzej, kultura, era, arheologija, paleolitik, neolitik, neandertalci, kromanjonci, kaljenje, megalitske kulture, običajno pravo, rudarstvo, kaljenje, patrijarhat, matrijarhat, država, monarhija, dinastija, faraon, piramide, mumificiranje, hijeroglifi, zigurat, astronomija, klinasto pismo, glasovno pismo, zakonik, kalendar
- imenuje povijesne osobe na temelju određenih opisa
- opisuje ključne događaje, pojave i procese
- uspoređuje život ljudi u različitim razdobljima prapovijesti i civilizacijske napretke naroda koji su tijekom staroga vijeka poznavali pismo
- pokazuje na karti područja prvih civilizacija
- iznosi vlastiti stav o nejednakostima koje su bile prisutne među društvima staroga vijeka

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Informatika, Hrvatski jezik, Tehnička kultura, Vjeronauk, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Održivi razvoj, Poduzetništvo, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Podijeliti učenicima (kako sjede u klupi) po dva listića. Zadati im da se dogovore i u paru kako sjede na jedan listić ispišu jedan pojam koji su spomenuli na satu Povijesti od početka školske godine, a na drugi listić da ispišu jednu do dvije rečenice koja će objasniti taj pojam. Nakon što to učine pokupiti najprije listiće s pojmovima, a listiće s objašnjenjem pojma pokupiti posebno. Učitelj/ica će potom na ploču polijepiti listiće s pojmovima (ovdje se može dogoditi da će se neki pojam ponovi više puta pa taj pojam onda samo jednom lijepiti). Potom će promiješati listiće s opisima i po redu dati parovima da vuku po jedan listić. Kad izvuče i pročita opis, svaki par treba prepoznati o kojemu se pojmu radi i zalijepiti listić s objašnjenjem pojma pored pojma na ploči.

Aktivnost 2.

Ponavljanje se može provesti pomoću navedenih pitanja. Važno je uključiti i rad na karti kod pitanja gdje je to moguće i važno radi mogućnosti ocjenjivanja elementa snalaženje u prostoru i vremenu.

Što je povijest?

Objasni pojmove: sadašnjost, prošlost, budućnost, desetljeće, stoljeće, tisućljeće, era, crta ili lenta vremena, povijesni atlas.

Što je povijest?

Što je obitelj? Na čemu se temelji?

Nabroji vrste povijesnih izvora. Uz svaku vrstu povijesnoga izvora navedi po 2 primjera.

Koji se izvori čuvaju u muzejima, a koji u arhivima?

Nabroji povijesna razdoblja. O kojim smo povijesnim razdobljima dosad govorili na satu Povijesti?

Prapovijest

Objasni pojmove: neandertalac, kromanjonac, *Homo sapiens*, nomad.

Kako dijelimo prapovijest? Zašto?

Kako dijelimo kameno doba? Kako dijelimo metalno doba?

Opiši život ljudi starijega kamenog doba. Opiši život ljudi mlađega kamenog doba.

Kako se zove najpoznatije nalazište neandertalca u Hrvatskoj?

Kad se i zašto javljaju prvi ratari i stočari?

Koje su prve trajne nastambe počeli graditi ljudi mlađega kamenog doba? Opiši ih.

Koje su najpoznatije kulture mlađega kamenog doba u Hrvatskoj?

Što smo saznali o vučedolskoj kulturi?

S čim su Kelti upoznali narode Europe?

Kad nastaju prvi gradovi?

Imenuj najvažnija prapovijesna nalazišta u Hrvatskoj.

Civilizacije prvih pisama

Objasni pojmove: Mezopotamija, zigurat, klinasto pismo, hijeroglifi, glasovno pismo, faraon, piramida, mumificiranje.

Na karti pokaži područja velikih civilizacija staroga vijeka. Gdje nastaju?

Kako su bili organizirani sumerski gradovi-države?

Koja su sve postignuća Sumerana?

Zašto je bilo važno popisati zakone kao što je to dao učiniti kralj Hamurabi?

Zašto Babilon smatramo najmoćnijim mezopotamskim gradom?

Zašto je Egipat „dar Nila“?

Opiši egipatsko društvo.

Koji su najpoznatiji fenički izumi?

Nabroji kineske izume.

Vrednovanje za učenje:

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učitelj/ica će ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli svojim znanjem tijekom ponavljanja.

Broj sata: 31.

Nastavna jedinica: Najstarije doba grčke povijesti

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena A. Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- prepoznaje obilježja grčkoga reljefa
- objašnjava svojim riječima ključne pojmove: antičko doba, polis, Heleni, Helada
- opisuje uz pomoć povijesne karte iz udžbenika doseljenje grčkih plemena
- analizira Tukididov zapis o najstarijoj prošlosti Grčke
- opisuje kako je klima utjecala na svakodnevni život ljudi pomoću izvora sa 76. str.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti – Sredozemlje; Hrvatski jezik – rad na tekstu

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Ponoviti s učenicima pojam civilizacije i prisjetiti se koje su civilizacije upoznali na satovima Povijesti. Jedan će učenik pročitati uvod u novu nastavnu cjelinu i učenici će vjerojatno prepoznati neke od tema kojima ćemo se baviti.

Najaviti učenicima da ćemo sljedećih sati upoznati grčku civilizaciju koja je ujedno i prva velika civilizacija na europskome tlu.

Aktivnost 1.

Učitelj/ica na karti pokazuje prostor Grčke, a učenici uočavaju njezine prirodne karakteristike.

U takvo područje dolaze indoeuropski Grci ili, kako su sebe nazivali, Heleni. Novonaseljen i negostoljubiv planinski prostor nazvali su Helada. Planine nisu omogućavale njihovo ujedinjenje. Oni nisu došli svi odjednom nego u različitim plemenima u različitim valovima.

Učenici odgovaraju na pitanja uz kartu u udžbeniku.

Aktivnost 2.

Nakon toga učenici čitaju povijesni izvor o najstarijoj prošlosti Grčke i uočavaju promjene u načinu života stanovnika nakon doseljenja.

Aktivnost 3.

Čitajući izvor o klimi učenici će uočiti i kako je klima utjecala na život starih Grka.

Učenici će za domaću zadaću istražiti o Apoksiomenu u DOS-u.

PLAN PLOČE

Najstarije doba grčke povijesti

- antičko doba – razdoblje grčke i rimske civilizacije
- grčka civilizacija – prva velika europska civilizacija
- Grčka – planinski reljef, razvedena obala i sredozemna klima
- grčka plemena:

Ahejci	}	Heleni – Helada
Jonjani		
Dorani		

- osnivanje polisa – gradova-država
- najvažniji polisi – Atena i Sparta

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica

Učenici popunjavaju prvih šest zadatka u radnoj bilježnici, str. 40. – 41.

Broj sata: 32.

Nastavna jedinica: Mikena i Troja

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena A. Društvo, D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Povijesna perspektiva, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje izgled Mikene pomoću rekonstrukcije u udžbeniku
- objašnjava svojim riječima pojmove: mračno ili homersko doba, akropola, kiklopi, aristokracija, ep
- opisuje uzroke Trojanskoga rata, tijek Trojanskoga rata i *Odiseju*
- pokazuje na karti Mikenu i Troju
- uspoređuje znanstvenu i mitsku varijantu Trojanskoga rata.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *U potrazi za Trojom*

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti razgovorom s učenicima ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice.

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će provjeriti znaju li učenici razliku između mita i povijesne stvarnosti. Potom učenicima najaviti kako se nastavna jedinica koju će sad obraditi temelji na povijesnim izvorima, ali i na epovima *Ilijadi* i *Odiseji*, koji su nastali prema usmenoj predaji iz mitova i legendi.

Aktivnost 1.

Upravo zahvaljujući utjecaju kretske civilizacije Grci su u Mikeni oko 1600. godine prije Krista, stvorili prvu europsku kulturu – mikensku kulturu.

Učenici će analizirati rekonstrukciju Mikene u udžbeniku, fotografiju Lavljih vrata i pogrebnu masku.

Odgovorit će na pitanja uz slikovne povijesne izvore i donijeti svoje zaključke o gradu Mikeni. Njihova saznanja dopunit će učitelj/ica objašnjavanjem pojmova akropola i aristokracija.

Aktivnost 2.

Učenici će pogledati DOS *U potrazi za Trojom*, analizirati Herodotovo tumačenje uzroka rata i usporediti ga s onim iznesenim u Ilijadi.

Aktivnost 2.

Učenici će samostalno pronaći odgovor na pitanje što je to mračno ili homersko doba, zašto se tako zove i kojemu vremenskom periodu pripada.

Metodom razgovora učenici će ponoviti novo gradivo. Na zemljovidu će učenici moći demonstrirati mjesta koja se spominju u tekstu.

Učenici će za domaću zadaću riješiti zadatke 7. – 14., str. 41. – 43. u RB.

PLAN PLOČE

Mikena i Troja

Mikena

- Ahejci utemeljili Mikenu – mikenska kultura
- prva grčka kultura pod utjecajem kretske kulture
- kiklopske zidine akropole (gornjega grada), Lavlja vrata
- najbogatiji (aristokracija) upravljali Mikenom

Troja (Ilij)

- bogat grad na zapadnoj obali Male Azije
- uzrok desetogodišnjega rata: kontrola pomorskoga puta
- 12. st. pr. Kr. – grčko razaranje Troje
- nema pisanih izvora, samo Homerovi epovi „Ilijada“ i „Odiseja“
- mračno (homersko) doba – od 12. do 8. st. pr. Kr. – propast Mikene, zastoje razvoja Grčke, prestanak trgovine

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Učenici će dopuniti rečenicu: *O ovoj temi sam dosad znao/znala....., a danas sam naučio/naučila ...*

Broj sata: 33.

Nastavna jedinica: Najstarije razdoblje grčke povijesti; Trojanski rat

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena A. Društvo, D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Povijesna perspektiva, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava osnovna obilježja grčkoga reljefa i klime, mikenske kulture i homerskoga doba
- vremenski određuje razdoblje doseljenja grčkih plemena, mikenske kulture, Trojanskoga rata i mračnoga doba uz pomoć crte vremena
- pokazuje na karti Mikenu, Troju, Atenu i Spartu.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki; Likovna kultura – crtanje

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Na ovome će satu učenici ponoviti što su naučili u prethodne dvije nastavne jedinice. S nekoliko pitanja učitelj/ica će provjeriti usvojenost znanja učenika uz korištenje povijesne karte. Na kartu će učenici smjestiti: Troju, Mikenu, Spartu, Atenu te pokazati područje Helade.

Aktivnost 1.

Učenici će sudjelovati u igri asocijacije.

Aktivnost 2.

Učenici radom u paru povezuju pojmove i vremenska razdoblja te izrađuju lentu vremena

Aktivnost 3.

Učenici će igrati igru Tko sam ja? Odabравši neku ulogu (npr. Homer, Odisej, Ahilej, Paris, Helena, Prijam, Agamemnon) učenik će u nekoliko rečenica opisati svoju ulogu, a ostali će pogađati o kome se radi. Potom drugi učenik bira ulogu.

PLAN PLOČE

Jonjani	domaća životinja	oružje	ep
Ahejci	ždrijebe	sukob	Homer
Dorani	Posejdon	bitka	Ilij
Grci	konj	rat	Troja
Trojanski rat			

mikenska kultura	12. – 8. st. pr. Kr.
nastanak <i>Ilijade</i> i <i>Odiseje</i>	8. st. pr.Kr.
Trojanski rat	12. st. pr. Kr.
mračno doba	sredina 2. tisućljeća pr.Kr.

Vrednovanje

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Učenici će dopuniti rečenicu: *Po momu mišljenju uzrok Trojanskoga rata je ...*

Broj sata: 34.

Nastavna jedinica: Nastanak i razvoj polisa – Sparta i Atena

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Usporedba i sučeljavanje, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- prepoznaje razlike između polisa Atena i Sparta
- objašnjava svojim riječima ključne pojmove: aristokracija, demos, demokracija, monarhija, republika
- razlikuje društveno uređenje Sparte i društveno uređenje Atene (aristokratsku monarhiju i aristokratsku republiku)
- izdvaja ključne podatke iz pisanih, slikovnih i zvučnih izvora.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalno, karta, DOS *Upoznajmo Grke i Grčku* (film *Sparta*)

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – Grčka; Hrvatski jezik – rad na tekstu

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti ponoviti s učenicima o doseljavanju grčkih plemena, pojam polis, mračno doba. Objašnjenje položaja Atene i Sparte na zemljovidu Grčke. Pokazati poluotok Atiku na kojemu su Jonjani stvorili Atenu te Peloponez koji su naselili Dorani. Najaviti da će saznati nešto više o polisima Sparti i Ateni.

Aktivnost 1.

Učenici će usporediti slikovni i pisani povijesni izvor o Sparti. Odgovorit će na pitanja uz izvor na 81. str.

Učitelj/ica učenicima objašnjava organizaciju vlasti u Sparti, objašnjava podjelu stanovništva na Spartance i starosjedioce. Starosjedioci se dijele na one koji su prihvatili spartansku vlast i time mogu slobodno živjeti kao obrtnici i trgovci i na one koji nisu prihvaćali spartansku vlast pa su kao robovi morali obrađivati posjede Spartanaca i raditi najteže poslove.

Aktivnost 2.

O spartanskome odgoju učenici će pogledati DOS *Sparta* u trajanju od 2,49 minute. Nakon toga će pročitati Plutarhov izvor te usporediti ta dva izvora.

Aktivnost 3.

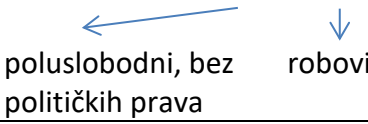
Učitelj/ica objašnjava učenicima promjene u načinu vladanja Atenom od kraljevine, preko aristokratske republike do demokracije.

Jedan će učenik naglas pročitati odlomak *Život u Ateni*. Metodom razgovora s učenicima analizirati svakodnevni život u Ateni.

Učenici će za domaću zadaću riješiti zadatke 18._– 24., str. 45._– 48. u RB.

PLAN PLOČE

Sparta i Atena

	SPARTA	ATENA
vrijeme osnutka	oko 900. g. pr. Krista	8. st. pr. Krista
mjesto osnutka	Peloponez	Atika
osnivači	Dorani	Jonjani
oblik vlasti	dva kralja, Vijeće staraca i Narodna skupština	najprije kraljevina, potom aristokratska republika pa demokracija
stanovništvo	Spartanci i pokoreno stanovništvo poluslobodni, bez političkih prava robovi	aristokracija, demos i robovi
način života	vojnička organizacija – spartanski odgoj	rasprave o dobrobiti Atene, žene bez prava

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Pitanje za učenike na radnome listiću:

Nabrojite barem tri razlike između polisa Atena i Sparta.

Broj sata: 35.

Nastavna jedinica: Grčka kolonizacija

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: B. Ekonomija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- navodi što je kolonija, kolonizacija i metropola
- pokazuje smjerove kolonizacije Grka na karti Sredozemlja i na karti Hrvatske
- obrazlaže uzroke i posljedice iseljavanja Grka u kolonije
- prikuplja povijesne činjenice prezentirane povijesnim izvorom u udžbeniku (str. 88.) i u DOS-u *Grčka kolonizacija*.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Grčka kolonizacija*

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Učitelj/ica najavljuje upoznavanje s grčkom kolonizacijom.

Aktivnost 1.

Pomoću DOS-a *Grčka kolonizacija* i teksta u udžbeniku učenici će naučiti uzroke, smjerove i posljedice grčke kolonizacije.

Učenici rade u grupama i dobit će sljedeće zadatke:

Grupa 1.: Istražiti uzroke kolonizacije i objasniti pojam dužničkoga ropstva.

Grupa 2.: Objasniti pojmove kolonija, kolonizacija i metropola (aktualizacija – Što pojam znači danas?)

Grupa 3.: Na karti pokazati područja iseljavanja.

Grupa 4. Imenovati kolonije na našoj obali uz pomoć karte na 87. str. u udžbeniku i analizom izvora na 88. str. u udžbeniku utvrditi u kakvome su odnosu bili domorodci i iseljenici.

Grupa 5.: Objasniti posljedice i važnost kolonizacije.

Aktivnost 2.

Učenici će prezentirati svoje zadatke.

Učenici će za domaću zadaću riješiti zadatke 25. – 29., str. 48. – 50. u RB.

PLAN PLOČE

Grčka kolonizacija

- 8. st. prije Krista napredak gospodarstva: obrt i trgovina, poljoprivreda
- kolonizacija – naseljavanje izvan domovine
- metropola – grad iz kojega se iseljavalo
- uzroci kolonizacije: malo obradive zemlje, dužničko ropstvo, trgovina
- kolonizacija Sredozemnog, Crnoga i Jadranskoga mora (Korčula, Vis, Trogir, Hvar)
- alfabet – 24 znaka – po uzoru na fenički alfabet
- posljedice: gospodarski i kulturni utjecaji Grka

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica – Učenici će ispuniti radni listić u koji trebaju upisati po dva uzroka i dvije posljedice kolonizacije te navesti barem jednu grčku koloniju na našoj obali.

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio/svojila sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

Broj sata: 36.

Nastavna jedinica: Nastanak i razvoj polisa – Sparta i Atena; Grčka kolonizacija

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: B. Ekonomija, D Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava osnovna obilježja grčkih polisa na primjeru Sparte i Atene
- uspoređuje način života ljudi u Sparti i u Ateni
- opisuje uzroke, tijek i posljedice grčke kolonizacije
- pokazuje kolonizaciju Grka na karti.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Grčka kolonizacija*

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Na ovome će satu učenici ponoviti što su naučili u prethodne dvije nastavna teme. Upitati učenike što je polis, koji su polisi bili najmoćniji, kako su izgledali grčki-gradovi države, čime se bavilo stanovništvo pojedinih polisa te zašto se polisi nisu ujedinili u jedinstvenu državu.

Aktivnost 1.

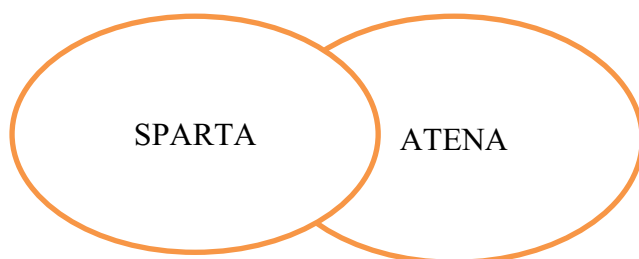
Najaviti ponavljanje života u Sparti i Ateni te kolonizacije pomoću igre otvaranja polja. Učenici će ponoviti pravilo igre otvaranja polja.

Za domaću zadaću učenici će se uživjeti u osobu koja je ili Spartanac ili Atenjanin te opisati način „svoga“ života. To će prezentirati na sljedećemu satu.

PLAN PLOČE

	A	B	C	D
1	UZROCI KOLONIZACIJE	ŽIVOT ATENJANKI	DRUŠTVO U ATENI	ARISTOKRATSK A REPUBLIKA
2	ORGANIZACIJA VLASTI U SPARTI	PODJELA DRUŠTVA U SPARTI	ORGANIZACIJA VLASTI U ATENI	DEMOKRACIJA
3	POSLEDICE KOLONIZACIJE	SPARTANSKI ODGOJ	SVAKODNEVNI ŽIVOT U ATENI	MONARHIJA
4	DORANI	DUŽNIČKO ROPSTVO	GRČKE KOLONIJE NA OBALI JADRANA	METROPOLA I KOLONIJA

Pojmovi koje trebaš razvrstati su: Peloponez, Atika, Dorani, Jonjani, dva kralja, Vijeće staraca, Narodna skupština, demos, aristokracija, robovi, lakonski govor, vojnički odgoj, aristokratska republika, monarhija, demokracija, razvoj obrta i trgovine.

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Vennov dijagram – Upiši u krugove obilježja navedenih polisa. Njihove sličnosti navedi u presjeku krugova. Pojmovi koje trebaš razvrstati su: Peloponez, Atika, Dorani, Jonjani, dva kralja, Vijeće staraca, Narodna skupština, demos, aristokracija, robovi, lakonski govor, vojnički odgoj, aristokratska republika, monarhija, demokracija, razvoj obrta i trgovine.

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Broj sata: 37.

Nastavna jedinica: Grčko-perzijski ratovi

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima uzroke i povod Grčko-perzijskih ratova
- pokazuje na karti Grčke kretanja perzijske vojske Darija I. i Kserksa te mjesta bitaka – Maraton, Termopile i Salaminu
- opisuje razloge poraza Grka kod Termopila nakon analize povijesnoga izvora iz udžbenika (str. 92.)
- opisuje razloge poraza Perzijanaca kod Salamine nakon analize povijesnoga izvora iz udžbenika (str. 93.).

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Velike bitke Grčko-perzijskih ratova*

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – Grčka; Hrvatski jezik – rad na tekstu

MPT: Učiti kako učiti, Upotreba IKT-a, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti učenici će ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice tako da će učenici koji su se uživali u osobu koja je Spartanac ili Atenjanin opisati način svoga života.

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će naglasiti kako je izvor za ove događaje Herodot koji je kao Jonjanin rodom iz Halikarnasa i sam bio sudionik rata i zbog toga je njegov odnos prema događajima pristran.

Aktivnost 1.

Učenici se potom dijele u grupe, a svaka grupa ima jedan zadatak koji istražuje.

Zadaci za grupe:

Grupa 1.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti uzrok i povod Grčko-perzijskih ratova. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 2.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti Bitku na Maratonskome polju. Objasnit ćete značaj Atenjanina Fidipida i Maratonske utrke. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 3.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti Bitku u Termopiliskome klancu. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 4.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti Bitku kod Salamine. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Grupa 5.: Vaš je zadatak uz pomoć udžbenika i DOS-a istražiti posljedice ratova. Zajedno izdvojite najvažnije podatke o vašoj temi. Kad prođe predviđeno vrijeme, prezentirate svoju temu, a pritom svaki član grupe mora u potpunosti biti upoznat s temom.

Učenici će za domaću zadaću riješiti zadatke 33. – 35., str. 51. – 52. u RB.

PLAN PLOČE

Grčko-perzijski ratovi

- uzrok: perzijsko osvajanje Male Azije i ugrožavanje grčke trgovine
- povod: ustanak maloazijskih Grka protiv perzijske vlasti i pomoć Atenjana ustanicima
- 490. g. pr. Kr. Maratonska bitka – pobjeda atenskih hoplita (teško naoružani pješaci) – maratonska trka
- 480. g. pr. Kr. Bitka kod Termopila – otpor Leonide i Spartanaca
- Bitka kod Salamine – Temistoklovo lukavstvo – pobjeda Grka
- posljedice: razmirice Atene i Sparte nakon pobjede

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Minuta za kraj – Pitanje za učenike na radnome listiću: *Zašto se kaže da je grčki miš pobijedio perzijskoga slona?*

- Vrednovanje kao učenje

Listić za učenike – sposobnost rada u skupini

Ime i prezime: _____, razred: _____, datum: _____

		ime	ime	ime	ime	zajednička
Odnos prema zadatcima.	Samoinicijativno radi.					
	Rješava zadatke.					
	Dovršava zadatke.					
Odnos prema drugima.	Pažljivo sluša druge.					
	Dogovara se.					
	Prihvaća prijedloge.					
	Pokazuje poštovanje prema drugima.					
	Pomaže drugima.					
Preuzima odgovornost. (priznaje i ispravlja greške).						
Sposobnost rada u skupini.						

Broj sata: 38.

Nastavna jedinica: Zlatno doba Atene

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava kako je Atena od uništenoga grada postala najmoćniji i najbogatiji grčki polis
- objašnjava promjene u atenskome društvu analizom povijesnoga izvora (94. str.)
- uspoređuje ilustraciju Akropole u udžbeniku (str. 95.) s povijesnim izvorom na 96. str.
- uspoređuje atensku demokraciju sa suvremenom demokracijom.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – Grčka; Hrvatski jezik – rad na tekstu

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti učenici će ukratko ponoviti osnovna obilježja grčkih polisa Sparte i Atene.

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će navesti kako je Atena od polisa koji je bio razoren u ratu s Perzijancima postala kulturno središte Grčke i najdemokratskiji polis.

Aktivnost 1.

Učenici će radom u paru riješiti zadatak 18. na 94. str. u udžbeniku. Nakon što će provjeriti točnost rješenja u razgovoru s učiteljem/icom i ostalim učenicima, učenici će na isti način riješiti zadatak 19. na 95. str. u udžbeniku.

Aktivnost 2.

Jedan učenik naglas čita povijesni izvor na 94. str. Učenici odgovaraju na pitanja uz izvor.

Aktivnost 3.

Učenici će u razredu raspraviti o sličnostima antičke i moderne demokracije. Atenska demokracija može se usporediti sa suvremenom uz analizu fotografije na 94. str. Više o modernoj demokraciji učenici će saznati od učitelja/ice. Učenici će se podijeliti u dvije skupine. Jedna skupina će pokušati pronaći sličnosti, a druga razlike.

Aktivnost 4.

Učenici će nakon čitanja povijesnoga izvora na str. 96. pokušati pronaći građevine koje se u izvoru spominju na ilustraciji na 95. str.

Učenici će za domaću zadaću riješiti zadatke 36. – 37. i 40., str. 52. – 53. u RB.

PLAN PLOČE

Zlatno doba Atene

- obnova i gospodarski razvoj Atene nakon Grčko-perzijskih ratova
- srednom 5. st. pr. Kr. Atenom je upravljao Periklo – vrhunac demokracije
- vrhovnu vlast ima Narodna skupština koju čini demos i za rad dobiva dnevnice
- „zlatno doba Atene“ – razvoj umjetnosti, znanosti i graditeljstva
- izgradnja Akropole – Partenon – hram posvećen božici Ateni, Dionizijevo kazalište

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Minuta za kraj – Pitanje za učenike na radnome listiću: *Zašto se razdoblje o kojemu ste danas učili zove zlatno doba?*

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

Broj sata: 39.

Nastavna jedinica: Grčko-perzijski ratovi i zlatno doba Atene

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- pokazuje na povijesnoj karti Grčke Maraton, Termopile, Salaminu
- objašnjava uspon Atene te osnovna obilježja antičke demokracije
- opisuje dijelove Akropole na temelju slikovnog materijala
- opisuje način života u Ateni u Periklovo doba
- odabire pojmove za igru asocijacija uz pomoć naučenoga iz udžbenika.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – jezično izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Na ovome će satu učenici ponoviti što su naučili u prethodne dvije nastavne jedinice. Učenike se može motivirati činjenicom da će ponavljati kroz igru asocijacije i igru izvlačenja listića.

Aktivnost 1.

Učenici će sudjelovati u igri asocijacije.

Aktivnost 2.

Učenici će igrati igru izvlačenja papirića s pitanjima koja su sami napisali.

PLAN PLOČE

NAROD	VLADATI	SOLON
NA	NA	KLISTEN
GRČKOM	GRČKOM	PERIKLO
DEMOS	KRATEON	DRŽAVNICI
DEMOKRACIJA		

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanost tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

- Vrednovanje kao učenje

Učenici će odabrati onoga učenika koji se na satu najviše istaknuo u znanju o grčkoj povijesti.

- Vrednovanje naučenoga

Učitelj/ica će ocijeniti znanje učenika.

Broj sata: 40.

Nastavna jedinica: Propast Atene i uspon Makedonije

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- prepoznaje suprotnosti Atene i Sparte
- procjenjuje pouzdanost Tukidida kao povjesničara
- definira pojmove: barbari, filipike
- opisuje uzrok, tijek i posljedice Peloponeskoga rata uz pomoć karte i teksta u udžbeniku
- prikuplja važne povijesne činjenice iz povijesnoga izvora o Filipu II.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – Grčka; Hrvatski jezik – rad na tekstu

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti učenici će odgovoriti na pitanja iz uvoda u novu nastavnu jedinicu.

Najaviti novu temu: suprotnosti između Sparte i Atene dovele su do rata koji je nazvan Peloponeski rat. Dok su grčki polisi ratovali, na sjeveru se rađala nova sila – Makedonija. Naglasiti da nam je izvor za Peloponeske ratove Tukidid.

Aktivnost 1.

Učenici će samostalno pročitati tekst o Tukididu na str. 98. i odgovoriti na sljedeće pitanje: Možemo li i zašto vjerovati Tukididu?

Aktivnost 2.

Učenici će proučiti kartu na str. 97., uočiti suprotstavljene strane, odgovoriti na pitanja uz kartu i nakon čitanja prvoga odlomka izdvojiti uzrok sukoba. Nakon čitanja drugoga odlomka odrediti i njegovo trajanje.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica će objasniti način ratovanja, a učenici će usporediti prednosti i nedostatke sukobljenih strana. Nakon toga će učenici pročitati opis kuge u Ateni i odgovoriti na pitanja uz izvor.

Aktivnost 4.

Učenici će na karti pokazati položaj Makedonije, a učitelj/ica će objasniti pojam barbari te ulogu Filipa II. u jačanju makedonske države. Učenici će nakon čitanja Filipove izreke na 99. str. i Demostenove filipike na 100. str. navesti neke Filipove osobine i procijeniti njegove postupke.

PLAN PLOČEPropast Atene i uspon Makedonije

- izvor: Tukidid
- uzrok rata: jačanje moći Atene i njezinih saveznika
- taktika: Spartanci pustoše Atiku, a Atenjani brodovima napadaju peloponesku obalu
- opsada Atene – kuga
- kraj rata: poraz Atene nakon 27 godina ratovanja
- posljedice rata: upropašteno grčko gospodarstvo i uspon Makedonije čiji kralj Filip II. želi osvojiti Grčku i Perziju
- Demosten – držao oštre govore protiv njega – filipike
- Filip II. osvojio Grčku

Vrednovanje**- Vrednovanje za učenje**

Izlazna kartica – Učenici će riješiti zadatak 39. i 41., str. 53. – 54. u RB.

Broj sata: 41.

Nastavna jedinica: Aleksandar Veliki i helenizam

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava širenje Makedonije za vrijeme Aleksandra Velikoga te sudbinu države nakon njegove smrti
- crta lentu vremena Aleksandrovih osvajanja
- pokazuje na povijesnoj karti područja koja je osvojio Aleksandar Veliki
- navodi posljedice helenizma i njegovoga širenja
- izdvaža povijesne činjenice prezentirane pisanim izvorom u udžbeniku (str. 101.) te slikovnim materijalom (str.100. – 104.).

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti razgovorom ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice.

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će navesti kako je Makedonija od jedne zaostale zemlje postala gospodarom svijeta zahvaljujući Aleksandru.

Učenici će analizirati različite slikovne prikaze Aleksandra i odgovoriti na pitanja uz prikaze.

Aktivnost 1.

Učenici će opisati osobnost i odrastanje Aleksandra III. nakon analize Plutarova opisa o tome kako je Bukefal postao Aleksandov konj (101. str.).

Aktivnost 2.

Aleksandrova osvajanja učenici će pratiti na karti na str. 102. Pomoću karte učenici će u bilježnicu nacrtati lentu Aleksandrovih osvajanja navodeći velike bitke. Naglasiti važnost Bitke kod Isse uz analizu slikovnog prikaza na str. 101.

Aktivnost 3.

Razgovarati s učenicima o tome kako se Aleksandar odnosio prema osvojenim područjima nakon što jedan učenik/ica pročita što je o tome pisao učitelju Aristotelu (str. 103.). Metodom razgovora učenici će saznati kako je miješanjem grčke i istočnjačke kulture kao posljedica Aleksandrovih osvajanja nastao helenizam.

Aktivnost 4.

Učitelj/ica će istaknuti Aleksandriju kao centar helenističke kulture. Postaviti pitanje učenicima: Zašto je to baš Aleksandrija? Učenici će odgovor potražiti u tekstu na 104. str. udžbenika.

Za domaću zadaću riješiti zadatke 47. – 51. u RB, str. 56. – 58.

PLAN PLOČE

Aleksandar Veliki i helenizam

- Aleksandar Veliki – osvajanje Perzije i Egipta
- cilj: osvajanje cijeloga svijeta, stigao do rijeke Ind
- središte države – Babilon
- umro s 33 godine, država se raspada
- helenizam – razdoblje koje počinje Aleksandrovim osvajanjima i traje 300 godina – miješanje grčke i istočne kulture
- egipatska Aleksandrija – centar helenističke kulture – Muzej, svjetionik

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Minuta za kraj – Učenici će napisati po čemu je Aleksandar za njih Veliki.

Broj sata: 42.

Nastavna jedinica: Propast Atene i uspon Makedonije, Aleksandar Veliki i helenizam

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: D. Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava tijek Peloponeskih ratova i uspon Makedonije te Filipova i Aleksandrova osvajanja
- ucrtava na crtu vremena razdoblje Peloponeskoga rata i makedonskih osvajanja uz pomoć naučenoga iz udžbenika
- pokazuje na povijesnoj karti sukobljene strane u Peloponeskome ratu i makedonska osvajanja
- objašnjava što je helenizam i kakav je bio njegov utjecaj
- izrađuje umnu mapu i igra igru uloga.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Na ovome će satu učenici ponoviti što su naučili u prethodne dvije nastavna teme.

Aktivnost 1.

Učenike će učitelj/ica podijeliti u 4 skupine. 1. skupina: Peloponeski rat; 2. skupina: Uspon Makedonije; 3. skupina: Aleksandrova osvajanja; 4. skupina: Helenizam. Svaka skupina će imati sljedeći zadatak: izlaganje o zadanoj temi uz izrađenu umnu mapu.

Aktivnost 2.

Učenici će igrati igru odabira uloga. Jedan učenik /jedna učenica odabire neku ulogu (npr. Aristotel, Filip II., Demosten, Aleksandar III., Darije III., Tukidid).

Broj sata: 43.

Nastavna jedinica: Svakodnevni život Grka

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje važnost Olimpijskih igara u životu Grka
- opisuje grčke gozbe i uspoređuje ih s današnjima
- opisuje položaj robova, žena i djece
- uspoređuje položaj žena u Ateni i Sparti
- piše kratak tekst uživljavajući se u ulogu grčkoga djeteta.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO, Zdravlje, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U prvome dijelu sata učenici će u razgovoru s učiteljem/učiteljicom ponoviti gradivo koje je vezano uz ovu nastavnu jedinicu (Sparta i Atena).

U najavi nove nastavne jedinice učitelj/ica će istaknuti da će učenici nakon današnjega sata moći zamisliti kako je izgledao svakodnevni život u Staroj Grčkoj. Najaviti rad u grupama.

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će podijeliti učenike u 4 grupe: 1. Olimpijske igre; 2. položaj robova; 3. žene u staroj Grčkoj; 4. grčka djeca. Učenici će osmisliti i izraditi plakat na zadane teme.

Aktivnost 2.

Učenici će izlagati na zadane teme.

Za domaću zadaću zadati učenicima da napišu kratak tekst uživljavajući se u ulogu grčkoga dječaka ili djevojčice te riješe zadatak 32. u RB, str. 51..

PLAN PLOČE

Svakodnevni život Grka

Olimpijske igre

- 776. g. prije Krista – prve igre, računanje vremena
- održavaju se u Olimpiji u čast boga Zeusa – natjecanje u sportu , umjetnosti, pjesništvu

Položaj robova

- robovi – obavljali različite poslove
- rob – pokretna imovina

Žene u staroj Grčkoj

- podređene muškarcu, vode život odvojen od muškaraca
- Spartanke slobodnije

Grčka djeca

- djevojčice ostaju u kući s majkama, a dječaci idu u školu

Vrednovanje

- Vrednovanje kao učenje

Učenici će izabrati učenike koji su bili najbolji u izlaganju po sljedećemu kriteriju predstavljanja.

Učenik: Razred: Datum:	neostvareno	djelomično ostvareno	potpuno ostvareno
Predstavljeno je u zadanome vremenu.			
Predstavljanje ima uvod, razradu, zaključak.			
Predstavljanje je glasno, jasno i razumljivo.			
Predstavljanje je tečno (bez zastajkivanja) i samostalno (plakat je samo podsjetnik).			
Moguće jezične pogreške u govoru samostalno su ispravljene.			
Pogled upućuje publici, primjerene geste, govor tijela.			
Naglašava bitno (postavljanje pitanja, zadavanje zadataka).			
Odgovoreno na pitanje publike.			

- Vrednovanje naučenog

Učitelj/ica te učenike može ocijeniti.

Broj sata: 44.

Nastavna jedinica: Grčka vjerovanja, kultura, umjetnost i znanost

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Grčki svijet

Domena: C. Znanost i tehnologija, E. Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnice uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava osnovna obilježja grčke religije
- opisuje važnost kazališta u životu Grka
- opisuje grčke bogove i njihov značaj
- uspoređuje grčke znanosti sa znanostima koje su se razvile u civilizacijama prvih pisama.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta, DOS *Grčki bogovi i mitološka stvorenja*

Povezanost s nastavnim predmetima: Hrvatski jezik – čitanje povijesne naracije, jezično izražavanje, vođenje bilješki

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, GOO, Upotreba IKT-a

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

U uvodnoj aktivnosti učitelj/ica će istaknuti kako je religija imala izuzetno važan utjecaj na život starih Grka.

Aktivnost 1.

Učenici će se upoznati s religijskim i mitološkim sustavom starih Grka uz DOS *Grčki bogovi i mitološka stvorenja*.

Aktivnost 2.

Učenici će se služeći se slikovnim materijalom upoznati s nekim od najljepših umjetničkih djela staroga vijeka (Partenon, Zeusov kip i hram u Olimpiji, Bacač diska, slikarstvo na vazama).

Aktivnost 3.

Metodom razgovora učenici će reći sve što znaju o kazalištima, a zatim će pročitati izvor o razvoju kazališta i odgovoriti na pitanja uz izvor.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno pročitati o razvoju znanosti (povijesti, filozofije, medicine i matematike) u Grčkoj i usporediti sa znanostima koje su se razvile u civilizacijama prvih pisama, u Mezopotamiji. Jedan učenik / jedna učenica naglas će pročitati izvor (ulomak Hipokratove zakletve) te će učenici samostalno odgovoriti na pitanja uz izvor.

Za domaću zadaću učenici će u radnoj bilježnici riješiti sve preostale zadatke u temi Grčki svijet. Ako je izborna tema koju će učitelj/ica raditi sljedeći sat Grčki mitovi i legende, onda će učenicima podijeliti zadatke da pročitaju zadani mit i nauče ga prepričati za sljedeći put predstavljajući ga u obliku u kojemu žele (plakat, strip, videouradak, prepričavanje, gluma...)

PLAN PLOČE

Grčka vjerovanja, kultura, umjetnost i znanost

Vjerovanje

- mnogobošci – Zeus, Hera, Atena i dr. na Olimpu – bogovi s ljudskim osobinama
- heroji (polubogovi) – Heraklo, Tezej, Ahilej, Arahna
- proročanstva – vrlo važna – Apolonov hram u Delfima – proročica Pitija
- Olimpija – najvažnije vjersko središte

Kultura i umjetnost

- graditeljstvo – Partenon, kiparstvo, slikarstvo
- kazalište – tragedije i komedije

Znanost

- povijest – Herodot, Tukidid i Ksenofont
- „otac medicine“ – Hipokrat
- matematika – Pitagora
- važno djelovanje filozofa – Aristotel

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanost tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

Broj sata: 45.

Nastavna jedinica: Grčki svijet

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Grčki svijet

Domena: A, B, C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Povijesna perspektiva, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- određuje na povijesnome zemljovidu Europe tražene geografske pojmove i područja povijesnoga djelovanja tijekom staroga vijeka
- imenuje najznačajnije državnike, mislioce, znanstvenike, filozofe i dr.
- objašnjava svojim riječima tražene pojmove
- uspoređuje razvoj države, pismenosti, kulture, graditeljstva i znanosti Grka i okolnih naroda staroga vijeka
- prikazuje u kratkim crtama napredak koji su ostvarili ljudi stare Grčke u raznim aspektima života.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalno, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na zemljovidu; Vjeronauk – mnogoboštvo, proročanstvo i proricanje; Hrvatski jezik – izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Objasniti učenicima kako će na današnjemu satu ponoviti gradivo nastavne teme Grčki svijet i tako se pripremiti za slijedeći sat kad će pisati pisanu provjeru znanja.

Za motivaciju odigrati igru *Tko sam ja?*

Aktivnost 2.

Ponavljanje provesti uz pomoć igre *Otvaranje polja*. Da bi bilo zanimljivije, neka se natječu red protiv reda, kako sjede u klupama. Kad učenik/ca otvori neko polje, treba objasniti pojam, događaj, osobu i

sl. Pritom učitelj/ica može pomagati postavljanjem potpitanja kako bi odgovori bili što detaljniji. Uz geografske pojmove potrebno je traženo pronaći na zemljovidu Europe i objasniti.

Za domaću zadaću zadati učenicima da u kratkim crtama u pisanome obliku prikažu napredak kojisu ostvarili ljudi stare Grčke imajući u vidu razne aspekte života.

PLAN PLOČE

Grčki svijet

Tko sam ja?

- a.) U svojem djelu *Povijest Peloponeskih ratova* opisao sam, između ostalog, vladavinu demagoga i uzrok propasti Atene. Tko sam ja?
- b.) Bio sam državnik Atene i vojskovođa u Grčko-perzijskim ratovima. Demokratizirao sam Atenu i izgradio Akropolu. Mislio sam i na kulturno uzdizanje Atenjana osiguravajući im kazališni novac. Pa ipak mi imamo dva kazališta. Demos me je prilično volio. Moje se doba naziva zlatno doba Atene. Ipak koliko god da sam bio jak, kuga je bila jača. Tko sam ja?

Igra otvaranja polja

	A	B	C	D	E
1	kolonizacija	kiklopske zidine	Peloponeski rat	helenizam	Akropola
2	Trojanski rat	Fidipid	demokracija	ratovi s Perzijancima	Atena
3	Filip II.	Aleksandar Veliki	republika	Hipokratova zakletva	Olimpijske igre
4	olimpijski bogovi	aristokratska monarhija	mračno doba	spartanski odgoj	zlatno doba Atene

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanost tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se tijekom igre istaknuli svojim znanjem.

Vrednovanje kao učenje

Upitati učenike da sami procijene koju bi ocjenu dobili da je danas umjesto sata ponavljanja bio pismeni ispit.

Broj sata: 46.

Nastavna jedinica: Grčki svijet

Tip nastavnoga sata: pisana provjera znanja

Nastavna tema: Grčki svijet

Domena: A, B, C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Povijesna perspektiva, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- samostalno rješava različite zadatke objektivnoga tipa na pripremljenome ispitnom listiću
- označuje na slijepoj karti tražene pojmove
- povezuje naučene nastavne sadržaje
- ocjenjuje vlastito znanje.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – jezično izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će uputiti učenike u način rada na satu kako bi pisana provjera znanja prošla na zadovoljavajući način i rezultirala dobrim ocjenama.

Kad listići budu podijeljeni, ukratko uputiti učenike na to koji su tipovi zadataka te što se u pojedinim zadacima od njih očekuje. Kad više ne bude nikakvih nejasnoća, učenici mogu početi rješavati zadatke.

Aktivnost 2.

Učenici rješavaju pripremljene zadatke na ispitnim listićima.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica prikuplja pisane provjere kako bi ih pregledao/pregledala i ocijenio/ocijenila točnost odgovora. Kratak razgovor s učenicima o pisanoj provjeri znanja.

Vrednovanje

- Vrednovanje naučenog

Pisanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 46.

Nastavna jedinica: Grčki svijet

Tip nastavnoga sata: Analiza pisane provjere znanja

Nastavna tema: Grčki svijet

Domena: A, B, C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje koliko je bio uspješan u rješavanju pisane provjere znanja
- kontrolira točnost riješenih zadataka
- raspravlja eventualne nejasnoće u postavljenim pitanjima i rješenjima
- razvija afirmativan stav prema kontinuiranom učenju.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Hrvatski jezik – usmeno izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica dijeli učenicima ispravljene pisane provjere znanja.

Aktivnost 2.

Učenici u suradnji s učiteljem/učiteljicom analiziraju pitanja i rješenja zadataka na ispitnim listićima. Učitelj/ica može izdvojiti pitanja u kojima su učenici najviše griješili te ih dodatno objasniti i rastumačiti koristeći se udžbenikom, radnom bilježnicom i kartom.

Vrednovanje

- **Vrednovanje naučenoga**

- Ocjenjivanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 49.

Nastavna jedinica: Postanak grada Rima

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Nastavna tema: Rimski svijet

Domena: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1 Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava nastanak grada Rima pomoću legende i povijesne znanosti
- određuje na zemljovidu položaj Rima i Apeninskoga poluotoka

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Geografija, Informatika, Hrvatski jezik

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica u uvodnome dijelu sata metodom razgovora motivira učenike za novu nastavnu temu – Rimski svijet. Pita ih što dosad znaju o Rimu i Rimljanima te postoje li u njihovome zavičaju ostatci rimskih građevina. Upućuje ih na to da u udžbeniku pročitaju uvodni dio teksta i najavljuje da će u sljedećoj cjelini saznati o tome kako je Rim od malenoga grada izrastao u državu na tri kontinenta.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će učenicima ukazati na to da o nastanku Rima postoji legenda, ali da postoji i znanstveno objašnjenje postanka Rima. Uputiti će učenike na istraživanje dvaju različitih tumačenja o osnutku Rima u digitalnim sadržajima. Nakon toga učitelj/ica će razgovarati s učenicima o digitalnome materijalu. Potrebno je ostaviti dovoljno vremena za pitanja i stavove učenika, kojih će zasigurno biti.

Analizirati lentu vremena u udžbeniku na str. 121. i ukazati na tri razdoblja rimske povijesti: razdoblje kraljeva, razdoblje Republike i razdoblje Carstva.

Aktivnost 3.

Nakon toga učitelj/ica upućuje učenike na to da uz pomoć geografske karte u udžbeniku (str. 121.) istraže i saznaju više o geografskim obilježjima Apeninskoga poluotoka. Moguća pitanja: Na što podsjeća oblik poluotoka? Koji su kontinenti u blizini Apeninskoga poluotoka? Kojim je morima okružen Apeninski poluotok? Koji se grad nalazi u sredini Apeninskoga poluotoka?

Potom učitelj/ica upućuje učenike da samostalno analiziraju povijesni izvor u udžbeniku (str. 120.).

PLAN PLOČE

Postanak grada Rima

- nastanak grada Rima: legenda i znanost
- 753. g. pr. Kr.
- razdoblja rimske povijesti: Kraljevstvo, Republika, Carstvo
- geografski položaj Apeninskoga poluotoka i grada Rima

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o naučenome.

Učenici će riješiti zadatke 1 – 4. u radnoj bilježnici na str. 61. i zadatak 5. na str. 62.

Broj sata: 50.

Nastavna jedinica: Razvoj i obilježja Rimske Republike

Tip nastavnoga sata: obrada nastavnoga gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1 Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava društveno uređenje Rimske Republike
- razlikuje pojmove republika, Senat, Narodna skupština, konzuli
- izdvađa povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica u uvodnome dijelu sata metodom razgovora ponavlja gradivo prethodne nastavne jedinice. Moguća pitanja: Što o nastanku Rima kaže legenda, a što povijesna znanost? Kakav je geografski položaj Apeninskoga poluotoka i grada Rima? Koja su razdoblja rimske povijesti?

Najaviti učenicima da će danas više saznati o Rimskoj Republici.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će upoznati učenike s uređenjem Rimske Republike. Objasniti im koje su institucije rimskoga društva bile najvažnije. Nakon toga će uputiti učenike da analiziraju slikovni materijal u udžbeniku na str. 122. i odgovore na pitanja uz slikovni materijal. Ukazati na važnost Senata i uputiti učenike na analizu slikovnog materijala u udžbeniku na str. 123. te odgovaranje na pitanja.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica će objasniti učenicima što je značilo biti rimskim građaninom. Nakon toga potrebno je započeti raspravu i usporediti s današnjim građanskim i političkim pravima.

Objasniti što su državne službe i ulogu konzula.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno analizirati povijesni izvor u udžbeniku na str. 124. i zapisati odgovore u bilježnicu.

PLAN PLOČE

Razvoj i obilježja Rimske Republike

- uređenje Rimske Republike: Rimski narod, Narodna skupština, Senat, dva konzula
- rimski građanin

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o naučenome.

Broj sata: 51.

Nastavna jedinica: Stanovništvo Rima

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- razlikuje stanovništvo Rimske Republike
- objašnjava pojmove: patriciji, plebejci, pučki tribuni, veto
- izdvaja povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će u uvodnome dijelu sata metodom razgovora ponoviti gradivo prethodne nastavne jedinice. Moguća pitanja: Koje su institucije rimskoga društva? Kako su bili uređeni njihovi odnosi?

Najaviti učenicima da će danas više saznati o dijelovima rimskoga društva.

Aktivnost 2.

Učenici će radom na tekstu u udžbeniku pronaći podatke tko je sačinjavao dijelove rimskoga društva. Nakon što učenici saznaju da su to patriciji, plebejci i robovi, učitelj/ica će zajedno s učenicima prokomentirati život tih skupina.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica će objasniti učenicima kako je nastala institucija pučkoga tribuna i njegovu mogućnost veta u Senatu.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno analizirati povijesni izvor u udžbeniku na str. 126. i zapisati odgovore u bilježnicu.

PLAN PLOČE**Stanovništvo Rima**

- rimsko stanovništvo: patriciji, plebejci, robovi
- pučki tribuni (veto)
- Zakonik dvanaest ploča

Vrednovanje:**- Vrednovanje za učenje**

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o naučenome.

Učenici će riješiti zadatke 6. – 9. u radnoj bilježnici na str. 62 i zadatke 10. – 12. na str. 63.

Broj sata: 52.

Nastavna jedinica: Postanak grada Rima, Razvoj i obilježja Rimske Republike, Stanovništvo Rima

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Domene: Društvo; Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava uzroke i posljedice prošlih događaja i pojava koje proučava
- uspoređuje legende i povijesnu znanost
- određuje na zemljovidu geografski položaj Apeninskoga poluotoka
- objašnjava društveno uređenje Rimske Republike
- razlikuje stanovništvo Rimske Republike

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Geografija, Informatika, Hrvatski jezik

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će s nekoliko pitanja provjeriti ostvarenost ishoda na prethodnim satovima. To može učiniti prozivanjem učenika iz imenika, pitajući učenike koji žele odgovarati ili kroz razgovor potaknuti učenike da odgovaraju na pitanje.

Aktivnost 2.

Igra *Otvaranje polja*. Kad učenik/ica otvori neko polje, treba objasniti pojam, događaj, osobu i sl. Kako bi bilo zanimljivije, mogu se natjecati red protiv reda ili skupina protiv skupine.

	A	B	C	D
1.	patriciji	simbol grada Rima	plebejci	753. g. pr. Kr.
2.	Forum	Romul	Zakonik dvanaest ploča	republika
3.	Senat	pravo veta	konzuli	Narodna skupština
4.	rimski građani	tri razdoblja rimske povijesti	SPQR	pučki tribuni

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

- Vrednovanje naučenoga

Učitelj/ica će ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Redni broj sata: 53.

Naziv nastavne jedinice: Osvajanja Rimske Republike

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domene: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava osnovne karakteristike i ustroj rimske vojske
- određuje na zemljovidu područja koja su Rimljani osvojili
- izdvaža povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor, digitalni sadržaji

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će upoznati učenike s rimskom vojskom te objasniti zašto je rimska vojska predstavljala najbolju vojsku staroga vijeka.

Aktivnost 2.

Učenici će uz pomoć lente vremena na str. 128. i karte u udžbeniku na str. 129. navesti važnije rimske ratove te uočiti koja su područja Rimljani osvojili. Nakon toga će riješiti zadatke uz kartu.

Aktivnost 3.

Učiteljica će upoznati učenike s tim da su Rimljani najteže ratove vodili protiv Kartage. Učitelj/ica će uputiti učenike na zadatak u udžbenik na str. 128. (da istraže kako je nastala Kartaga). Isto tako će

objasniti zašto se ratovi Rimljana protiv Kartage nazivaju punski ratovi te uputiti učenike na digitalni obrazovni sadržaj *Punski ratovi*.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno pročitati povijesni izvor u udžbeniku na str. 128. i odgovoriti na pitanja uz izvor. Odgovore zapisuju u bilježnicu.

PLAN PLOČE

Osvajanja Rimske Republike

- rimska vojska: legija, legionari, trijumf, decimiranje, vojni logori
- rimska osvajanja: punski ratovi

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke 13. i 14. u radnoj bilježnici na str. 63. i zadatke 15. i 16. na str. 64.

Redni broj sata: 54.

Naziv nastavne jedinice: Promjene uvjetovane rimskim osvajanjima

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena/e: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje promjene u rimskome društvu uvjetovane rimskim osvajanjima
- objašnjava uzroke i posljedice građanskih ratova

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti prošlu nastavnu jedinicu pomoću pitanja: Kako se zove temeljna jedinica rimske vojske? Kako je legija bila podijeljena? Što je trijumf? Koja su područja Rimljani osvojili? Što su provincije?

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će upoznati učenike s promjenama u rimskome društvu i novom podjelom društva koja će izazvati nova previranja. Opisati tko su gladijatori i naglasiti koji je značaj Spartakova ustanka. Učenici će samostalno riješiti zadatak 10. u udžbeniku na str. 130. te zadatke vezane za scenu gladijatorske borbe iz filma *Spartak*.

Učenici samostalno čitaju povijesni izvor u udžbeniku na str. 131. i rješavaju zadatke vezane uz izvor. Potrebno je predvidjeti vrijeme za raspravu i komentare vezane uz zadatke iz povijesnoga izvora.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica objašnjava pojmove *građanski rat* i *trijumvirat*. Učitelj/ica će upoznati učenike s obilježjima Cezarove vladavine (diktator) te kako su završile borbe za vlast nakon Cezarove smrti.

Aktivnost 4.

Učenici će samostalno pogledati digitalne obrazovne sadržaje *Gladijatori*, *Spartakov ustanak*, *Reforme braće Grakho* i *Cezarova šifra* te riješiti zadatke vezane uz njih.

PLAN PLOČE

Promjene uvjetovane rimskim osvajanjima

- promjene u rimskome društvu – podjela prema bogatstvu
- gladijatori – Spartakov ustanak
- građanski ratovi
- trijumvirati
- Gaj Julije Cezar
- Oktavijan

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke 17. i 18. u radnoj bilježnici na str. 65., zadatak 19. na str. 66. i zadatke 20., 21., i 22. na str. 67.

Redni broj sata: 55.

Naziv nastavne jedinice: Rimsko Carstvo

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje vladavinu cara Augusta
- uspoređuje osvajanja u doba Rimske Republike i osvajanja u doba Rimskoga Carstva
- imenuje najznačajnije rimske careve
- objašnjava promjene koje su zahvatile Rimsko Carstvo u 3. stoljeću.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti prošlu nastavnu jedinicu pomoću pitanja: Što je trijumvirat? Što je građanski rat? Što se dogodilo nakon Cezarove smrti? Najaviti da je Oktavijanovom pobjedom u građanskome ratu započelo novo razdoblje rimske povijesti. Učenici se prisjećaju koja su razdoblja rimske povijesti.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će na sredini ploče napisati ključni pojam – Oktavijan August, a učenici će čitajući tekst Car August i njegovo doba u udžbeniku na str. 132. zapisati u svoju bilježnicu važne pojmove i povezati ih s ključnim pojmom. Nakon toga učenici će, jedan po jedan, važne pojmove napisati na ploču povezujući ih s ključnim pojmom. Ono što dobijemo biti će umna mapa.

Aktivnost 3.

Učenici samostalno čitaju povijesni izvor u udžbeniku na str. 132. i odgovore zapisuju u bilježnicu.

Aktivnost 4.

Učenici uz pomoć učitelj/ice proučavaju kartu u udžbeniku na str. 133. i uspoređuju osvajanja u doba Rimske Republike i Rimskoga Carstva.

Aktivnost 5.

Učitelj/ica objašnjava što je obilježilo vladavinu rimskih careva tijekom prvoga i drugoga stoljeća. Učenici samostalno analiziraju ilustraciju vezanu uz rimsku trgovinu u udžbeniku na str. 134.

Objašnjava im vladavinu careva Dioklecijana i Konstantina. Učenici samostalno čitaju povijesni izvor u udžbeniku na str. 135. i odgovore zapisuju u bilježnicu.

PLAN PLOČE

Rimsko Carstvo

- Oktavijan August (umna mapa)
- limes – utvrđena granica
- Dioklecijan – obnova snage Carstva
- Konstantin – nova prijestolnica: Konstantinopol

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke 23., 24. i 25. u radnoj bilježnici na str. 68., zadatke 26. i 27. na str. 69., zadatke 28., 29., i 30. na str. 70. i zadatak 31. na str. 71.

Učenici će proučiti detalj s reljefa Trajanova stupa, odgovoriti na pitanja i dogovoriti se o izradi razrednoga projekta o razvoju rimske države.

Redni broj sata: 56.

Naziv nastavne jedinice: Osvajanja Rimske Republike i njihove posljedice; Promjene uvjetovane rimskim osvajanjima; Rimsko Carstvo

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava ključne pojmove: legija, trijumf, provincija, gladijatori, građanski rat, trijumvirat, diktator, romanizacija, limes, forum, terme
- imenuje najvažnije osobe: Hanibal, Gaj Julije Cezar, Oktavijan August, Dioklecijan, Konstantin
- uspoređuje osvajanja u doba Rimske Republike i osvajanja u doba Rimskoga Carstva
- objašnjava promjene u rimskome društvu nakon razdoblja osvajanja.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Igranje igre *Tko sam ja?* Učenici na papir zapisuju odgovore.

a) Potomak sam patricijske obitelji. Ratovao sam u Galiji, Germaniji i Britaniji. Proglašen sam trajnim diktatorom. Ubijen sam 44. godine pr. Krista.

b) Rođen sam u Dalmaciji, a vojska me postavila za cara. Učinio sam niz promjena u upravi, uveo podjelu vlasti na četvoricu vladara i preuredio vojsku. Dragovoljno sam se odrekao vlasti.

c) Moja vladavina označila je kraj dugotrajnih građanskih ratova. U državi je zavladao dugoočekivani mir. Razdoblje moje vladavine naziva se zlatnim dobom. Senat mi je dodijelio počasni naslov augustusa i s mojom vladavinom započinje razdoblje Rimskoga Carstva.

Učitelj/ica će provjeriti odgovore učenika.

Aktivnost 2.

Učenici će izraditi lentu vremena i na njoj prikazati najznačajnije događaje iz razdoblja rimske povijesti. Učenici mogu uz događaj izraditi neki crtež i tako dobiti slikovnu crtu vremena.

Učitelj/ica će provjeriti kako su učenici to napravili.

Aktivnost 3.

Za kraj učenicima zadati igru vješala u kojima će oni sami osmisliti tražene pojmove. Da bi igra bila zanimljivija, može se igrati red protiv reda.

PLAN PLOČE

- izrađena lenta vremena

Vrednovanje:

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

Redni broj sata: 57. i 58.

Naziv nastavne jedinice: Svakodnevni život Rimljana

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Društvo

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 2 školska sata

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje način života i odjeću Rimljana
- razlikuje život u domusu i insuli na temelju slike u udžbeniku
- izdvaja povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora
- uspoređuje život starih Rimljana s današnjim životom.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Likovna kultura

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj, Održivi razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učenici se dijele u grupe (broj grupa ovisi o veličini razrednoga odjela), a svaka grupa ima jedan zadatak koji istražuje. Svaki član grupe mora biti upoznat s temom koju istražuje.

Zadatci za grupe:

Grupa 1.: Vaš je zadatak pročitati u udžbeniku tekst *Rimska obitelj* na 136. str. i izdvojiti najvažnije podatke o vašoj temi.

Grupa 2.: Vaš je zadatak pročitati u udžbeniku tekst *Svakodnevni život* na 136. str. i izdvojiti najvažnije podatke o vašoj temi.

Grupa 3.: Vaš je zadatak analizirati povijesni izvor u udžbeniku na str. 137. i odgovoriti na postavljena pitanja uz izvor.

Grupa 4.: Vaš je zadatak analizirati sliku u udžbeniku na str. 138. i objasniti razlike u stanovanju u domusima i insulama.

Grupa 5.: Vaš je zadatak analizirati povijesni izvor u udžbeniku na str. 139. i odgovoriti na postavljena pitanja uz izvor.

Aktivnost 2.

Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu. Potrebno je uvijek usporediti život starih Rimljana s današnjim životom.

Aktivnost 3.

Učenici će samostalno proučiti digitalne obrazovne sadržaje *Posljednji dan Pompeja* i *Kako su živjeli antički Rimljani* te riješiti zadatke uz njih.

PLAN PLOČE

Svakodnevni život Rimljana

- rimska obitelj – pater familias i mater familias
- odjeća: toga i tunika
- stanovanje: insula i domus

Vrednovanje:

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

- Vrednovanje za učenje

Učenici će riješiti zadatke 32., 33. i 34. u radnoj bilježnici na str. 71., zadatke 35. i 36. na str. 72. i zadatak 37. na str. 73.

Redni broj sata: 59.

Naziv nastavne jedinice: Religije u rimskoj državi; Pojava i širenje kršćanstva

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove: kršćanstvo, apostoli, Crkva, papa
- opisuje osnovna obilježja kršćanske religije
- izdvaja povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora
- objašnjava elemente rimskih vjerovanja
- prikazuje uzroke i posljedice progona kršćana

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će upoznati učenike s vjerovanjima starih Rimljana. Učenici će usporediti grčka i rimska vjerovanja. Učenici će analizirati slikovni materijal Jetra iz Piacenze u udžbeniku na str. 141. i odgovoriti na postavljena pitanja.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će na sredini ploče napisati ključni pojam – Isus Krist, a učenici će čitajući tekst u udžbeniku na str. 141. i 142. ispisati u svoje bilježnice važne pojmove i povezati ih s ključnim pojmom. Nakon

toga učenici će, jedan po jedan, važne pojmove napisati na ploči povezujući ih s ključnim pojmom. Ono što dobijemo biti će umna mapa.

Nakon toga učenici će uz pomoć učitelja/ice analizirati slikovni materijal u udžbeniku na str. 141. prema pitanju *Koje je pravo lice Isusa?* Nakon toga povest će raspravu u razredu.

Aktivnost 3.

Učenici samostalno čitaju povijesni izvor o rođenju Isusa Krista u udžbeniku na str. 142. i odgovore na pitanja uz izvor zapisuju u bilježnicu.

Aktivnost 4.

Učitelj/ica upoznaje učenike s progonom kršćana i upućuje ih na analizu povijesnoga izvora u udžbeniku na str. 142. Upoznaje ih s prestankom progona kršćana – Milanski edikt. Učenici analiziraju zlatnike careva Konstantina i Teodozija u udžbeniku na str. 144. i odgovaraju na postavljena pitanja.

Aktivnost 5.

Učenici uz pomoć učitelja/ice proučavaju kartu *Širenje kršćanstva* u udžbeniku na str. 143. i odgovaraju na postavljena pitanja.

PLAN PLOČE

Religije u rimskoj državi; Pojava i širenje kršćanstva

- rimska vjerovanja
- Isus Krist – umna mapa
- širenje kršćanstva
- progoni kršćana
- Milanski edikt

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke 40., 41., 42. i 43. u radnoj bilježnici na str. 74. i zadatak 44. na str. 75.

Redni broj sata: 60.

Naziv nastavne jedinice: Kulturna dostignuća Rimljana

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Znanost i tehnologija

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologija u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima pojmove: slavoluk, mauzolej, akvedukt, forum, terme
- opisuje značajne rimske građevine
- izdvaja povijesne činjenice na temelju povijesnog izvora
- imenuje značajne rimske povjesničare i pjesnike
- nabraja što smo baštinili od starih Rimljana.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalo, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učenici će analizirati slikovni materijal u udžbeniku na str. 145. i odgovoriti na postavljena pitanja.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica upoznaje učenike s glavnim obilježjima rimske umjetnosti – graditeljstvo. Upućuje ih na analizu slikovnog materijala u udžbeniku na str. 145. i 146.

Upoznaje učenike s podatkom da su Rimljani veliku važnost pridavali pravnoj znanosti te da je rimsko pravo kasnije postalo temelj našega pravnog poretka.

Upoznaje učenike s djelovanjem Vergilija i Tita Livija.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica upoznaje učenike s rimskim jezikom, pismom i brojevima. Učenici rješavaju zadatak 16. u udžbeniku na str. 147.

Aktivnost 4.

Učenici samostalno čitaju povijesne izvore u udžbeniku na str. 147. i 148. i odgovore zapisuju u bilježnicu.

PLAN PLOČE**Kulturna dostignuća Rimljana**

- graditeljstvo: hramovi, kazališta, amfiteatri, slavoluci, akvadukti, mauzoleji
- rimsko pravo
- Vergilije i Tit Livije
- pismo, jezik i rimske brojke

Vrednovanje:**- Vrednovanje za učenje**

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će riješiti zadatke 45. i 46. u radnoj bilježnici na str. 75, zadatke 47., 48., 49., i 50. na str. 76. i zadatke 51. i 52. na str. 77.

Redni broj sata: 61.

Naziv nastavne jedinice: Svakodnevni život Rimljana; Religije u rimskoj državi; Pojava i širenje kršćanstva; Kulturna dostignuća Rimljana

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Rimski svijet

Domene: Društvo; Znanost i tehnologija; Filozofsko-religijsko-kulturno područje;

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologija u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- uspoređuje život starih Rimljana s današnjim životom
- opisuje osnovna obilježja kršćanske religije
- zaključuje što smo baštinili od starih Rimljana.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica će s nekoliko pitanja provjeriti ostvarenost ishoda na prethodnim satovima. To može učiniti prozivanjem učenika iz imenika, ispitujući učenike koji žele odgovarati ili kroz razgovor potaknuti učenike da odgovaraju na pitanje.

Aktivnost 2.

Igra Otvaranje polja. Kad učenik/učenica otvori neko polje, treba objasniti pojam, događaj, osobu i sl. Kako bi bilo zanimljivije, mogu se natjecati red protiv reda ili skupina protiv skupine.

	A	B	C	D
1.	apostoli	domus	Tit Livije	slavoluk
2.	mater familias	forum	pater familias	toga
3.	Milanski edikt	jezik kojim su se služili Rimljani	terme	Isus Krist
4.	tunika	Vergilije	kapitolijsko trojstvo	insula

Vrednovanje:

- Vrednovanje za učenje

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

- Vrednovanje naučenoga

Učitelj/ica će ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istakli znanjem i aktivnošću.

Redni broj sata: 62. i 63.

Naziv nastavne jedinice: Rimska vladavina i kulturna baština na hrvatskome prostoru

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domene: Znanost i tehnologija; Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologija u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 2 školska sata

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje način života Ilira
- pokazuje na karti rimske provincije
- opisuje posljedice rimske osvajačke politike na području današnje Hrvatske
- izdvaja povijesne činjenice na temelju povijesnoga izvora
- imenuje narode koji su živjeli na području današnje Hrvatske prije dolaska Rimljana
- nabraja što smo baštinili od starih Rimljana.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

U uvodnome dijelu učenici će odgovoriti na pitanja: Na kojemu su području današnje Hrvatske nastale grčke kolonije? Koje su najpoznatije grčke kolonije?

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će podijeliti učenicima slijepu kartu Hrvatske na koju će učenici uz pomoć karte u udžbeniku na str. 149. upisati narode koji su živjeli na prostoru današnje Hrvatske prije dolaska Rimljana. Nakon toga učitelj/ica objašnjava običaje i način života Ilira – gradine, gusarenje.

Učitelj/ica upućuje učenike na to da više o Ilirima saznaju u DOS-u *Iliri*.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica objašnjava učenicima uzroke i posljedice ratova Rimljana protiv Ilira.

Aktivnost 4.

Učenici na slijepoj karti uz pomoć karte u udžbeniku na str. 151. označavaju (kosim crtama ili različitim bojama) područja rimskih provincija. Učenici pored karte trebaju izraditi legendu.

Nakon toga učitelj/ica učenicima objašnjava kako je teklo uključivanje Ilirika u prostor Rimskoga Carstva – romanizacija.

Aktivnost 5.

Učenici će u slijepu kartu uz pomoć karte u udžbeniku na str. 151. ucrtati najvažnije gradove. Potrebno je provjeriti točnost.

Aktivnost 6.

Učenici samostalno čitaju povijesni izvor u udžbeniku na str. 154. i odgovore zapisuju u bilježnicu.

Aktivnost 7.

Učenici u slijepu kartu uz pomoć slikovnog materijala u udžbeniku na str. 153. i 154. upisuju u kojim se gradovima nalaze ostatci rimske kulturne baštine.

Na kraju učenici mogu nacrtati neku građevinu iz razdoblja rimske vlasti na području današnje Hrvatske. Pritom se učenici mogu služiti slikovnim materijalom iz udžbenika.

Aktivnost 8.

Učenici će samostalno proučiti DOS-ove *Dioklecijanova palača* i *Salona* i riješiti zadatke uz njih.

PLAN PLOČE

Rimska vladavina i kulturna baština na hrvatskome prostoru

- Iliri – stočarstvo, zemljoradnja, brodogradnja
- gradine
- gusarenje
- ratovi Ilira i Rimljana
- rimske provincije – romanizacija
- Ilirik: Dalmacija i Panonija
- ostatci rimske kulturne baštine

Vrednovanje:**- Vrednovanje za učenje**

Učitelj/ica će ciljanim pitanjima i razgovorom s učenicima dobiti povratne informacije o ostvarenim ishodima.

Učenici će ocijeniti utjecaj koji su Rimljani imali na prostor današnje Hrvatske navodeći pozitivne i negativne primjere.

Učenici će riješiti zadatke 53. i 54. u radnoj bilježnici na str. 78., zadatak 55. na str. 79., zadatak 56. na str. 80., zadatak 57. na str. 81. i zadatak 58. na str. 82.

Redni broj sata: 64. i 65.

Naziv nastavne jedinice: Kriza Rimskoga Carstva i seoba naroda

Tip nastavnoga sata: obrada novoga nastavnog gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Rad s povijesnim izvorima, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 2 školska sata

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- pokazuje na karti podjelu Rimskoga Carstva, seobu naroda i države nastale nakon seobe naroda i propasti Zapadnoga Rimskog Carstva
- imenuje nove narode
- opisuje razloge krize Rimskoga Carstva
- objašnjava uzroke i posljedice pada Zapadnoga Rimskog Carstva

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učenici se dijele u grupe (broj grupa ovisi o veličini razrednoga odjela), a svaka grupa ima jedan zadatak koji istražuje. Svaki član grupe mora biti upoznat s temom koju istražuje.

Zadatci za grupe:

Grupa 1.: Vaš je zadatak pročitati dio u udžbeniku o krizi Rimskoga Carstva i izdvojiti najvažnije podatke o vašoj temi.

Grupa 2.: Vaš je zadatak pročitati dio u udžbeniku o novim narodima i najvažnije podatke upisati u sljedeću tablicu:

Germani	Huni	Vizigoti

Grupa 3.: Vaš je zadatak pročitati dio u udžbeniku o novim narodima i najvažnije podatke upisati u sljedeću tablicu:

Ostrogoti	Vandali	Franci

Grupa 4.: Vaš je zadatak proučiti kartu u udžbeniku na str. 156. i uz godine 395. i 476. odrediti zbivanja. Prisjetiti se koja su povijesna razdoblja te koje povijesno razdoblje završava, a koje počinje 476. godine.

Grupa 5.: Vaš je zadatak proučiti karte u udžbeniku na str. 158. i 159., objasniti koji su narodi osvajali Rim te koje su države nastale propašću Zapadnoga Rimskog Carstva.

Aktivnost 2.

Slijedi vršnjačko podučavanje. Članovi grupa prezentiraju svoju temu. Potrebno je uvijek usporediti život starih Rimljana s današnjim životom.

PLAN PLOČE

Kriza Rimskoga Carstva i seoba naroda

- 395. g. podjela Rimskoga Carstva na Zapadno Rimsko Carstvo i Istočno Rimsko Carstvo
- 476. g. pad Zapadnoga Rimskog Carstva

Vrednovanje:

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju o tome koliko je sat bio uspješan.

- Vrednovanje za učenje

Učenici će riješiti zadatak 59. u radnoj bilježnici na str. 72., zadatke 60. i 61. na str. 83., zadatke 62., 63. i 64. na str. 84. i zadatke 65. i 66. na str. 85.

Redni broj sata: 66.

Naziv nastavne jedinice: Rimska vladavina i kulturna baština na hrvatskome prostoru; Kriza Rimskoga Carstva i seoba naroda

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Rimski svijet

Domena: Znanost i tehnologija; Politika

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologija u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1 Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje posljedice rimske osvajačke politike na području današnje Hrvatske
- imenuje narode koji su živjeli na području današnje Hrvatske prije dolaska Rimljana
- nabraja što smo baštinili od starih Rimljana
- imenuje nove narode
- opisuje razloge krize Rimskoga Carstva
- objašnjava uzroke i posljedice pada Zapadnog Rimskog Carstva

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Ponoviti s učenicima nastavno gradivo uz pomoć pitanja:

- Tko je naseljavao prostor današnje Hrvatske u antičko doba?
- Koji su najpoznatiji ilirski narodi? Pokazati na karti na kojim su područjima živjeli.
- Što su gradine? Zašto nastaju?
- Koji su bili uzroci ratova Ilira i Rimljana? Kako su ratovi završili?
- Kako su Rimljani organizirali svoju vlast na području današnje Hrvatske?
- Što je romanizacija?

- Koja su najvažnija gradska središta u provincijama Dalmacija i Panonija?
- Koji su se ostatci rimskih građevina sačuvali do danas na području današnje Hrvatske?
- Koji su razlozi krize Rimskoga Carstva?
- Koji događaj vezujemo uz 395. godinu?
- Koji događaj vezujemo uz 476. godinu?
- Koji su se novi narodi pojavili na prostoru Europe u vrijeme seobe naroda?
- Što je vandalizam?

Aktivnost 2.

Odigrati igru asocijacija:

	A	B	C	D
1	sjever	German	trčati pa ...	druga pol. 5. stoljeća
2	istok	zbacio Romula Augustula	... u nesvijest	prekretnica
3	jug	vojskovođa	Tko visoko leti, nisko ...	početak novoga povijesnog razdoblja
	zapad	Odoakar	pad/pasti	476. g.

Rješenje: Pad Zapadnoga Rimskog Carstva

Nakon što učenici odgonetnu konačno rješenje asocijacije pitati ih zašto je taj događaj bio izuzetno važan za europsku povijest?.

Vrednovanje:

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Redni broj sata: 67.

Naziv nastavne jedinice: Rimski svijet

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Tema: Rimski svijet

Domene: Društvo; Znanost i tehnologija; Politika; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologija u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava pojmove koje je naučio u temi Rimski svijet
- imenuje važne povijesne osobe
- objašnjava najvažnije povijesne događaje, pojave i procese
- pokazuje na zemljovidu područja na kojima je bila rimska vlast
- nabraja što smo baštinili od starih Rimljana.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, radna bilježnica, zidna karta svijeta, računalno, LCD projektor

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Informatika, Geografija, Vjeronauk

Povezanost MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Podijeliti učenike u tri skupine. Ako učenici sjede u tri reda u učionici, tad im objasniti da će svaki red (skupina) imati različit zadatak. Svaka skupina (red) dobit će 20-ak praznih papirića.

Zadatak 1.: Prva skupina (red) na jednome će papiriću napisati jedan pojam koji je naučio tijekom teme Rimski svijet, a na drugome objašnjenje pojma. I tako redom dok ne popune sve papiriće. Paziti da se papirići ne pomiješaju.

Zadatak 2.: Druga skupina (red) na jednome će papiriću napisati jedan povijesni događaj koji je naučio tijekom teme Rimski svijet, a na drugome objašnjenje toga događaja. I tako redom dok ne popune sve papiriće. Paziti da se papirići ne pomiješaju.

Zadatak 3.: Treća skupina (red) na jednome će papiriću napisati jednu povijesnu osobu o kojoj je naučio tijekom teme Rimski svijet, a na drugome objašnjenje koje će opisati tu osobu. I tako redom dok ne popune sve papiriće. Paziti da se papirići ne pomiješaju.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će potom uzeti papiriće iz prve skupine (reda) i pojmove polijepiti na ploču. Zatim će uzeti papiriće s objašnjenjem pojma koje će izvlačiti članovi druge i treće skupine i morati prepoznati o kojemu je pojmu riječ te objašnjenje nalijepiti pored pojma.

Nakon što se na ovaj način objasne svi pojmove, isto ponoviti sa zadatkom druge i treće skupine, s tim da zadatak druge skupine uparuju prva i treća skupina, a zadatak treće skupine uparuju prva i druga skupina.

Aktivnost 3.

Učenici rješavaju zadatak 67. u radnoj bilježnici na str. 86. Nakon rješavanja zadatka povesti raspravu.

Vrednovanje:

- Vrednovanje naučenoga

Ocijeniti znanje onih učenika koji su se posebno istaknuli znanjem i aktivnošću.

Redni broj sata: 68.

Nastavna jedinica: Rimski svijet

Tip nastavnoga sata: pisana provjera znanja

Nastavna tema: Rimski svijet

Domene: Društvo; Znanost i tehnologija; Politika; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- samostalno odgovara na pitanja na unaprijed pripremljenome ispitnom listiću.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, karta, računalo, ispitni listić

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Geografija

MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI:

Aktivnost 1.

Učitelj/ica daje učenicima upute o pisanoj provjeri znanja i dijeli ispitne listiće.

Aktivnost 2.

Učenici rješavaju pripremljene zadatke na ispitnim listićima.

Aktivnost 3.

Učitelj/ica prikuplja pisane provjere kako bi pregledao/pregledala i ocijenio/ocijenila točnost odgovora. Kratak razgovor s učenicima o pisanoj provjeri znanja.

Vrednovanje:

- Vrednovanje naučenoga

Pisanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 68.

Nastavna jedinica: Rimska vladavina i kulturna baština na hrvatskome prostoru; Kriza Rimskoga Carstva i seoba naroda

Tip nastavnog sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Rimski svijet

Domena: C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- opisuje uzroke raspada Rimskoga Carstva
- pokazuje na karti širenje rimske vlasti na hrvatski povijesni prostor
- opisuje društveni život u rimskoj državi na primjerima s hrvatskoga povijesnoga prostora
- opisuje širenje kršćanstva na hrvatskome povijesnom prostoru

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj, GOO

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Odigrati igru asocijacije.

Nakon što učenici odgonetnu konačno rješenje asocijacije, pitati: *Zašto je taj događaj bio izuzetno važan za europsku povijest?*

Aktivnost 2.

Ponoviti gradivo uz pomoć igre otvaranja polja.

Aktivnost 3.

Izraditi crtu ili lentu vremena na kojoj će obilježiti 370. g., 395. g., 410. g. i 476. g.

PLAN PLOČE

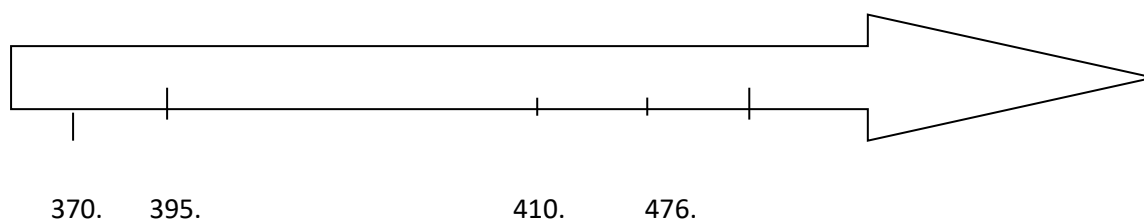
Igra asocijacije

RIMSKO CARSTVO	PLAĆENIK	VLADAR	DRUGA POL. 5. ST.
395. g.	GERMAN	ROMUL AUGUSTUL	POČETAK SREDNJEGA VIJEKA
CAR	KRALJ GERMANA	AUGUST	POVIJESNA PREKRETNICA
TEODOZIJE	ODOAKAR	CAR	476.g.
PAD	ZAPADNOGA	RIMSKOG	CARSTVA

Igra otvaranja polja

	A	B	C	D
1	GERMANI	476. g.	ODOAKAR	HUNI
2	RIMSKE PROVINCIJE NA HRVATSKOME PROSTORU	OSTATCI RIMSKE KULTURNE BAŠTINE NA HRVATSKOME PROSTORU	RIMSKI GRADOVI NA HRVATSKOME PROSTORU	TEODORIK
3	VANDALI	GOTI	BARBARI	395. g.
4	RATOWI PROTIV ILIRA	TEUTA	SEoba NARODA	ROMUL AUGUSTUL

Crta ili lenta vremena

Vrednovanje

- Vrednovanje za učenje

Aktivnost 3-2-1 – Učenici trebaju napisati tri informacije za koje misle da ih znaju, dvije informacije koje znaju da ne znaju te jednu informaciju za koju samopouzdanje tvrde u što su sigurni da znaju o temi. Ispunjen obrazac može se kasnije upotrijebiti pri oblikovanju dnevnika učenja pojedinoga učenika.

- Vrednovanje naučenoga

Učenicima koji su se posebno istaknuli tijekom ponavljanja zapisati ocijene.

Redni broj sata: 69.

Nastavna jedinica: Rimski svijet

Tip nastavnoga sata: analiza pisane provjere znanja

Nastavna tema: Rimski svijet

Domena: Društvo; Znanost i tehnologija; Politika; Filozofsko-religijsko-kulturno područje

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzroci i posljedice, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje koliko je bio uspješan u rješavanju pisane provjere znanja
- kontrolira točnost riješenih zadataka
- raspravlja eventualne nejasnoće u postavljenim pitanjima i rješenjima
- razvija afirmativni stav prema kontinuiranom učenju.

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, karta, računalo, ispitni listić

Povezanost s predmetima: Hrvatski jezik, Geografija

MPT: Učiti kako učiti, Uporaba IKT-a, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI:

Aktivnost 1.

Učitelj/ica dijeli učenicima ispravljene pisane provjere znanja.

Aktivnost 2.

Učenici u suradnji s učiteljem/učiteljicom analiziraju pitanja i rješenja zadataka na ispitnim listićima. Učitelj/ica može izdvojiti pitanja u kojima su učenici najviše griješili te ih dodatno objasniti koristeći se udžbenikom, radnom bilježnicom i kartom.

Vrednovanje:

- Vrednovanje naučenoga

Ocjenjivanje pisane provjere znanja.

Broj sata: 69.

Nastavna jedinica: Grčki i rimski svijet

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva

Nastavna tema: Grčki i rimski svijet

Domena: A, B, C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- objašnjava svojim riječima nove pojmove koje su naučili u temama Grčki i rimski svijet
- imenuje povijesne osobe na temelju određenih opisa
- objašnjava najvažnije događaje, procese i pojave
- uspoređuje život u najznačajnijim grčkim polisima Sparti i Ateni
- uspoređuje život u doba Rimske Republike i u doba Rimskoga Carstva
- pokazuje na karti područje koje je obuhvaćala Grčka u starome vijeku i područje koje je tijekom različitih razdoblja obuhvaćala rimska država u starome vijeku

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Vjeronauk – monoteizam, politeizam; Hrvatski jezik – jezično izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Podijeliti učenicima po dva listića. Zadati im da se dogovore i u paru kako sjede na jedan listić ispišu ime bilo koje povijesne osobe koju su spomenuli na satu povijesti vezano uz temu Grčki i rimski svijet, a na drugi listić da ispišu jednu do dvije rečenice koja će opisati tu osobu bez navođenja imena te osobe.

Aktivnost 2.

Nakon što to učine pokupiti najprije listiće s imenima povijesnih osoba, a listiće s opisima pokupiti posebno. Učitelj/ica će potom na ploču polijepiti listiće s imenima povijesnih osoba. Potom će promiješati listiće s opisima i po redu dati parovima da vuku po jedan listić. Kad izvuče i pročita opis, svaki par treba prepoznati o kojoj se osobi radi i zalijepiti listić s opisom kraj imena osobe na ploči.

Aktivnost 3.

Ponoviti nastavne teme pomoću navedenih pitanja. Važno je uključiti i rad na zemljovidu kod pitanja gdje je to moguće i važno zbog mogućnosti ocjenjivanja elementa snalaženje u prostoru i vremenu.

Stara Grčka

Objasni pojmove: mikenska kultura, mračno doba, demos, demokracija, polis, akropola, metropola, kolonizacija, dužničko ropstvo, filipike, barbari, helenizam.

Na karti pokaži područje koje je u starom vijeku obuhvaćala Grčka.

Kojim su se imenom Grci nazivali svoju domovinu?

Koja je važnost Homerovih epova *Ilijada* i *Odiseja*?

Nabroji najznačajnije grčke polise.

Opiši grčki polis.

Koji su razlozi grčke kolonizacije? U kojemu je razdoblju trajala? Koja su tri smjera kolonizacije? Koje su posljedice kolonizacije?

Gdje su izgrađeni polisi Sparta i Atena?

Koje su osnovne razlike u organizaciji vlasti i načinu života Spartanaca i Atenjana?

Opiši spartanski odgoj.

Koji su bili uzroci, a koje posljedice Grčko-perzijskih ratova?

Koji su bili uzroci nagloga uspona Atene tijekom 5. st. pr. Kr.?

Kako su stari Grci zamišljali svijet svojih bogova?

Kad su i gdje održane prve Olimpijske igre?

Koji su bili uzroci, a koje posljedice Peloponeskoga rata?

Zašto Filipa II. smatramo prvim značajnijih vladarom Makedonije?

Zašto Aleksandra Makedonskoga smatramo najvećim osvajačem staroga vijeka?

Što se dogodilo s državom Aleksandra Velikoga nakon njegove smrti?

Stari Rim

Objasni pojmove: Zagrebačka lanena knjiga, forum, konzul, patriciji, plebejci, pučki tribun, Senat, legija, trijumf, provincija, romanizacija, terme, akvedukt, amfiteatar, gladijatori, diktator, rimski mir, limes, katakombe, vandalizam.

Na karti pokaži područje koje je u starome vijeku obuhvaćala Rimska Republika i kasnije Rimsko Carstvo.

Kako je legenda, a kako povijesna znanost, objasnila nastanak Rima?

Što je republika? Kako je bila organizirana vlast u Rimskoj Republici?

Opiši rimsku obitelj.

Koji su bili uzroci, a koje posljedice punskih ratova?

Kako su stari Rimljani zamišljali svijet svojih bogova?

Zašto se počela koristiti izreka *Svi putovi vode u Rim*?

Koji događaj smatramo prekretnicom i prestankom postojanja Rimske Republike te početkom uspostave Rimskoga Carstva?

Kad se i kako javlja kršćanstvo u Rimskome Carstvu? Zašto su započeli progoni kršćana? Kad su prestali? Što je odlučio car Teodozije 391. g.?

Što se je dogodilo Pompejima?

Kako su izgledali gradovi Rimskoga Carstva?

Koje su kolonije osnovali Grci na jadranskoj obali?

Kako se zovu plemena koja su u antičko doba živjela na području današnje Hrvatske? Zašto su ratovali s Rimljanima i koje su bile posljedice tih ratova?

Koji je narod i kako potaknuo veliku seobu naroda? Koje su bile posljedice te seobe?

Kad je i zašto prestalo postojati Zapadno Rimsko Carstvo? Što se tad dogodilo s Istočnim Rimskim Carstvom?

Koji je vaše mišljenje o nejednakostima koje su bile prisutne u društvima tijekom staroga vijeka?

Aktivnost 4.

Zatražiti od učenika da u kratkim crtama usporede život u najznačajnijim grčkim polisima Sparti i Ateni te život u doba Rimske Republike i u doba Rimskoga Carstva.

PLAN PLOČE

Vrednovanje

- Vrednovanje kao učenje

Upitati učenike za mišljenje koji su učenici zaslužili dobiti najbolju ocjenu.

- Vrednovanje naučenog

Ocijeniti učenike koji su se istaknuli svojim znanjem i zalaganjem.

Broj sata: 70.

Nastavna jedinica: Zaključivanje ocjena na kraju nastavne godine

Tip nastavnoga sata: ponavljanje nastavnoga gradiva/provjera znanja

Nastavna tema: Rimski svijet

Domena: A, B, C, D, E

Odgojno-obrazovni ishod predmeta:

POV OŠ A.5.1. Učenik objašnjava dinamiku i promjene u pojedinim društvima u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ B.5.1. Učenik objašnjava gospodarsku aktivnost pojedinih zajednica i njihovu važnost za razvoj društva u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ C.5.1. Učenik obrazlaže važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku.

POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevnog uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.

POV OŠ E.5.2. Učenik objašnjava obilježja religija u civilizacijama i kulturama Staroga svijeta.

Tematski ishod:

Tehnički koncepti: Vrijeme i prostor, Uzrok i posljedica, Kontinuitet i promjena, Rad s povijesnim izvorima, Usporedba i sučeljavanje

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

Učenik:

- procjenjuje svoj odnos prema radu tijekom nastavne godine
- komentira svoj rad, zainteresiranost i zalaganje izdvajajući od dva do tri pozitivna i negativna argumenta kojima će to ilustrirati
- razvija kritičnost i samokritičnost prema svojem radu i radu drugih učenika
- prihvaća mišljenje i odluku učitelja/ice pri zaključivanju ocjena.

Nastavna sredstva, pomagala, digitalni alati: udžbenik, radna bilježnica, ploča, flomaster, projektor, računalo, karta

Povezanost s nastavnim predmetima: Geografija – snalaženje na karti; Vjeronauk – monoteizam, politeizam; Hrvatski jezik – jezično izražavanje

MPT: Učiti kako učiti, Održivi razvoj, GOO, Osobni i socijalni razvoj

PRIJEDLOG AKTIVNOSTI

Aktivnost 1.

Učitelj/ica se u uvodnome dijelu sata može osvrnuti na proteklu nastavnu godinu i reći nekoliko riječi o svojim dojmovima sa satova Povijesti, radu i zalaganju učenika tijekom nastavne godine.

Naglasiti kako će na današnjemu satu zaključiti ocijene iz nastavnoga predmeta Povijest na kraju nastavne godine. Ponoviti još jednom kriterije kojima će se voditi pri zaključivanju ocjena, a koje su učenici čuli još na prvome satu na kojemu su se upoznivali s novim nastavnim predmetom i učiteljem/icom.

Aktivnost 2.

Učitelj/ica će zajedno sa svakim učenikom/učenicom pojedinačno razmotriti ocjene, rad, zainteresiranost i aktivnost tijekom cijele nastavne godine. Svakom će učeniku obrazložiti njegovu zaključnu ocjenu. Učitelj/ica će svim učenicima pročitati zaključne ocjene. Ovdje će odgovoriti na sva moguća pitanja učenika kako bi se izbjegle bilo kakve nedoumice i nezadovoljstva.

PLAN PLOČE

Vrednovanje

- Vrednovanje kao učenje

Samovrednovanje se može provesti pomoću aktivnosti 4 kuta. Učenici će kroz tu aktivnost procijeniti svoju aktivnost i sudjelovanje u izvršenju zadatka.

U svaki kut učionice postavljene su izjave:

1. Nisam zadovoljan/zadovoljna kako sam usvojio sadržaje ovoga sata ili izvršio/izvršila aktivnost.
2. Trudio/trudila sam se usvojiti i napraviti što više, ali mi nije polazilo za rukom.
3. Mislim da sam usvojio/usvojila dovoljno sadržaja ili uspješno izvršio/izvršila aktivnost, ali mogao sam /mogla sam i bolje.
4. Uspješno sam izvršio/izvršila aktivnost i usvojio/usvojila sve sadržaje te mogu pomoći i drugima da budu tako uspješni.

Učenici odabiru svoj kut, a učitelj/ica dobiva povratnu informaciju.

- Vrednovanje naučenoga

Zaključivanje ocjena iz nastavnoga predmeta Povijest na kraju nastavne godine.

- Vrednovanje za učenje

Izlazna kartica (anonimna): Na kraju pitati učenike čime su bili posebno zadovoljni, a čime nezadovoljni tijekom rada na satovima Povijesti kako bi se ubuduće nastava mogla unaprijediti na zadovoljstvo učenika i učitelja/ice.

